



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση

**Λάρισα η Πόλη που Μαθαίνει. Οι αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας
που συμμετείχαν σε δραστηριότητες του σχετικού δικτύου.**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κόρινθος, Φεβρουάριος 2021

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΤΟΓΙΑ
(Α.Μ. 3032201801523)

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΜΠΑΓΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΜΕΛΗ:

ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Στο σύζυγο και στους γιους μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τα λόγια περισσεύουν όταν φτάνει κανείς στην επίτευξη ενός σκοπού, εκπληρώνοντας ένα ακόμα στόχο στην πορεία της ζωής. Ίσως όχι σημαντικότερο από την οικογένεια ή την πνευματική πληρότητα που τεκμηριώνουν την πορεία ενός ανθρώπου, αλλά ως ένα λιθαράκι ακόμα στην δια βίου προσπάθεια για πρόοδο.

Η συμβολή του καθηγητή μου κυρίου Γεώργιου Μπαγάκη, ομότιμου καθηγητή του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και επιβλέποντα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, στην ολοκλήρωση αυτής της έρευνας είναι καθοριστική και τον ευχαριστώ ειλικρινά. Του εύχομαι εκ βάθους καρδιάς υγεία και μακροήμερευση! Οι συμβουλές, οι προτροπές, η σταθερή πίστη του στο πρόσωπό μου, η επιστημονική του προσήλωση και η επιμονή του, αφενός με κινήτοποιησαν στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, σε μια δύσκολη πραγματικά εποχή, αλλά και μου απέδειξαν την αξία της γνώσης και του ήθους του ανθρώπου και καθηγητή. Ευχαριστώ επίσης και τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής τον κύριο Κωνσταντίνο Δημόπουλο και την κυρία Δέσποινα Καρακατσάνη.

Ευχαριστώ τους 14 πολίτες της Λάρισας για το χρόνο και την προθυμία τους να συμμετέχουν στην έρευνα. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Δημήτρη Δεληγιάννη, νυν πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Λαρισαίων, πρώην Αντιδήμαρχο Κοινωνικής Πολιτικής, μέλος ΣΕΠ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και «ψυχή» του προγράμματος Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει, για την ουσιαστική του συμβολή στην πρακτική πραγματοποίηση αυτής της έρευνας.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου Δημήτρη για την υπομονή και την αγάπη. Τους δύο γιους μου Γιώργο και Θοδωρή, για την ενθάρρυνση, την εμπιστοσύνη στο πρόσωπό μου, τη βοήθεια, την υπομονή και τα αστεία τους πειράγματα, όντας φοιτητές και οι ίδιοι κατά το διάστημα εκπόνησης αυτής της διπλωματικής μου εργασίας.

Κόρινθος, Φεβρουάριος 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	10

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Learning Cities

1.1 Το παγκόσμιο δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν.....	16
1.2 Δια Βίου Μάθηση και Πόλεις που Μαθαίνουν.....	17
1.3 Αειφόρος ανάπτυξη και Πόλεις που Μαθαίνουν.....	19
1.4 Η Ατζέντα του 2030 για την αειφόρο ανάπτυξη και οι Πόλεις που Μαθαίνουν (Sustainable Development Goals, SDGs).....	23
1.5 Η UNESCO και το δίκτυο Πόλεις που Μαθαίνουν.....	25
1.5.1 Ο 4 ^{ος} Στόχος της Ατζέντα 2030 για την Ποιότητα στην Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	26
1.5.2 Το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης (UIL) της UNESCO και οι Πόλεις που Μαθαίνουν.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Πόλεις που Μαθαίνουν, έννοια, χαρακτηριστικά

2.1 Η έννοια της Πόλης που Μαθαίνει.....	30
2.2 Τα χαρακτηριστικά της Πόλης που Μαθαίνει.....	31
2.3 Πόλεις που Μαθαίνουν ανά τον κόσμο.....	32
2.4 Πόλεις που Μαθαίνουν στην Ελλάδα- καλές πρακτικές.....	34
2.4.1 Ηράκλειο η Πόλη που Μαθαίνει.....	35
2.4.2 Θέρμη η Πόλη που Μαθαίνει.....	36
2.4.3 Αθήνα η Πόλη που Μαθαίνει.....	37

2.4.4	Λάρισα η Πόλη που Μαθαίνει.....	38
2.4.5	Κόρινθος η Πόλη Μαθαίνει.....	41
	Σύνοψη θεωρητικού μέρους.....	43

Γ΄ ΜΕΡΟΣ. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Έρευνα-Μεθοδολογία

3.1	Εργαλείο Έρευνας.....	47
3.1.1	Πρωτόκολλο Συνέντευξης.....	49
3.2	Δείγμα.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Συλλογή και Ανάλυση Δεδομένων

4.1	Συλλογή δεδομένων, κατηγοριοποίηση και ανάλυση.....	53
4.2	Κατηγοριοποίηση.....	54
4.2.1.	ΑΞΟΝΑΣ 1: Γνώση-Δραστηριότητες.....	54
4.2.2	ΑΞΟΝΑΣ 2: Η εμπειρία από τη Λάρισα.....	62
4.2.3	ΑΞΟΝΑΣ 3: Τι προτείνουν οι πολίτες.....	84

Δ΄ ΜΕΡΟΣ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Συζήτηση, Περιορισμοί, Προτάσεις

5.1	Συζήτηση.....	93
5.1.1	ΑΞΟΝΑΣ 1: Γνώση-Δραστηριότητες.....	93
5.1.2	ΑΞΟΝΑΣ 2: Η εμπειρία από τη Λάρισα.....	94
5.1.3	ΑΞΟΝΑΣ 3: Τι προτείνουν οι πολίτες.....	96
5.2	Περιορισμοί της έρευνας.....	98
5.3	Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	99

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πίνακας Βιβλιογραφίας.....	102
----------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Παράρτημα 1: Πρωτόκολλο Συνέντευξης.....	114
2. Παράρτημα 2: Οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντα 2030.....	118
3. Παράρτημα 3: Οι Σταθμοί της ιστορικής πορείας προς την Ατζέντα 2030.....	120
4. Παράρτημα 4: Διεθνείς Οργανισμοί και Δια Βίου Μάθηση.....	126
5. Παράρτημα 5: Η πολιτική της Ε.Ε για τη Δια Βίου Μάθησης.....	132

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της έρευνας είναι το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Learning Cities – Πόλεις που Μαθαίνουν, με επίκεντρο την πόλη της Λάρισας. Βασική της επιδίωξη είναι να αναδείξει αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας που συμμετείχαν σε δραστηριότητες του δικτύου, προκειμένου να διαπιστωθεί η αλλαγή στην κουλτούρα μάθησης, να καταγραφούν οι εμπειρίες και οι προτάσεις των πολιτών που συμμετείχαν σε σχετικές με το δίκτυο δράσεις.

Η εργασία αναπτύσσεται σε δύο βασικούς άξονες, το θεωρητικό μέρος και το ερευνητικό μέρος. Στο θεωρητικό μέρος παρουσιάζεται το παγκόσμιο δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν, η έννοια και τα χαρακτηριστικά του, σε σχέση με τη Δια Βίου Μάθηση, η οποία αποτελεί το μέσο δια του οποίου υλοποιούνται οι σχετικές δράσεις. Η Αειφορία συναντά τις Πόλεις που Μαθαίνουν με όχημα την Δια Βίου Μάθηση στο χώρο της τοπικής κοινωνίας, εμπλέκοντας την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τους τοπικούς φορείς και τους πολίτες. Τον κεντρικό σχεδιασμό και την παρακολούθηση του δικτύου σε παγκόσμιο επίπεδο έχει αναλάβει η UNESCO, μέσω του Ινστιτούτου Δια Βίου Μάθησης (UIL). Κατόπιν γίνεται αναφορά στις σημαντικότερες πόλεις που συμμετέχουν στο δίκτυο παγκόσμια και στην Ελλάδα.

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις, οι στάσεις και οι απόψεις των πολιτών της Λάρισας σε σχέση με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει. Οι τρεις στόχοι αφορούν στην καταγραφή των αντιλήψεων, την περιγραφή των δράσεων και τη διατύπωση προτάσεων από τους πολίτες. Πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα-επισκόπηση και επιλέχθηκε, ως το καταλληλότερο εργαλείο συλλογής των δεδομένων, η εις βάθος συνέντευξη με ημι-δομημένο ερωτηματολόγιο που αποτελείται από 18 ερωτήσεις. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικά, απομαγνητοφωνήθηκαν κατά λέξη, το υλικό κατηγοριοποιήθηκε και αναλύθηκε. Οι πολίτες της Λάρισας απέκτησαν σημαντικές γνώσεις και εμπειρίες στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του προγράμματος Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει. Η ζωή και οι αντιλήψεις των πολιτών διαφοροποιήθηκαν θετικά σε σχέση με την πόλη, τον εαυτό τους και το συνάνθρωπο. Καλλιεργήθηκε η κουλτούρα μάθησης στο πλαίσιο της Δια

Βίου Μάθησης, η συναντίληψη και η συνεργασία και οι πολίτες έγιναν πολύ περισσότεροι ενεργοί στα κοινά προβλήματα, αναπτύσσοντας ατομικό και συλλογικό ενδιαφέρον για τη βελτίωση της καθημερινότητας όλων.

Λέξεις κλειδιά: Πόλεις που Μαθαίνουν, Λάρισα, Παγκόσμιο Δίκτυο, UNESCO.

ABSTRACT

The main subject of this study is UNESCO's world network named Learning Cities, having Larisa city as the epicenter of the entire study. The main aim is to point out Larisa's residents' views, who took part in the networks' activities, for changes in learning culture, as well as experiences and propositions of involved residents to be recorded.

This study is structured around two primary sections, the theoretical and the research. The theoretical section presents the global network of Learning Cities, its concept, and characteristics; in correlation with lifelong learning. In and of itself, lifelong learning forms the means, with which related actions are realized. Sustainability exists in Learning Cities through lifelong learning and simultaneously involves local government administration, citizens, and contracting entities. UNESCO is responsible for the arrangement, central development, and networks' monitoring through the Institute of Lifelong Learning (UIL). Subsequently, the most important cities; both in Greece and globally, that take part in the world network are mentioned.

The aim of the research is for Larisa's residents' views and perceptions as far as the program 'Larisa, City that Learns' is concerned, to be further investigated. The three main aims concern opinion transcribing, activity description, and propositions formed by the citizens. Investigation of high quality was realized and deep interviewing techniques were used as the suitable data-collecting tool. More specifically an 18 point questionnaire was used. Interviews were conducted remotely through telephone, were recorded and finally, the material was categorized and analyzed. Larisa's residents obtained useful know-how and experience under the 'Larisa, City that Learns' program. Aspects of life as well as opinions of the citizens, regarding the city, their fellow humans, and themselves were impacted positively. Learning culture, cooperation between residents, and interest for the common good were promoted under the lifelong learning concept. Residents became increasingly more active when local society issues arose and their individual, as well as team spirit, was further developed.

Α΄ ΜΕΡΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μάθηση γενικά είναι αγαθό και ανάγκη που εξυπηρετεί την πολύπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου και της κοινωνίας. Στην εποχή μας είναι απολύτως κατανοητό ότι το θεμέλιο της κοινωνικής βιωσιμότητας, της οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης είναι η Δια Βίου Μάθηση. Έννοιες όπως η βιωσιμότητα και η αειφορία έχουν συνδεθεί άμεσα με τη Δια Βίου Μάθηση ως αναγκαία συνθήκη επιβίωσης, ευημερίας και σταθερότητας ατομικής και κοινωνικής (Knowles, 1998). Στο μεταίχμιο μεταξύ κοινωνίας της πληροφορίας και κοινωνίας της γνώσης, το προβάδισμα σαφώς έχει η δεύτερη. Είναι γεγονός ότι η κοινωνία της γνώσης καταλαμβάνει όλο και περισσότερο χώρο στην κατάρτιση, στην προσωπική ανάπτυξη, έχοντας ως στόχο τον ευρύτερο εκδημοκρατισμό της κοινωνίας. Η κοινωνία της γνώσης διαμορφώνει μια παγκόσμια εκπαιδευτική δυναμική, στο πλαίσιο της οποίας αναπτύσσονται εκπαιδευτικές στρατηγικές σε επίπεδο εθνικών κρατών, διεθνών οργανισμών και φορέων, θεσμοθετούνται προγράμματα και διατυπώνονται επιστημονικά τα βήματα οικοδόμησης της κοινωνίας μάθησης. Η μάθηση αυτή απευθύνεται σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα ατόμων, με σκοπό να καλύψει ουσιαστικές μαθησιακές ανάγκες. Επαναπροσδιορίζονται έννοιες όπως η ενηλικιότητα και αλλάζουν περιεχόμενο προκειμένου όλο και περισσότερα άτομα να γίνουν μέρος μιας καινοτόμου μαθησιακής διαδικασίας, από την οποία δεν εξαιρείται κανείς. Η βιολογική αναφορά της ενηλικιότητας θεωρείται πλέον ξεπερασμένη. Η ανανοηματοδότησή της εξαρτάται από άλλες συνάφειες που αφορούν την κατάσταση του ενηλίκου κοινωνικά, ανεξάρτητα από την βιολογική του ηλικία. Η διαφοροποίηση αυτή της βιολογικής ενηλικιότητας δίνει τη δυνατότητα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους να μαθαίνουν σε κάθε στάδιο της ζωής, ενισχύοντας την ατομική ενδυνάμωση και την κοινωνική ένταξη επαναπροσδιορίζοντας κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά πρότυπα (Jarvis, 2003).

Η Δια Βίου Μάθηση σήμερα σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον κρίσης, βρίσκεται πεδίο δράσης ευρύ. Οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να καλύψουν κενά και ανάγκες σε θέματα πρόνοιας, εκπαίδευσης, υγείας, στέγασης, πολιτισμού, εργασίας τουλάχιστον. Η κοινωνική συνοχή πλέον εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα επέμβει ουσιαστικά για να

καλύψει πραγματικές ανάγκες. Απαιτούνται ολοκληρωμένες λύσεις με επίκεντρο τη Διαβίου Μάθηση (Δήμος Λαρισαίων, 2015). Θεμέλιο είναι οι δεκαεπτά αρχές της αειφορίας, ιδιαίτερα του 4ου Στόχου του ΟΗΕ για Ποιοτική Εκπαίδευση, όπως προωθείται από την UNESCO μέσω του προγράμματος Learning Cities:

Στόχος 4: ¹«Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης για όλους» (United Nations).

Το πρόγραμμα της UNESCO² Learning Cities, για το οποίο περισσότερες από 1.000 πόλεις από όλον τον πλανήτη έχουν ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον³, είναι η πλήρης έκφραση του 4^{ου} στόχου του ΟΗΕ για την ποιοτική εκπαίδευση στην πράξη. Φιλοδοξεί να διαμορφώσει ένα παγκόσμιο δίκτυο πόλεων, μέσω του οποίου εξασφαλίζεται η

¹ Στο Παράρτημα 2, σελίδα 118, παρατίθενται οι 17 Στόχοι της Ατζέντα 2030.

Το Σεπτέμβριο του 2015, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη έλαβε μία απόφαση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία ιστορική συμφωνία που θα επηρεάσει τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων ίσως και τη δική σου. Πρόκειται για την υιοθέτηση 17 Στόχων, γνωστοί ως «Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης», οι οποίοι εκφράζουν τις σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις, σε μια προσπάθεια να ανταποκριθούν αποτελεσματικά όλες οι χώρες στα παγκόσμια προβλήματα. Σε αυτή την Παγκόσμια συμφωνία, περισσότεροι από 190 ηγέτες που εκπροσωπούν σχεδόν το σύνολο της ανθρωπότητας, δεσμεύτηκαν να μεταμορφώσουν τον κόσμο μας σε έναν κόσμο χωρίς φτώχεια, πείνα και ανισότητες. Έναν κόσμο με αξιοπρεπή εργασία και καλή εκπαίδευση, έναν κόσμο ειρηνικό χωρίς την απειλή της κλιματικής αλλαγής, έναν κόσμο που μέσα από τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, θα μεριμνά για τις ανάγκες όχι μόνο της σημερινής γενιάς αλλά και των μελλοντικών γενεών δηλαδή για το δικό σου κόσμο. Ειδικότερα για τον 4^ο Στόχο, όπως αναλύεται στην «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»: «Διασφαλίζουμε την ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για διαβίου μάθηση Η απόκτηση μιας ποιοτικής εκπαίδευσης είναι το θεμέλιο για τη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων και την αειφόρο ανάπτυξη. Σημαντική πρόσδοος έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της αύξησης της πρόσβασης στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και αύξησης των ποσοστών εγγραφής στα σχολεία, ιδιαίτερα στις γυναίκες και τα κορίτσια. Βασικές δεξιότητες αλφαριθμητισμού έχουν βελτιωθεί παρά πολύ, όμως χρειάζονται πιο τολμηρές προσπάθειες για ακόμη μεγαλύτερη πρόοδο για την επίτευξη των παγκόσμιων στόχων για την εκπαίδευση. Για παράδειγμα, έχει επιτευχθεί παγκοσμίως η ισότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, αλλά λίγες χώρες έχουν επιτύχει αυτό το στόχο σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης» (<http://hellenicplatform.org/oi-17-stoxoi/>).

² Παράρτημα 3, σελίδα 120.

³ Στόχος της UNESCO με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, για το οποίο πάνω από 1000 πόλεις από όλον τον πλανήτη έχουν ήδη εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους, είναι ακριβώς η διαμόρφωση ενός παγκόσμιου δικτύου πόλεων που θα κινητοποιήσει τοπικές κοινωνίες για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους για την προώθηση ευκαιριών μάθησης και εξέλιξης για τους πολίτες τους σε μια περίοδο όπου οι έννοιες της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας ευκαιριών και της κοινωνικής ένταξης για τους αδύναμους εξακολουθούν να είναι τα ζητούμενα. Η συνάντηση του Μεξικό ήταν μια μοναδική ευκαιρία σε πόλεις από όλον τον κόσμο να μοιραστούν τις εμπειρίες τους από τη διαδικασία να «χτίσουν» τις πόλεις τους ως κοινωνίες μάθησης και να χτίσουν συνέργειες, με την παρουσίαση παραδειγμάτων πολιτικών και στρατηγικών που υιοθετήθηκαν από τις τοπικές κοινωνίες. Επίσης, στη διάρκεια της συνδιάσκεψης έγινε ομόφωνα δεκτή η Διακήρυξη για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, ενώ βραβεύτηκαν 12 πόλεις που ξεχώρισαν για τις προσπάθειές τους στο πεδίο (<https://www.larissanet.gr/2015/10/06/ston-pagkosmio-charti-ton-poleon-pou-mathainoun-i-larisa/>).

πρόσβαση όλων στη Δια Βίου Μάθηση, με την ευθύνη και την πρωτοβουλία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση). Το δίκτυο αντανακλά το κοινό όραμα των 193 κρατών-μελών του ΟΗΕ για πρόσβαση στην ποιοτική εκπαίδευση όλων, και αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει τις τοπικές κοινωνίες έτσι ώστε να αξιοποιήσουν, όσο το δυνατόν περισσότερο, τις δυνατότητές τους σχετικά προωθώντας ευκαιρίες μάθησης και εξέλιξης για τους πολίτες τους (ΚΕΔΕ, 2015).

Έτσι λοιπόν, η κοινή πεποίθηση είναι ότι η Δια Βίου Μάθηση παίζει καταλυτικό ρόλο στην βελτίωση του επιπέδου ζωής, μειώνει τη φτώχεια και δημιουργεί ευκαιρίες για κάθε άτομο, ιδιαίτερα των πιο αδύναμων και ευάλωτων. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμπόρευση και η συνεννόηση όλων σε τοπικό επίπεδο, μέσα από την κατανόηση των προβλημάτων και η συναίνεση σε κοινούς τρόπους επίλυσής τους. Αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο οι πόλεις που συμμετέχουν στο δίκτυο ανταλλάσσουν εμπειρίες και καλές πρακτικές, βοηθώντας η μία την άλλη, μαθαίνοντας η μία από την άλλη και ενσωματώνοντας ιδέες και καινοτομίες που προάγουν την βιωσιμότητα και την αειφορία στον τομέα της Δια Βίου Μάθησης (Δήμος Λαρισαίων, 2015).

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Learning Cities

1.1 Το παγκόσμιο δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν

Η UNESCO και το Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης⁴ δημιούργησαν το 2012 το Παγκόσμιο Δίκτυο Πόλεων «*Learning Cities*» (Πόλεις που Μαθαίνουν). Είναι ένα καινοτόμο σχέδιο που έχει ως σκοπό να παρέμβει δυναμικά στο επίπεδο της Δια Βίου Μάθησης, με σκοπό την Αειφορία. Το δίκτυο εμπνέει και παρέχει καλές πρακτικές και ευκαιρίες μάθησης στις πόλεις που συμμετέχουν και έχει παγκόσμιο προσανατολισμό. Ως πρόγραμμα, εντάσσεται σε ένα οργανωμένο εθνικό στρατηγικό πλαίσιο με διακριτή αυτονομία, όπου κάθε μέλος έχει τη δυνατότητα ανταλλαγής ιδεών με άλλες πόλεις (Καρβούνης, 2017). Βασικές προϋποθέσεις για να συμμετέχει μια πόλη στο παγκόσμιο δίκτυο είναι να έχει ισχυρή πολιτική βούληση και συναίνεση σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Σημαντική προϋπόθεση είναι επίσης η διάθεση για κινητοποίηση και αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων της (UNESCO Ελληνική Εθνική Επιτροπή, 2018).

Αειφορία, ποιοτική εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, συνθέτουν το βαθύτερο πυρήνα και προσανατολισμό του δικτύου, με απώτερο στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της ζωής των πολιτών, με σεβασμό στο περιβάλλον και το συνάνθρωπο. Μέσω της ποιοτικής εκπαίδευσης μπορούν να αρθούν, σε μεγάλο βαθμό, οι κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες που είναι απόρροια του χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης. Μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση στη μάθηση ευάλωτα άτομα και ομάδες, ώστε να καλλιεργήσουν δεξιότητες που θα ενισχύσουν τη συμμετοχή τους στον εργασιακό και κοινωνικό τομέα. Να ενισχυθεί ο κοινωνικός ιστός σε τοπικό επίπεδο και οι σχέσεις των πολιτών, μέσα από την επικοινωνία, τις ανταλλαγές, τις συνεργασίες, αναπτύσσοντας δεξιότητες που βελτιώνουν το επίπεδο ζωής τους. Η δικτύωση γίνεται σε επίπεδο πόλεων παγκόσμια, με τη συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την καθοδήγηση της UNESCO. Οι πόλεις συνεργάζονται μεταξύ τους, ανταλλάσσουν καλές πρακτικές, δοκιμάζουν καινοτομίες και επικοινωνούν μέσα από διεθνή συνέδρια και δράσεις (Καρβούνης, 2017).

⁴ Παράρτημα 4, σελίδα 126.

Σε τοπικό επίπεδο, οι δήμοι που συμμετέχουν δεσμεύονται από το στρατηγικό σχεδιασμό της UNESCO, να σχεδιάσουν και να πραγματοποιήσουν δράσεις που εμπλέκουν, κατά το δυνατόν, όλους τους πολίτες δυναμικά, αξιοποιώντας κάθε φορέα της πόλης και κάθε δυνατότητα που διαθέτουν, καθώς και όλους τους πόρους για το σκοπό αυτό. Η συνεργασία, η πρωτοτυπία και η καινοτομία στη μάθηση είναι βασικές προτεραιότητες του δικτύου. Προγράμματα εκπαίδευσης για οικογένειες, κοινωνικές ομάδες, ηλικιωμένους και νέους, μειονότητες και ευάλωτες ομάδες, συλλογικότητες και φορείς είναι βασικά για την υλοποίηση των στόχων του δικτύου. Στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης, εκπαιδευτικά προγράμματα σε χώρους εργασίας, εξειδικευμένη χρήση σε σύγχρονες τεχνολογίες εκπαίδευσης, δημιουργία πολιτιστικού υποβάθρου για τη γνώση και εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο, είναι μερικές από τις προτεραιότητες του δικτύου, στο πλαίσιο της Αειφόρου Ανάπτυξης (EURYDICE, 2020).

1.2 Δια Βίου Μάθηση και Πόλεις που Μαθαίνουν

Όπως αναφέρεται στη «Λευκή Βίβλο»⁵ του 1995, η Δια Βίου Εκπαίδευση και Μάθηση⁶ αποτελεί παγκόσμια μια βασική ανάγκη, εξαιτίας τα ραγδαίων αλλαγών και μεταβολών που υφίστανται σε όλο τον κόσμο σε κάθε τομέα του κοινωνικό-οικονομικού βίου. Υπάρχουν τρεις κινητήριες δυνάμεις που άλλαξαν τον κόσμο στα τέλη του 20^{ου} αιώνα: η παγκοσμιοποίηση, η κοινωνία της πληροφορίας και η ραγδαία ανάπτυξη του επιστημονικού-τεχνολογικού πολιτισμού (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996).

Ο όρος Δια Βίου Εκπαίδευση περιλαμβάνει κάθε τύπο εκπαίδευσης, την τυπική, την μη τυπική και την άτυπη και ταυτόχρονα κάθε μακροχρόνια διαδικασία μάθησης, που δεν προσδιορίζεται πάντοτε σαφώς, ούτε περιορίζεται από συγκεκριμένους τύπους και δομές (OECD, 2002). Πρόκειται για το σύνολο των μορφωτικών δραστηριοτήτων και εμπειριών μάθησης που διαρκούν σε όλο το βίο ενός ατόμου, μέσα από τη διαρκή αλληλεπίδρασή του με άλλα άτομα, καταστάσεις και πραγματικότητες. Αφορά την ανάπτυξη κάθε δεξιότητας και κάθε κλάδο γνώσης,

⁵ Παράρτημα 3, σελίδα 120.

⁶ Παράρτημα 5, σελίδα 132.

χρησιμοποιεί κάθε δυνατό μέσο μάθησης, χωρίς περιορισμούς σε ηλικία, φύλο, προέλευση, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, γνωστικό υπόβαθρο και προσωπικά χαρακτηριστικά. Η Δια Βίου Μάθηση είναι το αποτέλεσμα της Δια Βίου Εκπαίδευσης. Τόσο η Ε.Ε όσο και η UNESCO θέτουν ως στόχο της Δια Βίου Μάθησης, πέρα από την επαγγελματική κατάρτιση, την ενεργό πολιτειότητα, την προσωπική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, στόχοι που ταυτίζονται πλήρως με τις αρχές του δικτύου της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτικής για τη Δια Βίου Καθοδήγηση, 2014). Όπως υπογραμμίζεται και στην έκθεση της διεθνούς επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα, που εκδόθηκε το 1999, *«Η έννοια της δια βίου εκπαίδευσης φαίνεται ότι είναι ένα από τα κλειδιά για την είσοδο στον 21^ο αιώνα»*. Στην πέμπτη διεθνή διάσκεψη της ΟΥΝΕΣΚΟ για την εκπαίδευση ενηλίκων που πραγματοποιήθηκε στο Αμβούργο το 1997, δόθηκε σημασία στην επεξεργασία ενός νέου οράματος στον τομέα αυτό: *«Εάν το κλειδί για την επιβίωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι η δημιουργικότητα του πολίτη, τότε η μάθηση στην ενήλικη ζωή αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα του αιώνα που έρχεται. Η μάθηση στην ενήλικη ζωή είναι ΧΑΡΑ, ΕΡΓΑΛΕΙΟ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ και απαιτεί υπευθυνότητα, η οποία πρέπει να επιμερίζεται μεταξύ των συντελεστών (Adult Learning is a right, a tool, a joy and shared responsibility).»* (Γραφείο Πρωθυπουργού, 2010).

Σύμφωνα με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οι στόχοι της Διά Βίου μάθησης είναι:

- α. αναβάθμιση επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων,
- β. κοινωνική συνοχή,
- γ. ενεργητική συμμετοχή των πολιτών,
- δ. προσωπική ολοκλήρωση.

Οι παραπάνω στόχοι ταυτίζονται με το πλαίσιο των αρχών του παγκόσμιου δικτύου της UNESCO, επομένως, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι η Δια Βίου Μάθηση είναι αναπόσπαστο μέρος του παγκόσμιου δικτύου Πόλεις που Μαθαίνουν, είτε αφορά παιδιά και προγράμματα όπως η «κατασκήνωση στην πόλη», είτε αφορά νέους και

θεσμούς όπως το «Συμβούλιο Νέων», είτε αφορά ενήλικες και άτομα τρίτης ηλικίας με προγράμματα όπως το «Πανεπιστήμιο των πολιτών».

1.3 Αειφόρος Ανάπτυξη και Πόλεις που Μαθαίνουν

Σύμφωνα με την UNESCO, μια Πόλη που Μαθαίνει δίνει τη δυνατότητα σε πολίτες κάθε ηλικίας από διαφορετικό κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, να ωφεληθούν από μια ποιοτική και δίκαιη εκπαίδευση, που δίνει ίσες δυνατότητες για τη Δια Βίου Μάθηση. Οι Πόλεις που Μαθαίνουν προωθούν πολιτικές και καλές πρακτικές που προάγουν την Αειφόρο Ανάπτυξη, κυρίως μέσω προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης που προάγουν την ισότητα, τη συνοχή και την ειρήνη. Οι εθνικές κυβερνήσεις που εξουσιοδοτούν τις τοπικές κοινότητες και τους κοινωνικούς φορείς να συμμετάσχουν στην εφαρμογή στρατηγικών και προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης, υποστηρίζουν την επίτευξη των Στόχων Αειφόρου Ανάπτυξης (SDGs) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1996).

Το παγκόσμιο δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν, λοιπόν, έχει αειφορικό χαρακτήρα και επιδιώκει το μετασχηματισμό των τοπικών κοινωνιών σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Αειφόρου Ανάπτυξης (*sustainable development*). Η αλλαγή αυτή των τοπικών κοινωνιών προϋποθέτει την αλλαγή στην κουλτούρα της μάθησης, σύμφωνα με τα νέα δεδομένα ενός κόσμου που μετασχηματίζεται ταχύτατα σε κάθε τομέα. (UNESCO Learning cities).

Η έννοια της αειφορίας αρχίζει να διατυπώνεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Ωστόσο πολύ νωρίτερα, αμέσως μετά τα τέλη του 2^{ου} παγκόσμιου πολέμου, πολλοί οργανισμοί σε διεθνές επίπεδο, με πρώτο τον ΟΗΕ το 1948, άρχισαν να συνδέουν την εκπαίδευση με τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και την ειρήνη. Αργότερα, την εικοσαετία 1960-80 τα έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα που διαπιστώθηκαν, εξαιτίας της αλόγιστης βιομηχανικής ανάπτυξης, της άκρατης κατανάλωσης και του παγκόσμιου οικονομικού ανταγωνισμού έδωσαν την αφορμή για την αναζήτηση μιας ανάπτυξης με χαρακτηριστικά βιωσιμότητας. Η ποθητή ευμάρεια και πρόοδος άγγιξε μόνο τη δυτική κοινωνία. Η άδικη μοιρασιά των πόρων, η ανισότητα στην εκπαίδευση

και στις εργασιακές ευκαιρίες, στην υγεία και την ανάπτυξη μεταξύ Δύσης και χωρών του Τρίτου κόσμου άρχισαν να πιέζουν για μια σταθερή, συλλογική αναπτυξιακή προοπτική. Σταδιακά στην καρδιά του δυτικού κόσμου μια νέα τάξη αναδύθηκε, η τάξη των «νεόπτωχων», μια κατηγορία πληθυσμού που ολοένα και περισσότερο αυξάνει, ζώντας στον υλικό καταναλωτικό ιδεαλισμό της Δύσης, μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρης φτώχειας και στέρησης (Τόγια, 2006).

Η ανάγκη να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι ανισότητες, τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, οδήγησαν στην αναζήτηση νέων τρόπων ανάπτυξης, φιλικών προς το περιβάλλον και τον άνθρωπο. Αρχικά χρησιμοποιούνται διάφοροι όροι για να εκφράσουν το περιεχόμενο αυτής της ανάπτυξης, όπως: βιωσιμότητα, βιώσιμη ανάπτυξη, αειφορική ανάπτυξη, διαρκής ανάπτυξη, αέναη ανάπτυξη, διατηρησιμότητα, διατηρήσιμη ανάπτυξη, κ.ά. Ο προβληματισμός αυτός απασχόλησε ιδιαίτερα τα περιβαλλοντικά κινήματα, με την έννοια ότι η κυρίαρχη ιδεολογία περί ανάπτυξης, η οποία βασίζεται στον ανταγωνισμό και στο κέρδος, καταστρέφει το περιβάλλον και διαταράσσει τις κοινωνικές ισορροπίες, προκαλώντας αλυσιδωτά παγκόσμια προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον και στον άνθρωπο (Φλαμουρτζόγλου, 2017).

Έτσι άρχισε να δομείται σταδιακά η βαθύτερη αντίληψη της αειφορίας, της ανάπτυξης δηλαδή η οποία θα έχει μεν διάρκεια αλλά παράλληλα θα σέβεται το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις επόμενες γενιές, χωρίς αποκλεισμούς. Σταδιακά η ανάπτυξη άρχισε να συνδέεται με την ανάγκη για βελτίωση της ποιότητας ζωής, την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα, τη δίκαιη κατανομή πλούτου, τις ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση και τη δημοκρατία. Ακολούθησαν ζυμώσεις ιδεολογικές και πολιτικές που αποκρυστάλλωσαν το περιεχόμενο της Ανάπτυξης για την Αειφορία, τη δεκαετία του 1980 (Φλογαΐτη, 2009).

Το 1987, η έκθεση Brundtland της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον, ήρθε να διατυπώσει τον πρώτο σαφή ορισμό για την έννοια της Αειφόρου Ανάπτυξης, η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς όμως να περιορίζει ή να στερεί το δικαίωμα των μελλοντικών γενιών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες: *Οι πιθανότητες των επερχόμενων γενεών για μια ζωή σύμφωνα με τις ανάγκες τους*

διαφαίνονται πιο μικρές, λόγω των περιβαλλοντικών καταστροφών, της οικονομικής ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού (Έκθεση / *Brundtland-Bericht*, S. XV)» (UNEP, 1987). Το ίδιο έτος, 1987, η Παγκόσμια Επιτροπή για το περιβάλλον στην έκθεσή της με τίτλο «Το Κοινό μας Μέλλον» διατύπωσε για πρώτη φορά τον όρο «βιώσιμη ανάπτυξη», τονίζοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να οδηγεί και σε κοινωνική ευημερία των αδύναμων και ευάλωτων ομάδων και προστασία των οικοσυστημάτων, από τα οποία εξαρτάται η ζωή στον πλανήτη και το μέλλον των επόμενων γενεών, οι οποίες θα πρέπει να κληρονομήσουν τους ίδιους ακριβώς πόρους που κληρονόμησαν και οι προηγούμενες γενεές (Φλαμουρτζόγλου, 2017).

Η Αειφορική Ανάπτυξη συμπεριέλαβε τρεις βασικούς τομείς, κοινούς και ισότιμους μεταξύ τους, σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό πλαίσιο: οικονομία, περιβάλλον και κοινωνία. Οι τομείς αυτοί συνδέονται μεταξύ τους και επηρεάζουν ο ένας τον άλλο, είναι διακριτοί και αλληλοεξαρτώμενοι και περιλαμβάνουν θεμελιώδη ζητήματα και αρχές, όπως η ισότητα, η ειρήνη, η πρόσβαση σε πόρους, η φτώχεια, οι διακρίσεις, η προστασία του περιβάλλοντος, η διατήρηση, η άρση των αποκλεισμών, κ.ά. Όλα τα παραπάνω συμπεριελήφθησαν ως θεμελιώδεις αρχές για την Αειφόρο Ανάπτυξη, στον «Καταστατικό Χάρτη της Γης» το 2000, ο οποίος είναι μια διακήρυξη θεμελιωδών ηθικών αρχών για την οικοδόμηση μιας δίκαιης, βιώσιμης και ειρηνικής παγκόσμιας κοινωνίας στον 21ο αιώνα. Μέσω του «Καταστατικού Χάρτη» επιδιώκεται μια παγκόσμια ευαισθητοποίηση για την προστασία του ανθρώπου και της φύσης, η οποία βασίζεται στις αρχές της οικουμενικότητας, της αλληλεξάρτησης και της συνυπευθυνότητας (Καταστατικός Χάρτης της Γης, 2000).

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000 για πρώτη φορά προβάλλεται η ανάγκη οι αρχές της Ανάπτυξης για την Αειφορία να ενσωματωθούν στην εκπαίδευση, σε κάθε βαθμίδα. Αφετηρία για την ενσωμάτωση των αρχών και των αξιών της αειφορίας στην εκπαίδευση, υπήρξε η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής του Γιохάνεσμπουργκ το 2002⁷, η οποία αφιέρωσε τη δεκαετία 2005-2014 στην ανάγκη ενσωμάτωσης των αρχών της Αειφόρου Ανάπτυξης στα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των χωρών. Τα χρόνια που

⁷ Παράρτημα 3, σελίδα 120.

ακολούθησαν πραγματοποιήθηκαν διεθνείς διασκέψεις, εκδόθηκαν κείμενα, καταστρώθηκαν σχέδια, σχεδιάστηκαν πολιτικές, προγράμματα και δίκτυα για την εμπέδωση της αειφορίας σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, ενώ έγινε κατανοητό ότι η εκπαίδευση αποτελεί τον σημαντικότερο αγωγό αλλαγής κουλτούρας και καλλιέργειας αειφορικής παιδείας στους πολίτες σε όλο τον κόσμο. Αποκορύφωμα αυτής της πορείας είναι η Ατζέντα του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2015 η 70η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με το Ψήφισμα 70/1, υιοθέτησε τους 17 Στόχους⁸ και 169 υποστόχους της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Φλαμουρτζόγλου, 2017).

Οι 17 Στόχοι έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα, με άξονα γενικής εφαρμογής μέχρι το 2030. Όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ δεσμεύονται στην εφαρμογή τους και στην υποχρεωτική τους ένταξη στο εθνικό πλαίσιο ως αναπτυξιακές προτεραιότητες στρατηγικής σημασίας και με τις τρεις διαστάσεις της: κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική (Γενική Γραμματεία Κυβέρνησης, 2017).

Τα κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων είναι και η Ελλάδα, καλούνται να ενσωματώσουν τις βασικές αρχές της Αειφορίας στα εθνικά τους συστήματα, μέσω της εκπαίδευσης και της συμμετοχής σε παγκόσμια προγράμματα και δίκτυα όπως το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν. Όσον αφορά το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν, στο οποίο συμμετέχουν επίσημα ως σήμερα 229 πόλεις από όλο τον κόσμο, εκ των οποίων 13 ελληνικές, ο 4^{ος} Στόχος, ιδιαίτερα, της Ατζέντα 2030 για την «Ποιότητα στην Εκπαίδευση» και οι υποστόχοι του, συγκροτούν τη βάση του παγκόσμιου δικτύου της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν.

Στο πλαίσιο αυτό, το παγκόσμιο δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν, υποστηρίζει και βελτιώνει την πρακτική της Διά Βίου Μάθησης στις πόλεις του κόσμου, προωθεί τον πολιτικό διάλογο, τη συνεργασία και τη μάθηση μεταξύ των πόλεων-μελών. Ενισχύει δεσμούς και εταιρικές σχέσεις, παρέχει ικανότητες, αναπτύσσει μέσα και ενθαρρύνει την πρόοδο οικοδομώντας τη νέα κουλτούρα μάθησης σε όλους τους πολίτες (UNESCO Global Network of Learning Cities).

⁸ Παράρτημα 2, σελίδα 118.

1.4 Η Ατζέντα του 2030 για την αειφόρο ανάπτυξη και οι Πόλεις που Μαθαίνουν (Sustainable Development Goals, SDGs)

Η Ατζέντα 2030⁹ για την «Ποιότητα στην Εκπαίδευση», εισάγει ουσιαστικά στα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των κρατών-μελών την έννοια της Εκπαίδευσης για την Αειφορία. Το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν θέτει ως προτεραιότητα τον αειφορικό του προσανατολισμό με βάση τον 4^ο Στόχο της Ατζέντα 2030: *«Η απόκτηση ποιοτικής εκπαίδευσης είναι η βάση για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής και της βιώσιμης ανάπτυξης. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και τη φοίτηση στα σχολεία των γυναικών και των κοριτσιών. Οι βασικές γνώσεις γραφής και ανάγνωσης έχουν βελτιωθεί τρομερά. Ωστόσο, απαιτούνται τολμηρότερες προσπάθειες για την υλοποίηση του στόχου της καθολικής εκπαίδευσης»* (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ, 4 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ).

Οι επιμέρους στόχοι 4.3-4.7 και 4.β και 4.γ συμβαδίζουν απόλυτα με τις θεμελιώδεις αρχές του δικτύου, στο πλαίσιο της ισότιμης και απρόσκοπτης συμμετοχής όλων των πολιτών στην εκπαίδευση, με σκοπό την καλλιέργεια δεξιοτήτων, την επαγγελματική κατάρτιση, για την προαγωγή της Βιώσιμης Ανάπτυξης και του Βιώσιμου τρόπου ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ, 4 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ).

Η Ατζέντα 2030 εγκρίθηκε το 2015 από όλα τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών, και αφορά τη χάραξη μια κοινής πορείας για την ειρήνη και την ευημερία των ανθρώπων και του πλανήτη. Περιλαμβάνει τις βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, που συνιστούν θεμελιώδη προσανατολισμό του ευρωπαϊκού εγχειρήματος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έγγραφο Προβληματισμού, 2019). Περιέχει 17 Στόχους (SDGs), μέσω των οποίων καλούνται όλες οι αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες να συνεργαστούν

⁹ Στο Παράρτημα 3, σελίδα 120, αναφέρονται οι σταθμοί της ιστορικής πορείας προς την Ατζέντα 2030.

για τον τερματισμό της φτώχειας, την προστασία του πλανήτη, τη βελτίωση της υγείας και την αναβάθμιση της εκπαίδευσης, με σκοπό την εξασφάλιση της ευημερίας όλων των ανθρώπων.

Τα ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ¹⁰ σε συνεργασία με την Ε.Ε. έχουν δεσμευθεί στην πλήρη εφαρμογή της Ατζέντας 30, η οποία μαζί με τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, οριοθετούν παγκόσμια μια κοινή πορεία, στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας, για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν, εισάγει σε τοπικό επίπεδο τις θεμελιώδεις αρχές της αειφορίας και τις προωθεί στις τοπικές κοινωνίες μέσα από δράσεις και προγράμματα των πόλεων που συμμετέχουν, με όχημα τη Δια βίου Μάθηση (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ-ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ).

Η πορεία προς την Ατζέντα 2030 σηματοδοτεί την παγκόσμια προσπάθεια για την αλλαγή της κουλτούρας προς μια βιώσιμη ανάπτυξη. Η εκπαίδευση πλέον αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα διάχυσης των νέων αξιών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Ο ΟΗΕ, η UNESCO, η Ε.Ε. στο πλαίσιο Διεθνών Διασκέψεων, εργάζονται για την χάραξη στρατηγικών, που απορρέουν από πολιτικές για την αειφορία και ψηφίζουν κείμενα δεσμεύοντας τα κράτη-μέλη για την υιοθέτηση και εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, σχεδιάζονται εκπαιδευτικά προγράμματα, δράσεις παγκόσμιου χαρακτήρα και ιδρύονται δίκτυα, όπως το παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν, για την αλλαγή, την ενσωμάτωση, την βελτίωση και την ανάπτυξη στη βάση των αρχών της αειφορίας.

¹⁰ Παράρτημα 4, σελίδα 126.

1.5 Η UNESCO και το δίκτυο Πόλεις που Μαθαίνουν

Σύμφωνα με το καταστατικό της, η UNESCO έχει ως βασική της αποστολή την Εκπαίδευση, όπως επίσης τον Πολιτισμό, τις επιστήμες και την Επικοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα που προωθούν την ισότητα στην εκπαίδευση, εξασφαλίζουν την πρόσβαση και διευρύνουν τις δυνατότητες για όλους, σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα. Το πρόγραμμα Εκπαίδευση για όλους «*Education for All*» της UNESCO, απαντά σ' αυτήν ακριβώς την ανάγκη να διασφαλιστεί η ισότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση για όλους και αποτελεί το βασικό πρόγραμμα του Διεθνούς Οργανισμού στον τομέα αυτό διεθνώς (UNESCO). Μέχρι και την εκπνοή του 2015 μέσω του προγράμματος Εκπαίδευση για όλους η UNESCO εργαζόταν για την υλοποίηση και εφαρμογή του 2^{ου} Στόχου της Ατζέντα 2030, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Μετά το τέλος του 2015 προτεραιότητα πλέον δίνεται διεθνώς στην πρακτική εφαρμογή του 4^{ου} Στόχου για την Αειφορική Ποιοτική Εκπαίδευση. Οι εργασίες για την προώθηση του 4^{ου} Στόχου ξεκίνησαν ήδη από το 2013, όταν πραγματοποιήθηκε στο Ομάν η 2^η Συνάντηση για την Παγκόσμια Εκπαίδευση για όλους, «*2nd Global Education Meeting for All*», στην οποία διατυπώθηκε η Συμφωνία του Μουσκάτ, ένα κείμενο που προετοίμασε τη μετάβαση στον Στόχο 4. Τον επόμενο χρόνο το 2014 πραγματοποιήθηκε μία ακόμα Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, «*World Conference on Education for Sustainable Development*», στην Ιαπωνία η οποία κατέστρωσε ένα Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη «*Global Action Program on ESD*», εκδίδοντας ταυτόχρονα και τον Οδηγό Υλοποίησής της (UNESCO). Αργότερα, το 2000, πραγματοποιήθηκε από την UNESCO στο Dakar το 2^ο Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση, «*World Education Forum*», στο πλαίσιο του προγράμματος Εκπαίδευση για Όλους, όπου διαμορφώθηκε το πλαίσιο δράσης του Dakar, «*Dakar Framework for Action*», το οποίο δεσμεύει τα 164 μέλη στην προώθηση και εφαρμογή του 4^{ου} Στόχου (United Nations). Οι εργασίες του Φόρουμ στο Dakar οδήγησαν στην ψήφιση της Διακήρυξης του Ίντσον, «*Incheon Declaration*», με την οποία ο ΟΗΕ ανέθεσε στην UNESCO την ευθύνη εφαρμογής της

Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Η Διακήρυξη του Ίντσον μαζί με Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση μέχρι το 2030, «Education 2030 Framework for Action», αποτελεί τον οδηγό εφαρμογής του 4^{ου} Στόχου προς τα κράτη-μέλη. Ειδικότερα, τα μέλη δεσμεύονται να προσαρμόσουν τους εθνικούς στόχους και να εντάξουν στο εθνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο δράσεις για: μάθηση από την παιδική ηλικία, εκπαίδευση και κατάρτιση νέων και ενηλίκων, καλλιέργεια εργασιακών δεξιοτήτων, εκπαίδευση όλων των πολιτών και ενσωμάτωση στη σύγχρονη πολυσύνθετη πραγματικότητα, ισότητα φύλων και εξασφάλιση ποιοτικών μαθησιακών αποτελεσμάτων για όλους, Δια Βίου. Έτσι λοιπόν, στο πλαίσιο της εφαρμογής της η Διακήρυξης του Ίντσον και του προγράμματος Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση μέχρι το 2030, όπου ενσωματώνεται ο 4^{ος} Στόχος της Ατζέντα 2030, η UNESCO αναλαμβάνοντας να ηγηθεί της εφαρμογής του Στόχου, διαμορφώνει το πρόγραμμα Πόλεις που Μαθαίνουν, Learning Cities, συντονίζοντας το δίκτυο, παρέχοντας υποστήριξη, υλικοτεχνική βοήθεια και επιβλέποντας την πρόοδο σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι πόλεις που Μαθαίνουν παγκόσμια, έχουν την ευκαιρία να αναβαθμίσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης και τις υποδομές τους σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, μέσα από καινοτόμες δράσεις και πρωτοβουλίες που αλλάζουν την καθημερινότητα των πολιτών και αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής τους (UNESCO).

1.5.1 Ο 4^{ος} Στόχος της Ατζέντα 2030 για την Ποιότητα στην Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Το έτος 2015 είναι χρονιά ορόσημο κατά την οποία η UNESCO αναλαμβάνει παγκόσμια ηγετικό ρόλο, αναλαμβάνοντας όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες και χαράσσοντας πολιτικές για την υλοποίηση του 4^{ου} στόχου. Στο πλαίσιο αυτό, εκπονεί προγράμματα και παρέχει κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη-μέλη του ΟΗΕ. Παράλληλα, παρέχει την αναγκαία τεχνογνωσία και στήριξη στα μέλη της προκειμένου να πετύχουν τον 4^ο στόχο.

Η Ελλάδα ως κράτος-μέλος του ΟΗΕ ήδη από το 1945 που είναι και το έτος ίδρυσης του Διεθνούς Οργανισμού, έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την

εκπλήρωση των στόχων της αειφορίας, ιδιαίτερα του 4^{ου} στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Η χώρα μας έχει συμμορφωθεί πλήρως και έχει υιοθετήσει όλες τις εκπαιδευτικές πολιτικές που είναι σύμφωνες με την Παγκόσμια Ατζέντα της UNESCO για την Εκπαίδευση έως το 2030. Ταυτόχρονα ως κράτος-μέλος της Ε.Ε., έχει ευθυγραμμιστεί με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της Ε.Ε. στον τομέα της ΔΒΜ¹¹. Η υλοποίηση της ατζέντας του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση από τη χώρα μας έχει ως συνέπεια τα τελευταία χρόνια να εκπονούνται μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα που αποσκοπούν στην αναβάθμιση του επιπέδου εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της μείωσης των ανισοτήτων, της διεύρυνσης των αποδεκτών της μάθησης σε όλες τις ηλικίες, δηλαδή της ποιοτικής και ισότιμης πρόσβασης στη γνώση με όχημα τη Δια Βίου Μάθηση. Οι υποστόχοι που προωθούνται ιδιαίτερα είναι οι 4.1 και 4.2 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ο 4.4 για την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία και ο 4.7 για τη γνώση, τις δεξιότητες, την αειφορία και την ενεργό πολιτεϊότητα (Eurydice, 2020).

1.5.2 Το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης (UIL) της UNESCO και οι Πόλεις που Μαθαίνουν

Η Βιωσιμότητα και η Αειφορία βρίσκονται στην πορεία προς την ολοκλήρωση με στόχο το 2030. Η εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, η καταπολέμηση των ανισοτήτων, η προστασία του Πλανήτη και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, είναι ένα στοίχημα που απευθύνεται στις τοπικές κοινωνίες σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Σταθερά αυξάνονται οι δήμοι σε όλο τον κόσμο, οι οποίοι αποθέτουν τις ελπίδες τους στη Δια Βίου Μάθηση, με σκοπό την Αειφόρο Ανάπτυξη, χωρίς αποκλεισμούς ως το κλειδί για την αλλαγή, την ενδυνάμωση, την κοινωνική ένταξη, την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης (UIL) της UNESCO, ξεκίνησε το 2012 το Παγκόσμιο Δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν

¹¹ Παράρτημα 5, σελίδα 132.

«*Learning Cities*», μιας και είναι ο πλέον αρμόδιος φορέας, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, για την προώθηση της Διά Βίου Μάθησης (Δεληγιάννης, 2019).

Το παγκόσμιο δίκτυο Πόλεις που Μαθαίνουν, έχοντας ως βασικό του θεμέλιο την Αειφόρο Ανάπτυξη, ενσωματώνει πλήρως τις προοπτικές του 4^{ου} στόχου για την εκπαίδευση, προωθώντας καλές πρακτικές και κάνοντας πραγματικότητα τη Δια Βίου Μάθηση σε τοπικό επίπεδο. Οι πόλεις που συμμετέχουν ανά τον κόσμο, αποτελούν εξαιρετικά παραδείγματα για το πώς η Δια Βίου Μάθηση δύναται να υλοποιηθεί σε τοπικά, αφού οι αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές της Διά Βίου Μάθησης μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων για όλους συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην υλοποίηση των στόχων της Ατζέντα 2030.

Μάλιστα, η ετήσια έρευνα του Ινστιτούτου Διά Βίου Μάθησης της UNESCO για το έτος 2019, δείχνει ότι η Δια Βίου Μάθηση αναδείχθηκε ως το πλέον βιώσιμο εκπαιδευτικό πρότυπο, στο πλαίσιο της χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίας της μάθησης, οποίο συμβαδίζει πλήρως με την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών. Η έκθεση αναφέρει θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν την υποστήριξη πολιτικών, την ανάπτυξη ικανοτήτων, τον έλεγχο, την παρέμβαση και τη δικτύωση, καθώς και ζητήματα έρευνας και πρόβλεψης. Μεταξύ αυτών βρίσκεται η έκδοση της τέταρτης Παγκόσμιας Έκθεσης για τη Μάθηση και την Εκπαίδευση Ενηλίκων της UNESCO, αλλά και η Οργάνωση για την τέταρτη Διεθνή Συνδιάσκεψη για τις Πόλεις που Μαθαίνουν (*Learning Cities*). Επίσης αναφέρεται και η συμβολή του Ινστιτούτου Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στην ανάπτυξη της νέας Στρατηγικής Γραμματισμού Νέων και Ενηλίκων 2020 - 2025 της UNESCO (European Commission, Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO - Ετήσια Έκθεση 2019).

Έτσι λοιπόν, η Διά Βίου Μάθηση και η ανάπτυξη του παγκόσμιου δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν έχουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων για αειφόρο ανάπτυξη, αφού ο άνθρωπος τίθεται πλέον στο επίκεντρο των δράσεων των κρατών όσον αφορά τους αναπτυξιακούς τους στόχους. Οι στόχοι αυτοί προσαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο και επικεντρώνονται σε θέματα φτώχειας ανισοτήτων, υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, προστασίας οικοσυστημάτων,

ανθρώπινων δικαιωμάτων, εμπλέκοντας την Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού. Όλα τα παραπάνω απαιτούν πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις υλοποίησης που, στο πλαίσιο του παγκόσμιου δικτύου Πόλεις που Μαθαίνουν, εκπληρώνουν, σε μεγάλο βαθμό, την αρχική στόχευση των στόχων της Ατζέντα 2030 (Δρακάκη, 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Πόλεις που Μαθαίνουν, έννοια, χαρακτηριστικά

2.1 Η έννοια της Πόλης που Μαθαίνει

Το 1972 η UNESCO με την έκθεσή της «Μαθαίνω πώς να υπάρχω» (Learning to be) αναφορικά με το μέλλον της εκπαίδευσης, ζητά από όλα τα κράτη-μέλη της UNESCO, να αναδιοργανώσουν τις εκπαιδευτικές τους επιλογές στο πλαίσιο της κοινωνίας της μάθησης. Την επόμενη χρονιά, το 1973, ο ΟΟΣΑ¹² (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) δημιούργησε τις «Πόλεις που Εκπαιδεύονται» (Educating Cities), με τη συμμετοχή επτά πόλεων από όλο τον κόσμο, εφαρμόζοντας τις αρχές της Δια Βίου Μάθησης. Το 1990 έγινε στη Βαρκελώνη το πρώτο Διεθνές Συνέδριο των Πόλεων που Εκπαιδεύονται και διατυπώθηκαν οι βασικές αρχές μιας πόλης που εκπαιδεύεται, με κέντρο την ισότιμη συμμετοχή όλων στη διαδικασία μάθησης και τη σύνδεση εκπαίδευσης και ανάπτυξης. Το 1993 ο ΟΟΣΑ διατυπώνει τις στρατηγικές της Δια Βίου Μάθησης για την πόλη που εκπαιδεύεται, εστιάζοντας στη συλλογική προσπάθεια που αποβλέπει στην αλλαγή και τη βελτίωση, σε τοπικό επίπεδο (Καμπουράκη, 2020).

Το 1996 η UNESCO με την έκθεση Delors διαμορφώνει τους τέσσερις πυλώνες της εκπαίδευσης:

- μαθαίνω πώς να μαθαίνω,
- μαθαίνω πως να πράττω,
- μαθαίνω πώς να συνυπάρχω αρμονικά με τους άλλους,
- μαθαίνω πως να υπάρχω.

Το 1999 ο καθηγητής Norman Longworth δίνει τον πρώτο ορισμό της Πόλης που Μαθαίνει με την έννοια της κοινότητας που μαθαίνει, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην αξιοποίηση των πόρων μιας πόλης, με σκοπό την ανάπτυξη κάθε τομέα, την αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, την ενίσχυση και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, με σκοπό την ευημερία. Η έμφαση δίνεται στη λειτουργία της Πόλης που

¹² Παράρτημα 4, σελίδα 126.

Μαθαίνει ως κοινότητας ατόμων με κοινά πολιτισμικά χαρακτηριστικά και όραμα για τη βελτίωση και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (Κουλαουζίδης, 2019).

Όλα τα παραπάνω κείμενα, καθώς και ο ορισμός του Longworth αξιοποιήθηκαν από το Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO, για να περιγράψουν την έννοια του Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν. Ο ορισμός αυτός διατυπώθηκε επίσημα στο 1^ο Διεθνές Συνέδριο για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, το οποίο έγινε το 2013 στο Πεκίνο (Αποστολίδου, 2019).

2.2 Τα χαρακτηριστικά της Πόλης που Μαθαίνει

Η Πόλη που Μαθαίνει μπορεί να είναι περιφέρεια, πόλη ή κοινότητα, ένα αστικό δηλαδή περιβάλλον που προσφέρει τη δυνατότητα για ενεργή μάθηση. Το περιβάλλον της κοινότητας προσφέρει όλα όσα χρειάζονται για να μεταμορφωθεί σε κοινωνία μάθησης, στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής, της συνεργασίας, με τις ήδη υπάρχουσες δομές και τους υφιστάμενους πόρους. Το σχετικά περιορισμένο μέγεθος της κοινότητας-πόλης-αστικής περιοχής, είναι ιδανικό περιβάλλον μάθησης, λόγω των κοντινών κοινωνικών σχέσεων, της εμπιστοσύνης που προϋπάρχει, σε μεγάλο βαθμό, ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας, το αίσθημα ασφάλειας και ταύτισης λόγω κοινών πολιτισμικών χαρακτηριστικών, τα οποία προσφέρουν σε τοπικό επίπεδο την ιδανική πλατφόρμα για συνεργασία, εθελοντική προσφορά, κοινό όραμα και επιδιώξεις. Η αλληλεπίδραση των μελών της κοινότητας συνιστά από μόνη της μια διαδικασία μάθησης, η οποία ενισχύεται από τις κοινές πεποιθήσεις και τους στόχους. Στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης, η ανταλλαγή ιδεών και δεξιοτήτων, η επαφή με νέες εμπειρίες και γνώσεις και η συνεργασία μεταξύ ατόμων από διαφορετικές κοινωνικές και οικονομικές κατηγορίες, μπορεί να διευρύνει σημαντικά τη μάθηση και να την προσανατολίσει θετικά προς τις αξίες της αειφορίας και της ποιότητας (Field, 2003).

Επειδή κάθε Πόλη που Μαθαίνει είναι διαφορετική ως προς την αφετηρία, τη διαδρομή που χαράσσει και το τελικό αποτέλεσμα, γι' αυτό είναι πολύ δύσκολο να οριοθετηθούν με συγκεκριμένους όρους τα χαρακτηριστικά. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια κοινά στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια πόλη, ως πόλη που μαθαίνει: ισχυρή πολιτική

βούληση, κοινή δέσμευση όλων των δυνάμεων της πόλης, στήριξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, συνέργεια, δικτύωση, εκτίμηση των μαθησιακών αναγκών, κινητοποίηση, συμμετοχή όλων των φορέων της πόλης, του κοντινού ή τοπικού πανεπιστημιακού τμήματος, ισχυρές πρωτοβουλίες και οργάνωση εκ μέρους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεργασία με έμπειρους και καταξιωμένους ειδικούς στον τομέα της Δια Βίου Μάθησης. Παράλληλα υπάρχουν και κοινά εμπόδια και προβλήματα μεταξύ των πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο, όπως είναι η αλλαγή των προσώπων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, το πρόβλημα του συντονισμού, ο ανταγωνισμός μεταξύ των φορέων ή και των διοργανωτών, η κόπωση, η πολυπλοκότητα των πολλαπλών καθηκόντων που απαιτεί η διοργάνωση των δράσεων, η έλλειψη προσωπικού και εθελοντών, ο σκεπτικισμός και η έλλειψη εμπιστοσύνης, ειδικά στην αρχή.

2.3 Οι Πόλεις που Μαθαίνουν ανά τον κόσμο

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2020 στο Αμβούργο, 55 πόλεις από 27 χώρες εντάχθηκαν στο Παγκόσμιο Δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO (GNLC). Αυτές οι πόλεις αποτελούν εξαιρετικά παραδείγματα για το πώς η Διά Βίου Μάθηση δύναται να υλοποιηθεί σε τοπικό επίπεδο. Απέδειξαν όχι μόνο ότι οι αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές της Διά Βίου Μάθησης μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων για όλους, αλλά και ότι συμβάλλουν στην Ατζέντα 2030. Τα νέα μέλη αυξάνουν τον αριθμό του δικτύου σε 230 Πόλεις που Μαθαίνουν σε 64 χώρες (European Commission, 2020). Γεωγραφικά οι χώρες στις οποίες ανήκουν οι πόλεις αυτές, κατανέμονται σε όλες τις ηπείρους του πλανήτη, για παράδειγμα Αρμενία, Πορτογαλία, Κορέα, Περού, Αίγυπτος, Αζερμπαϊτζάν, Φιλιππίνες, Κίνα, Μαρόκο, Ελλάδα, Ταϊλάνδη, Μολδαβία, Γερμανία, Σενεγάλη, Σαουδική Αραβία, Καμερούν, Γκινέα, Κόστα Ρίκα, Ιράν, Ρωσική Ομοσπονδία, κ.ά. (Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO, Μέλη του Παγκόσμιου Δικτύου Εκπαιδευτικών Πόλεων της UNESCO & UNESCO Global Network of Learning Cities 'Lifelong learning for all is our city's future', 2016).

Τον Οκτώβριο του 2019 πραγματοποιήθηκε το 4^ο Διεθνές Συνέδριο για τις Πόλεις που Μαθαίνουν στο Μεντεγίν της Κολομβίας. Εκεί αναγνωρίστηκε η συμβολή όλων των πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο παγκοσμίως και ιδιαίτερα απονεμήθηκε το βραβείο της UNESCO σε δέκα πόλεις για την προαγωγή και ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης:

- Η Aswan της Αιγύπτου, η οποία έχει αναπτύξει μια στρατηγική που ενσωματώνει μια ποικιλία έργων, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων κηπουρικής και εξοικονόμησης νερού, σε σχολεία, καθώς και ποικίλες επιχειρηματικές ευκαιρίες κατάρτισης για όλες τις ομάδες της κοινωνίας.
- Το Τσενγκντού της Κίνας, με το καινοτόμο πρόγραμμά του που συνδυάζει τη μάθηση με τους περιπάτους στην πόλη, κάθε διαδρομή εστιάζει σε ένα διαφορετικό θεματικό πεδίο όπως περιφερειακά χαρακτηριστικά, παραδοσιακούς πολιτισμούς και σύγχρονη βιομηχανία, αποδεικνύοντας την έξυπνη χρήση δημόσιων και μη δημόσιων πόρων.
- Η ελληνική πόλη του Ηρακλείου, η οποία εφαρμόζει το πρόγραμμα «Fit for All» για να φέρει τους πολίτες και τους πρόσφυγες που κατοικούν στην πόλη πιο κοντά, προωθώντας την ισότητα και την ένταξη μέσω αθλητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που βασίζονται σε θέματα όπως ο τοπικός πολιτισμός και παράδοση.
- Το Ibadan, στη Νιγηρία, το οποίο οργάνωσε ένα φεστιβάλ μάθησης που προσφέρει διαδραστικές και ποικίλες δραστηριότητες και εργαστήρια για διαφορετικά είδη κοινού, ενισχύοντας έτσι την έννοια της δια βίου μάθησης στην κοινότητα.
- Το Μεντεγίν στην Κολομβία, για το συντονισμό ορισμένων καινοτόμων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένου ενός που βοήθησε στην επανένταξη επιτυχώς πάνω από 4.650 εγκαταλελειμμένων σχολείων.

- Την ουκρανική πόλη Melitopol η οποία έχει επανεκπαιδεύσει εσωτερικά εκτοπισμένους ανθρώπους που είχαν προηγουμένως ασχοληθεί με τη μεταλλευτική βιομηχανία, ενισχύοντας έτσι την ένταξη σε ολόκληρη την πόλη.
- Η πόλη Retaling Jaya της Μαλαισίας, που έκανε μεγάλα βήματα για τη βελτίωση της πρόσβασης σε δημόσιους χώρους μάθησης, παρέχοντας δωρεάν υπηρεσίες λεωφορείων σε τέσσερις διαδρομές της πόλης.
- Η πόλη Σαντιάγκο του Μεξικού, η οποία παρέχει στους πολίτες της πρόσβαση σε μια μεγάλη γκάμα δωρεάν μαθήματα, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων ρομποτικής για παιδιά και εκπαίδευσης κατά του εκφοβισμού.
- Το Seodaemun-gu στη Δημοκρατία της Κορέας, επειδή εκμεταλλεύτηκε τα πολυώροφα διαμερίσματα, δημιουργώντας μικρές κοινότητες μάθησης που διδάσκουν 50 μαθήματα κάθε χρόνο στα σαλόνια των πολιτών.
- Η πόλη Sonderborg της Δανίας, της οποίας η στρατηγική «4-17-42» περιλαμβάνει τις τέσσερις πολιτικές δεσμεύσεις της πόλης (περιβαλλοντικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές), τα 17 SDG και τα 42 χαρακτηριστικά που περιλαμβάνονται στα βασικά χαρακτηριστικά των Πόλεων που Μαθαίνουν εκμάθησης της UNESCO GNLC (UIL, Learning cities: Drivers of inclusion and sustainability).

2.4. Πόλεις που Μαθαίνουν στην Ελλάδα- καλές πρακτικές

Στο διεθνές δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν, συμμετέχουν, ως σήμερα, δεκατρείς πόλεις από την Ελλάδα: Αθήνα, Ελευσίνα, Ηράκλειο, Θέρμη, Κορδελιό-Εύοσμος, Λάρισα, Λέσβος, Πυλαία-Χορτιάτης, Σάμος, Σέρρες, Τρίκαλα, Βόλος, Κόρινθος. Το γεγονός αυτό, που καθιστά τη χώρα μας πρώτη σε συμμετοχές στην Ευρώπη και την τρίτη πιο πολυάριθμη ομάδα μελών του δικτύου. Η Λάρισα το Δεκέμβρη του 2015 έγινε η πρώτη ελληνική πόλη-μέλος του δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν (Learning Cities) της UNESCO. Μέχρι τον Μάιο του 2017 την ακολούθησαν άλλες 10 Ελληνικές Πόλεις (UNESCO Ελληνική Εθνική Επιτροπή, 2018). Οι ελληνικές πόλεις που έχουν ενταχθεί στο παγκόσμιο δίκτυο των Learning Cities, έχουν να

παρουσιάσουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πρόοδο στην πορεία τους μέχρι σήμερα, βραβεύσεις, διακρίσεις, καινοτόμες πρωτοβουλίες με αντίκτυπο τοπικό αλλά και διεθνή.

2.4.1 Ηράκλειο η Πόλη που Μαθαίνει

Ο Δήμος Ηρακλείου βραβεύθηκε από την UNESCO το 2019, σύμφωνα με την ετήσια αξιολόγηση του διεθνούς οργανισμού, χάρη στο πρόγραμμα «Fit for All». Η πόλη βρίσκεται στην τρίτη θέση της σχετικής κατηγορίας, ανάμεσα σε 223 πόλεις από 51 χώρες (Φωτιάδη, 2019). Η διαμόρφωση μαθησιακής κουλτούρας συνεργασίας στην πόλη του Ηρακλείου, αποτελεί σημαντική προτεραιότητα στο πλαίσιο της συμμετοχής της πόλης στο παγκόσμιο δίκτυο Πόλεις που Μαθαίνουν. Ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στην κινητοποίηση και τη διασύνδεση των μαθησιακών πόρων στην πόλη του Ηρακλείου, με όχημα τη Δια Βίου Μάθηση. Ο Δήμος σχεδιάζει δράσεις που θα οδηγήσουν στην ενίσχυση της ατομικής ενδυνάμωσης, της κοινωνικής συνοχής, της οικονομικής και πολιτιστικής ευημερίας και την αειφόρο ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζει τη δημιουργία ενός διαρκούς φόρουμ πολιτών μέσα από μαθησιακές ομάδες που θα οδηγούν στη νέα γνώση, θα παρέχουν ικανότητες και θα διαμορφώσουν τις στάσεις που θα βελτιώσουν το επίπεδο ζωής στην πόλη. Προτεραιότητα έχει δοθεί στη διασύνδεση, στη συνεργασία και στην κινητοποίηση των φορέων, καθώς και στις πρωτοβουλίες των πολιτών σε δράσεις μάθησης (Δήμος Ηρακλείου, 1^ο Επιστημονικό Συνέδριο 2019).

Οι σημαντικότερες δράσεις της πόλης εξελίσσονται γύρω από δύο στρατηγικούς άξονες: πολιτισμός και οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό οι σημαντικότερες δράσεις του Ηρακλείου Πόλη που Μαθαίνει είναι:

- 1ο Μαθητικό Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ του Δήμου Ηρακλείου με τίτλο «Είμαι και εγώ εδώ», με στόχο την ενίσχυση της συλλογικότητας των μαθητών, τη συμμετοχή, την αυτοέκφραση και τη δημιουργία.
- Το πρόγραμμα «τα Δρομολόγια Ζωής», ένα πρόγραμμα προαγωγής κουλτούρας οδικής ασφάλειας σε εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς μαθητών

του Δήμου Ηρακλείου. Στόχος του προγράμματος είναι η καλλιέργεια κουλτούρας οδικής ασφάλειας σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος το οποίο διήρκεσε 12 μήνες, συνεργάστηκαν ο Δήμος Ηρακλείου με το Εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης και τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου.

- «Η Σεισμολογία στο Σχολείο», ένα πρόγραμμα, που υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών. Συμμετέχουν 25 σχολικές μονάδες του Δήμου Ηρακλείου και έχει ως στόχο την ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας στο φαινόμενο του σεισμού, την εγκατάσταση σεισμολογικών οργάνων, τη ενίσχυση επιχειρησιακών δράσεων πολιτικής προστασίας, την εξοικείωση των μαθητών με τις έννοιες και τη σύνδεσή τους με τις γνώσεις των μαθητών.
- Το «MOVERE», ένα πρόγραμμα που σχεδιάστηκε από την επιστημονική ομάδα του ΚΕΣΑΝ - Κέντρου Πρόληψης Ηρακλείου, απευθύνεται σε γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικούς και αφορά τη διαχείριση των συναισθημάτων (Καμπουράκη, 2020).

2.4.2 Θέρμη η Πόλη που Μαθαίνει

Η Θέρμη ως Πόλη που Μαθαίνει έχει θέσει ως πρώτη προτεραιότητα το περιβάλλον. Υπάρχουν τρεις εθελοντικές ομάδες πολιτικής προστασίας, με πρωτοβουλία του ΙΝΕΔΙΒΙΜ στα πλαίσια του προγράμματος «Προστατεύω τον Εαυτό μου και τους Άλλους». Οι εθελοντές εκπαιδεύονται στη διαχείριση φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων, με σεμινάρια που οργανώθηκαν από το Δήμο Θέρμης και άλλους φορείς. Για την υποστήριξη της λειτουργίας και την εκπαίδευση των εθελοντικών ομάδων πολιτικής προστασίας δημιουργήθηκε ένα δίκτυο το ΔΥΟΠΠ, με τη συνεργασία των Δήμων Θεσσαλονίκης, Θέρμης, Πυλαίας-Χορτιάτη, Ωραιοκάστρου, Νεάπολης-Συκεών και Κομοτηνής. Η εκπαίδευση γίνεται στη διασυνοριακή περιοχή

Ελλάδας-Βουλγαρίας και γι' αυτό το σκοπό σχεδιάστηκε ένα άλλο πρόγραμμα, e-OUTLAND, με στόχο την πιστοποίηση των εκπαιδευμένων εθελοντών πάνω στην προστασία του περιβάλλοντος από φυσικές καταστροφές (Κουλαουζίδης, 2019). Εκτός των παραπάνω δράσεων ο Δήμος Θέρμης συμμετείχε και στο πρόγραμμα «Coded Legends» ή αλλιώς «Κωδικοποιημένοι Θρύλοι». Σκοπός του προγράμματος είναι να εισάγει καινοτόμες πρακτικές στα σχολεία ώστε να προετοιμάσουν τους μαθητές για να γίνουν ενεργοί πολίτες της ψηφιακής εποχής. Έτσι, στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS+KA219 μαθητές και εκπαιδευτικοί από επτά χώρες βρέθηκαν στο Staszow το χρονικό διάστημα 3 Νοεμβρίου 2019 έως 8 Νοεμβρίου 2019 και πήραν μέρος σε μια πληθώρα δραστηριοτήτων. Μια ομάδα μαθητών και εκπαιδευτικών του Δημοτικού Σχολείου Ν. Ρυσίου ταξίδεψε στην Πολωνία για να παρουσιάσει τα μυθολογικά πλάσματα της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας σε άλλα παιδιά από το Βέλγιο, την Ισπανία, την Αγγλία, την Τσεχία, την Ιταλία και την Πολωνία (Δ. Θέρμης, 2019).

2.4.3 Αθήνα η Πόλη που Μαθαίνει

Η Αθήνα εντάχθηκε στο δίκτυο το 2016. Ως Πόλη που Μαθαίνει, υλοποιεί από το 2015, μεταξύ άλλων δράσεων, με τη στήριξη του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος» και την υποστήριξη του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση, το πρόγραμμα «Ανοιχτά Σχολεία», ανοίγοντας τις πόρτες του σχολείου στη γειτονιά (Ηλιοπούλου & Χαζάπη & Μπακοβασίλη, 2019). Το πρόγραμμα αρχικά είχε πιλοτική μορφή και ξεκίνησε με ένα ανοιχτό κάλεσμα σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να αναλάβουν αυτοχρηματοδοτούμενες δράσεις, εθελοντικού χαρακτήρα, με στόχο την σύνδεση σχολείου και γειτονιάς. Το πρώτο βήμα ήταν η αισθητική αναβάθμιση των σχολικών κτιρίων και η επισκευή τους. Το δεύτερο βήμα ήταν η εξοικείωση των κατοίκων της γειτονιάς με το χώρο του σχολείου μετά το πέρας του σχολικού ωραρίου, ως τόπου συνάντησης, κοινωνικοποίησης, ανταλλαγής ιδεών, καλλιέργειας δεξιοτήτων, δραστηριοτήτων και δημιουργίας. Το τρίτο βήμα ήταν τα ανοιχτά σχολεία σταδιακά να μετατραπούν σε χώρους Δια Βίου Μάθησης. Για να υλοποιηθεί το πρόγραμμα απαιτούσε σωστό σχεδιασμό και οργάνωση των υπηρεσιών του Δήμου, τη συνεργασία

με τη σχολική κοινότητα, την αποδοχή και τη συνεργασία της γειτονιάς και της ευρύτερης τοπικής κοινότητας. Οι δράσεις που επιλέχθηκαν και σχεδιάστηκαν στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης αφορούν τέσσερις κατευθύνσεις: πολιτισμός 22% των δράσεων, αθλητισμός 9% των δράσεων, εκπαίδευση 46% των δράσεων, και ψυχαγωγία 22% των δράσεων. Τον πρώτο χρόνο έγιναν 500 δράσεις για όλες τις ηλικίες, με έμφαση στη συμμετοχή των γονέων μαζί με τα παιδιά και 150 φορείς της πόλης. Οι ειδικές ομάδες στόχου των δράσεων ήταν: πρόσφυγες, μετανάστες, ΑΜΕΑ, παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, έγκυοι και εγγόνια με παππούδες. Σήμερα συμμετέχουν στο πρόγραμμα 25 σχολεία του Δήμου Αθηναίων, όπου πραγματοποιούνται καινοτόμες δράσεις ακόμα και τα Σαββατοκύριακα, όπως: εργαστήρια ρομποτικής, κοινωνικά φροντιστήρια, εργαστήρια φωτογραφίας, σεμινάρια βιώσιμης επιχειρηματικότητας, σεμινάρια πρώτων βοηθειών και θεατρικής παιδείας, αθλητικές δραστηριότητες, κηπουρική, μαθήματα μαγειρικής, ραπτικής και δημιουργική απασχόληση για παιδιά με αυτισμό. Το πρόγραμμα Ανοιχτά Σχολεία αποτελεί παράδειγμα καλής πρακτικής που θέλουν να υιοθετήσουν σχολεία και Δήμοι εντός κι εκτός Αττικής. Στα πρώτα τρία χρόνια της λειτουργίας του έχουν επικοινωνήσει περισσότεροι από 10 Δήμοι και σχολεία της Ελλάδας με το Δήμο της Αθήνας, για να ενημερωθούν σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος. Από την αξιολόγηση του προγράμματος, έχουν προκύψει ειδικότερα οφέλη για τους πολίτες: νέες γνώσεις, δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, γνωριμία με νέους ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα, απόκτηση εμπειριών, ανταλλαγή βιωμάτων, επίκαιρη και σωστή πληροφόρηση, γνωριμία με επιστημονικά καταρτισμένα άτομα του χώρου, ευχάριστο περιβάλλον (Παρατηρητήριο CSGs).

2.4.4 Λάρισα η Πόλη που Μαθαίνει

Η νέα Δημοτική Αρχή της Λάρισας τον Μάρτιο του 2015 έθεσε ως στόχο τη διαμόρφωση κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ των φορέων της πόλης και των πολιτών, σχεδιάζοντας δράσεις στο πλαίσιο των αρχών της Δια Βίου Μάθησης. Η πρωτοβουλία είχε τίτλο: «Λάρισα, Πόλη που Μαθαίνει». Στην προσπάθεια αυτή πολύ σημαντικό

ρόλο έπαιξε η συνεργασία του Δήμου με την Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Μεταξύ των στόχων που τέθηκαν ήταν η στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και η προώθηση της ΔΒΜ στην τοπική κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό οργανώθηκαν δύο συνέδρια για το σχεδιασμό των βημάτων που απαιτούνταν προκειμένου η Λάρισα να γίνει Πόλη που Μαθαίνει. Η 1^η Διεθνής Διάσκεψη έγινε τον Ιούνιο του 2015 με την παρουσία σημαντικών προσώπων από την εκπαίδευση ενηλίκων, όπως ο Peter Jarvis, ο Ted Fleming και ο Peter Mayo ενώ πήραν μέρος και 200 σύνεδροι. Το Σεπτέμβριο του 2015 η Λάρισα συμμετέχει στη 2^η Παγκόσμια Διάσκεψη της UNESCO για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, στο Μεξικό. Η Λάρισα αναδεικνύεται στην πρώτη πόλη της Ελλάδας που γίνεται μέλος του παγκόσμιου δικτύου της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν, ενώ ο Δήμαρχος Λαρισαίων καλείται επίσημα στην 1^η Διεθνή Συνάντηση πόλεων του δικτύου στην Χαντζού της Κίνας. Το 2^ο Διεθνές Συνέδριο, τον Οκτώβριο του 2016, τέθηκε υπό την αιγίδα της Εθνικής Επιτροπής της UNESCO και είχε τίτλο: «Αναζητώντας κοινές δράσεις σε μια περίοδο κρίσης». Συμμετείχαν φορείς από όλη την Ελλάδα και την Περιφέρεια Θεσσαλίας, επιστήμονες, εκπρόσωποι δέκα πόλεων από την Ελλάδα και τον κόσμο, καθώς και εκπρόσωποι του Ινστιτούτου Δια Βίου Μάθησης της UNESCO. Απλοί πολίτες της Λάρισας και τοπικοί φορείς, έδωσαν επίσης το παρόν. Κατόπιν αντιπρόσωποι της Λάρισας συμμετέχουν στο περιφερειακό εργαστήριο της UNESCO για την Εκπαίδευση και την Αειφόρο Ανάπτυξη των Πόλεων στο Αμβούργο, τον Δεκέμβριο του 2016. Τον Φεβρουάριο του 2016 η Λάρισα ως πρώτη πόλη της Ελλάδας που εντάχθηκε στο παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO, συμμετέχει σε συνάντηση δημάρχων και εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης της Ελλάδας, που διοργάνωσε το Υπουργείο Εξωτερικών και η πρόεδρος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO, προκειμένου να ενημερώσει σχετικά με το δίκτυο και να παρουσιάσει την εμπειρία της Λάρισας Πόλη που Μαθαίνει. Τον Ιούνιο του 2017 έγινε μια συνάντηση των πόλεων του ευρωπαϊκού δικτύου στο Σουόνσι. Έκτοτε η Λάρισα συμμετέχει σε πλήθος συνέδρια και ημερίδες ως ενεργό μέλος του δικτύου εντός και εκτός Ελλάδας. Σήμερα η Ελλάδα είναι η 3^η μεγαλύτερη σε αριθμό πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο (Δεληγιάννης, 2019).

Η Λάρισα Βραβεύτηκε για τις προσπάθειές της το 2017, στο Cork της Ιρλανδίας για τις μέχρι τότε δράσεις της. Στη Παγκόσμια Συνδιάσκεψη των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO, τον Οκτώβρη του 2019 ορίστηκε Συντονίστρια πόλη του Ινστιτούτου Δια βίου Μάθησης της UNESCO, σε διεθνές επίπεδο, για τη θεματική ενότητα Citizenship Education. Μια άλλη σημαντική διάκριση για την πόλη της Λάρισας πραγματοποιήθηκε στην 4η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη του Ινστιτούτου Δια βίου Μάθησης της Unesco, που έγινε στο Μεντεγίν της Κολομβίας τον Οκτώβριο του 2019, όπου η Λάρισα εκλέχθηκε συντονίστρια πόλη σε παγκόσμια επίπεδο για την ενότητα «Εκπαιδύοντας τους Ενεργούς Πολίτες» (ΚΕΔΕ, 2019).

Στο πλαίσιο του προγράμματος πραγματοποιούνται στη Λάρισα στρατηγικές συνεργασίες με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΗΕ και η UNICEF. Με φορείς όπως η ΓΣΣΕ, η Επιστημονική Ένωση Ενηλίκων και η Περιφέρεια Θεσσαλίας και το πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και υπογράφονται σύμφωνα συνεργασίας και πρωτόκολλα με άλλες πόλεις εντός και εκτός Ελλάδας (Δεληγιάννης, 2019). Παράλληλα οργανώνονται και σχεδιάζονται καινοτόμες δράσεις και προγράμματα, επιμορφώσεις στελεχών, ψυχολογικής στήριξης και ευαισθητοποίησης, πάνω σε θέματα ένταξης ευάλωτων ομάδων, προσφυγικής κρίσης, παιδαγωγικής προσέγγισης και ευαισθητοποίησης, ανάπτυξης δεξιοτήτων, καλλιέργειας κουλτούρας μάθησης, αποδοχής και προσωπικής εξέλιξης. Στο πλαίσιο αυτό οργανώθηκαν δράσεις όπως το θερινό σχολείο, όπου συμμετείχαν αντιπροσωπείες από 16 πόλεις της Ελλάδας και του εξωτερικού, 35 φορείς και 250 σύνεδροι, επιστήμονες, εκπαιδευτές ενηλίκων και εκπαιδευτικοί και απλοί πολίτες, με αποτέλεσμα η Λάρισα να γίνει για λίγες μέρες εκπαιδευτικό κέντρο της Ευρώπης. Άλλες δράσεις όπως το πανεπιστήμιο πολιτών, κατασκήνωση στην πόλη, κοινωνικό φροντιστήριο, ψηφιακός αλφαριθμητισμός, παρεμβάσεις για άτομα με αναπηρία, εκπαιδευτική κοινότητα Ρομά, συνιστούν καινοτομίες που δίνουν έμφαση σε όλες τις ηλικιακές, κοινωνικές και οικονομικές κατηγορίες των πολιτών, με στόχο τη συμπερίληψη και τη συμμετοχή όλων, ατομικά και συλλογικά στη ΔΒΜ, με σκοπό τη βελτίωση της ζωής, την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την ανάπτυξη στο πλαίσιο της πόλης (Δεληγιάννης, 2019).

2.4.5 Κόρινθος η Πόλη Μαθαίνει

Στις 23 Σεπτεμβρίου του 2020 η Κόρινθος εντάχθηκε στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν. Ήταν η μοναδική υποψηφιότητα που εγκρίθηκε από ολόκληρη τη χώρα για να ενταχθεί, μαζί με άλλες 55 συνολικά πόλεις που εντάχθηκαν το 2020 από 27 χώρες του κόσμου. Στην τελετή ένταξης ανακοινώθηκαν οι τρεις βασικοί πυλώνες που αποτελούν τη βάση σχεδιασμού των δράσεων: εκπαίδευση, πολιτισμός και τουρισμός. Στο πλαίσιο της προετοιμασίας της πόλης για την ένταξή της στο παγκόσμιο δίκτυο, πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2018 στην Κόρινθο η πρώτη ημερίδα για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, με τη συνεργασία της Ομάδας Διά Βίου Μάθησης της ΜΜΠΠΕ (Μονάδα Μεθοδολογίας Πολιτικών και Πρακτικών Επιμόρφωσης) του ΤΚΕΠ (Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής) του ΠΑΠΕΛ (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου), την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) και τη συμμετοχή εκπροσώπων του Δήμου Λαρισαίων, που παρουσίασαν την εμπειρία της Λάρισας Πόλη που Μαθαίνει, του Δήμου Θέρμης και του Δήμου Αθηναίων. Αυτή η ημερίδα ήταν η συνέχεια της επιτυχημένης προηγούμενης ημερίδας, η οποία έγινε στις 8 Σεπτεμβρίου 2018, με θέμα «Δυναμικές μορφές εκπαίδευσης πέρα από την Τυπική Εκπαίδευση στην Κορινθία. Απόπειρα αλληλογνωριμίας, ανατροφοδότησης, ενίσχυσης και δικτύωσης», και η οποία διοργανώθηκε επίσης από τη Μονάδα Μεθοδολογίας Πολιτικών και Πρακτικών Επιμόρφωσης (ΜΜΠΠΕ) και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: «Εκπαιδευτική Πολιτική. Σχεδιασμός, Οργάνωση και Διοίκηση» του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΤΚΕΠ) του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (ΠΑΠΕΛ), μαζί με τον Σύλλογο «Οι Φίλοι των Κοινωνικών Φροντιστηρίων του Δήμου Κορινθίων» και το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Άσσου-Λεχαίου Κορινθίας. Μεταξύ των στόχων της ημερίδας ήταν: Η ανταλλαγή καλών μεθοδολογιών, πολιτικών και πρακτικών εκπαίδευσης και μάθησης από «Πόλεις που μαθαίνουν», η καλύτερη σύνδεση και συνεργασία της ΜΜΠΠΕ του ΤΚΕΠ του ΠΑΠΕΛ με τον Δήμο Κορινθίων, η ανάδειξη σημαντικών δραστηριοτήτων φορέων εκπαίδευσης, μάθησης και τουριστικής ανάπτυξης της Κορίνθου και η προετοιμασία για την ένταξη της Κορίνθου στο Δίκτυο

«Οι πόλεις που μαθαίνουν». Στις 22 Ιανουαρίου 2021, ο Δήμος Κορινθίων και η Ομάδα της Κορίνθου για το Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των «Πόλεων που Μαθαίνουν», πραγματοποίησαν την πρώτη διαδικτυακή εκδήλωση, μετά την ένταξη της Κορίνθου στο παγκόσμιο δίκτυο, με θέμα: «Η ένταξη της Κορίνθου στο παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO, των πόλεων που μαθαίνουν και η συμμετοχή των Κορινθίων», η οποία είχε ως στόχο: *«την ανάδειξη της σημασίας αυτού του γεγονότος, τη γνωριμία με την ομάδα που ορίστηκε για την ενεργοποίηση του δικτύου, την πρώτη κοινοποίηση του στίγματος του δικτύου της Κορίνθου, του αρχικού τρόπου λειτουργίας του και του σχεδιασμού του»* (ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ & ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΗΣ UNESCO ΤΩΝ «ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ». Διαδικτυακή εκδήλωση, 2021).

Σύνοψη του θεωρητικού μέρους

Οι Πόλεις που Μαθαίνουν είναι ένα παγκόσμιο Δίκτυο πόλεων της UNESCO που προωθεί την εκπαίδευση για την αειφορία στις τοπικές κοινωνίες, με όχημα τη Δια Βίου Μάθηση. Η Αειφόρος Ανάπτυξη σέβεται το περιβάλλον, τους πόρους, τις επόμενες γενιές, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα, την ειρήνη και τις ίσες ευκαιρίες όλων για μάθηση, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο κάθε πολίτη. Σκοπός της λειτουργίας του δικτύου, είναι η ποιοτική αναβάθμιση της ζωής των πολιτών μέσω της ποιοτικής εκπαίδευσης.

Η ποιοτική εκπαίδευση είναι δέσμευση των κρατών-μελών του ΟΗΕ στην Ατζέντα 2030, η οποία συγκεντρώνει μέσα στους 17 στόχους της όλη τη συζήτηση, τους προβληματισμούς και την προσπάθεια που ξεκίνησε αμέσως μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο για την ανόρθωση, την ανάπτυξη και την πρόοδο των κοινωνιών παγκοσμίως. Η συζήτηση αυτή διήρκεσε τις επόμενες δεκαετίες, σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ, η Ε.Ε, ο ΟΟΣΑ και η UNESCO, σε μια προσπάθεια να βρεθούν λύσεις στα επείγοντα προβλήματα που αφορούσαν το περιβάλλον, την οικονομία και τις κοινωνίες. Με το πέρασμα των δεκαετιών που ακολούθησαν, ο κόσμος άρχισε σταδιακά να μεταβάλλεται σε κοινωνία της μάθησης και έγινε αισθητή η ανάγκη το μέλλον της εκπαίδευσης να χαράσσεται σύμφωνα με πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης, μέσα από σχετικές αποφάσεις και κείμενα. Κείμενα της UNESCO όπως το «Μαθαίνω πώς να υπάρχω» (1972), δίκτυα όπως «οι Πόλεις που εκπαιδεύονται» (1973) του ΟΟΣΑ, διεθνή συνέδρια όπως της Βαρκελώνης το 1990 που διατύπωσε τις βασικές αρχές της «Πόλης που Εκπαιδεύεται», προετοίμασαν τις συνθήκες ώστε το 1993 ο ΟΟΣΑ να διατυπώσει τις στρατηγικές της Δια Βίου Μάθησης για την πόλη που εκπαιδεύεται. Αργότερα, το 1996 η UNESCO με την έκθεση Delors διαμόρφωσε τους τέσσερις πυλώνες της εκπαίδευσης, οι οποίοι οδήγησαν στο να διατυπωθεί ο πρώτος ορισμός της «Πόλης που Μαθαίνει» από τον Norman Longworth το 1999, ως μια κοινότητα που αξιοποιεί κάθε πόρο της για μια βιώσιμη ανάπτυξη με σκοπό την ευημερία όλων των πολιτών. Οι διεθνείς ζυμώσεις που συνεχίστηκαν σε επίπεδο διεθνών φόρουμ και διασκέψεων οδήγησαν στο 2^ο Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση στο Dakar το

2000 όπου ψηφίστηκε η Διακήρυξη του Ίντσον¹³. Με τη Διακήρυξη αυτή, ο ΟΗΕ ανέθεσε στην UNESCO, μέσω του Πλαισίου Δράσης για την Εκπαίδευση, την ανάπτυξη του 4^{ου} στόχου για την «Ποιοτική Εκπαίδευση». Η σαφής εννοιολογική περιχαράκωση του Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν έγινε από το Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO, στο 1^ο Διεθνές Συνέδριο για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, στο Πεκίνο το 2013. Τα κατευθυντήρια έγγραφα που εκδόθηκαν στη συνέχεια είναι:

- Η «Διακήρυξη του Πεκίνου» (The Beijing Declaration on Building Learning Cities)
- «Τα βασικά χαρακτηριστικά των Πόλεων που Μαθαίνουν» (The Key Features of Learning Cities) (UNESCO Global Network of Learning Cities. Guiding Documents, 2015. ¹⁴

Το παγκόσμιο δίκτυο λοιπόν και οι Πόλεις που Μαθαίνουν είναι το μέσον με το οποίο η παγκόσμια κοινότητα μέσω των οργανισμών της προωθεί τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στις τοπικές κοινωνίες, με κεντρική οργάνωση, συντονισμό και παρακολούθηση της πορείας, προκειμένου να επιτύχει το όραμα μιας διαρκούς ανάπτυξης και ευημερίας στο παρόν και διασφαλίζοντας παράλληλα το μέλλον των επόμενων γενεών, μαθαίνοντας από τα λάθη του παρελθόντος, μέσω της εκπαίδευσης. Η βασική ιδέα μιας πόλης μάθησης ή μιας Πόλης που Μαθαίνει, είναι να ενθαρρύνει τους πολίτες να σκέπτονται και να ενεργούν πέρα από τα τείχη των καθιερωμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και υποδομών και παράλληλα να σκέπτονται την πόλη ως ένα οικοσύστημα που διαθέτει τεράστιες ευκαιρίες, πόρους και δυνατότητες ώστε οι πολίτες να μάθουν και να αναπτυχθούν με τρόπους που ικανοποιούν τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις φιλοδοξίες τους. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να αποκτήσουν πλήρως τον έλεγχο της

¹³ UNESDOC, Digital Library. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021, στο: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>.

¹⁴ Guiding Documents:

- The Beijing Declaration on Building Learning Cities outlines the role of lifelong learning in promoting inclusion, prosperity and sustainability in cities and affirms commitments to twelve actions for developing learning cities.
 - The Key Features of Learning Cities provides an overall framework of key features of learning cities and a comprehensive checklist of action points to enhance and measure the progress of learning cities. UNESCO Global Network of Learning Cities. Guiding Documents, 2015. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021, στο: <https://www.lifewideeducation.uk/learning-cities.html>.

δικής τους ζωής και ταυτόχρονα να συμμετέχουν ενεργά στη ζωή της πόλης που κατοικούν, ενισχύοντας έτσι τη συνοχή, την ειρήνη και τη δημοκρατία.

Σήμερα στο δίκτυο συμμετέχουν 230 πόλεις από όλο τον κόσμο, εκ των οποίων οι 13 είναι ελληνικές, με τελευταία την Κόρινθο η οποία εντάχθηκε επίσημα στις 23 Σεπτεμβρίου 2020. Μεταξύ των ελληνικών πόλεων που συμμετέχουν, υπάρχουν πόλεις που έχουν βραβευθεί από την UNESCO για τις καινοτόμες δράσεις τους, οι οποίες αποτελούν παράδειγμα για τις πόλεις του δικτύου παγκόσμια. Μεταξύ των ελληνικών πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο, η Λάρισα αναδείχθηκε ως η σημαντικότερη ελληνική πόλη σε σχετικές, με το δίκτυο, δράσεις και προγράμματα, με αποτέλεσμα αφενός μεν να βραβευθεί το 2017 και αφετέρου να προταθεί το 2019 από το Ινστιτούτο Δια βίου Μάθησης της UNESCO ως συντονίστρια πόλη, σε παγκόσμιο επίπεδο, για την ενότητα «Δημοκρατία και Εκπαίδευση των Πολιτών». Αυτές οι διακρίσεις της Λάρισας μεταξύ των ελληνικών πόλεων που συμμετέχουν στο δίκτυο, δημιούργησαν την ανάγκη να πραγματοποιηθεί η παρούσα έρευνα προκειμένου να αναδειχθούν τα στοιχεία εκείνα που συντέλεσαν στην επιτυχία της Λάρισας ως Πόλη που Μαθαίνει, έτσι ώστε να καταστεί δυνατό να αξιοποιηθούν, σε κάποιο βαθμό, και από άλλες πόλεις που συμμετέχουν στο δίκτυο εντός της Ελλάδας, ως καλές πρακτικές και παράδειγμα προς μίμηση.

Γ΄ ΜΕΡΟΣ

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Έρευνα-Μεθοδολογία

3.1 Εργαλείο Έρευνας

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε και την ανάδειξη της Λάρισας ως της σημαντικότερης ελληνικής πόλης που είναι ενταγμένη στο δίκτυο των πόλεων που μαθαίνουν κρίθηκε σκόπιμο η παρούσα εργασία να εστιάσει σε αυτή την πόλη στο πλαίσιο των στοιχείων που μελετήθηκαν.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων, των στάσεων και των απόψεων των πολιτών της Λάρισας σε σχέση με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει. Οι ερευνητικοί στόχοι που τέθηκαν ήταν οι ακόλουθοι:

- Να καταγραφούν οι αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας σε σχέση με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει.
- Να περιγραφούν από τους πολίτες οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος και να αναδειχθούν οι προοπτικές που δημιουργήθηκαν.
- Να διατυπωθούν προτάσεις που μπορούν να χρησιμεύσουν για την περαιτέρω συνέχιση του προγράμματος στη Λάρισα και άλλες πόλεις όπως η Κόρινθος.

Βασική αρχή μιας έρευνας η οποία θα οδηγήσει στην εξαγωγή σωστών συμπερασμάτων είναι η επιλογή του κατάλληλου τύπου μεθοδολογικού σχεδιασμού, που αποτελεί και τον κορμό ενός σωστά δομημένου ερευνητικού θέματος (Bell, 1993).

Για τη διερεύνηση όλων των παραπάνω επιλέχθηκε η μέθοδος έρευνα επισκόπηση (survey), μέσω της οποίας δίνεται η δυνατότητα να συλλεχθούν δεδομένα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο, με σκοπό να περιγραφεί η φύση των υπαρχουσών συνθηκών και να εντοπιστούν σταθερές με βάση τις οποίες μπορούν να γίνουν συγκρίσεις, να αναλυθούν σχέσεις και να προσδιοριστούν αλληλεπιδράσεις (Cohen & Manion, 1994).

Πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα, η οποία θεωρήθηκε ως η καταλληλότερη για τη συγκέντρωση των πληροφοριών που αφορούν την εμπειρία, τις στάσεις και τις απόψεις των πολιτών της Λάρισας σχετικά με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει. Στο πλαίσιο αυτής της ποιοτικής έρευνας, μεταξύ άλλων, δόθηκε η δυνατότητα στόχευσης στην εις βάθος κατανόηση του αντικειμένου που ερευνάται, της ολιστικής διερεύνησης αναπαραστάσεων, στάσεων, αντιλήψεων, κινήτρων και συμπεριφορών, εμπειριών και νοημάτων. Καθώς εξελισσόταν, η ίδια η έρευνα βοήθησε στην επικαιροποίηση της επιστημονικής υπόθεσης και την παράλληλη συλλογή και ανάλυση δεδομένων μέχρι του σημείου κορεσμού. Δόθηκε η δυνατότητα λεπτομερούς περιγραφής και κατανόησης του ζητήματος, με παράλληλη ευελιξία στο στάδιο του σχεδιασμού και δυνατότητα για ανακάλυψη του απροσδόκητου.

Με σκοπό την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα:

- Σε βάθος μελέτη της βιβλιογραφίας και σχετικών με το θέμα video.
- Εντοπισμός προηγούμενων ερευνών, σχετικών με το υπό διερεύνηση θέμα.
- Διερευνητικές συζητήσεις με ανθρώπους που έχουν γνώση και εμπειρία στο παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO Πόλεις που Μαθαίνουν από την Κόρινθο και τη Λάρισα.
- Επιλογή κατάλληλης ερευνητικής μεθόδου και εργαλείων.
- Επιλογή του φυσικού χώρου της έρευνας και τρόπος προσέγγισής του.
- Σχεδιασμός Ερευνητικού Πρωτοκόλλου για τη συλλογή των δεδομένων.
- Δοκιμή εργαλείου συλλογής δεδομένων και έλεγχος της αξιοπιστίας του.
- Σχεδιασμός και διεξαγωγή των συνεντεύξεων.
- Ανάλυση δεδομένων, εξαγωγή συμπερασμάτων και παρουσίαση.

Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε η εις βάθος συνέντευξη μέσω ερωτηματολογίου με ημι-δομημένες ερωτήσεις, βάσει Πρωτοκόλλου Συνέντευξης το οποίο σχεδιάστηκε γι' αυτό τον σκοπό, σύμφωνα με τον σκοπό της έρευνας και τα ερευνητικά ερωτήματα. Σημασία δόθηκε, πέραν όλων των άλλων που αφορούν την κατ'εξοχήν έρευνα, στην εξασφάλιση της ανωνυμίας των ερωτώμενων. Από την

έρευνα της βιβλιογραφίας και τα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν διατυπώθηκαν αρχικά 17 ερωτήσεις, οι οποίες εντάχθηκαν σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει δημογραφικά στοιχεία και η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει τους τρεις άξονες του ερωτηματολογίου:

Α' Άξονας: Γνώση-Δραστηριότητες

Β' Άξονας: Εμπειρία από τη Λάρισα

Γ' Άξονας: Τι προτείνουν οι πολίτες

Από την πρώτη πιλοτική συνέντευξη προέκυψε μία επιπλέον ερώτηση, η 16^η, με αποτέλεσμα το ερωτηματολόγιο τελικά να τυποποιηθεί με 18 ερωτήσεις:

Α' Άξονας: 4 ερωτήσεις.

Β' Άξονας 10 ερωτήσεις.

Γ' Άξονας: 4 ερωτήσεις.

3.2 Πρωτόκολλο Συνέντευξης

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις που διήρκεσαν συνολικά από τον Αύγουστο ως τον Οκτώβριο του 2020. Αρχικά πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα για την οριστικοποίηση του ερευνητικού εργαλείου συλλογής ποιοτικών δεδομένων.

Α' Φάση: πραγματοποιήθηκαν δύο πιλοτικές συνεντεύξεις, στη διάρκεια των οποίων οριστικοποιήθηκε το εργαλείο της έρευνας και δοκιμάστηκε στην τελική του μορφή (πρώτη συνέντευξη). Από την πρώτη συνέντευξη προέκυψε η ανάγκη να προστεθεί μία ακόμα ερώτηση στο σύνολο των ερωτήσεων που είχαν αρχικά διατυπωθεί, η 16^η ερώτηση του Γ' Άξονα: *Πως οραματίζεστε την πόλη της Λάρισας στο πλαίσιο του προγράμματος και τι προσδοκίες έχετε απ' αυτό, μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια;* Η αποτελεσματικότητα του εργαλείου συλλογής δεδομένων επαναλήφθηκε στη δεύτερη συνέντευξη, ώστε να μην υπάρχει καμία αμφιβολία για την αποτελεσματικότητά του. Παράλληλα μετρήθηκε ο χρόνος που απαιτείτο για την

ολοκλήρωση της συνέντευξης, ο οποίος ήταν 30 λεπτά περίπου. Οι δύο πιλοτικές συνεντεύξεις συμπεριελήφθησαν στο τελικό σύνολο των 14 συνεντεύξεων.

Β' Φάση: πραγματοποιήθηκαν οι υπόλοιπες 12 συνεντεύξεις με το οριστικοποιημένο εργαλείο της έρευνας και ολοκληρώθηκε η συλλογή των δεδομένων.

Το εργαλείο που επιλέχθηκε για τη συλλογή των δεδομένων είναι η ημιδομημένη συνέντευξη εις βάθος, η οποία παρέχει ευελιξία στην τροποποίηση των ερωτήσεων, ανάλογα με των ερωτώμενο. Παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα για εμβάθυνση σε κάποια ζητήματα, όταν ο ερωτώμενος κρίνεται κατάλληλος και γενικότερα δίνεται η δυνατότητα εντοπισμού νέων στοιχείων ανάλογα με την προσωπικότητα, την εμπειρία και τη διάθεση του ερωτώμενου να εμβαθύνει αλλά και τη διαπροσωπική σχέση που μπορεί να αναπτυχθεί μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Για το σχεδιασμό του Πρωτοκόλλου Συνέντευξης προηγήθηκε μια προκαταρκτική μελέτη και αρχικός σχεδιασμός της έρευνας. Καθορίστηκαν οι σημαντικές περιοχές της έρευνας και αποφασίστηκαν ποιες ερωτήσεις ανταποκρίνονται στα ερευνητικά ερωτήματα. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη. Οι ερωτήσεις ελέγχθηκαν για πιθανές επικαλύψεις και ασάφειες και μελετήθηκε η δυνατότητα ανάλυσής τους. Το πρώτο μέρος περιέχει ερωτήσεις κλειστού τύπου για τη συλλογή δημογραφικών στοιχείων. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τρεις άξονες και ερωτήσεις που εστιάζουν στα ερευνητικά ερωτήματα. Δόθηκε σημασία ώστε οι ερωτήσεις να είναι ανοιχτές και ευέλικτες ώστε να επιτρέπουν την εις βάθος ανάπτυξη των απαντήσεων, να είναι κατανοητές, σχετικές με τις εμπειρίες των συμμετεχόντων, σύμφωνες με τις αρχές δεοντολογίας, να μην είναι κατευθυντικές ώστε να δίνεται οι απαντήσεις να είναι, όσο το δυνατόν αντικειμενικές και μη καθοδηγούμενες. Στον πρώτο άξονα του δεύτερου μέρους οι 4 ερωτήσεις που περιλαμβάνονται έχουν σκοπό να κάνουν τον ερωτώμενο να νιώσει άνετα και να τον εισάγει στο θέμα. Οι επόμενες τρεις ερωτήσεις του πρώτου άξονα (ερωτήσεις 2-4) σχεδιάστηκαν ώστε να εξοικειωθεί σταδιακά με το θέμα και ταυτόχρονα να καλυφθούν σημαντικά σημεία της έρευνας που σχετίζονται με τις αντιλήψεις σχετικά με το πρόγραμμα Λάρισα η Πόλη που

μαθαίνει. Ο δεύτερος άξονας του δεύτερου μέρους (ερωτήσεις 5-14) σχεδιάστηκε ώστε οι ερωτώμενοι να προχωρήσουν σε βάθος αναλύοντας τις εμπειρίες τους από το πρόγραμμα και να παραθέσουν σκέψεις, συναισθήματα, επιθυμίες και στάσεις θετικές ή αρνητικές. Τέλος, ο τρίτος άξονας περιέχει ερωτήσεις (ερωτήσεις 15-18) που σκοπό έχουν την έκφραση ελεύθερης κριτικής πάνω στο πρόγραμμα και τις προτάσεις των ερωτωμένων για το μέλλον του προγράμματος στη Λάρισα και την Κόρινθο. Η τελευταία, 18^η, ερώτηση έχει σκοπό να συμπληρώσουν οτιδήποτε ενδεχομένως παραλείφθηκε από όλες τις προηγούμενες ερωτήσεις (Bell, 1993).

3.3 Δείγμα

Οι ερωτώμενοι ήταν όλοι πολίτες της Λάρισας 11 γυναίκες και 3 άνδρες. Από αυτούς οι έξι εργάζονται στο Δήμο Λαρισαίων και έχουν άμεση εμπλοκή με το πρόγραμμα, σχεδιάζοντας ή συμμετέχοντας σε ομάδες που σχεδιάζουν δράσεις του προγράμματος. Οι υπόλοιποι οχτώ εργάζονται σε φορείς του δημοσίου ή στον ιδιωτικό τομέα και οργάνωσαν δράσεις σε συνεργασία με το Δήμο, επειδή τους κάλεσε ο Δήμος, λόγω της θέσης τους και των ιδιαίτερων δεξιοτήτων που διαθέτουν, της εμπειρίας που διαθέτουν λόγω της θέσης τους σε κάποιο τομέα, της προσωπικότητας, ακόμα και των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων τους. Και οι 14 ερωτώμενοι έχουν πτυχίο Ανώτατης Σχολής, όλοι διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο, σε μία περίπτωση διαθέτει δύο μεταπτυχιακούς τίτλους και σε μία άλλη περίπτωση διαθέτει τρεις μεταπτυχιακούς τίτλους. Διδακτορικό διαθέτουν τρεις από τους 14 ερωτώμενους. Εκπαιδευτικοί είναι επτά από τους 14 ερωτώμενους. Σε μία περίπτωση είναι συνταξιούχος εκπαιδευτικός, σε τρεις περιπτώσεις είναι διευθυντές σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Επιλέχθηκε η μέθοδος της σκόπιμης δειγματοληψίας που δεν είναι πιθανοτήτων, η οποία είναι χρήσιμη όταν πρόκειται για μικρής κλίμακας έρευνα. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε επιτρέπει μια περιορισμένη και υπό όρους γενίκευση, σε κάποιο βαθμό, στον πληθυσμό. Ειδικότερα αξιοποιήθηκε η βολική δειγματοληψία που επιτρέπει την επιλογή σκόπιμου δείγματος. Τα άτομα αυτά επιλέχθηκαν σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια:

A) Να είναι πολίτες της Λάρισας.

B) Να έχουν κάποια σχέση με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει, συμμετέχοντας απλώς ή οργανώνοντας δράσεις.

Γ) Να διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες, εμπειρία, να είναι δραστήρια άτομα και να έχουν διάθεση να συμμετέχουν στους σκοπούς της παρούσας έρευνας (Πύλη & Ραφτόπουλος, 2012).

Για τις ανάγκες εντοπισμού του δείγματος έγιναν κάποιες τηλεφωνικές επαφές με άτομα που είχαν άμεση σχέση με το δίκτυο και τις δράσεις του στο Δήμο Λαρισαίων. Αφού δόθηκαν οι απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το σκοπό και τους στόχους της έρευνας, ζητήθηκε η βοήθειά τους στην εξεύρεση του δείγματος, σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται παραπάνω. Ανέλαβε να συντάξει τη λίστα με τα στοιχεία επικοινωνίας των συμμετεχόντων στην έρευνα μία έμπειρη υπάλληλος του Δήμου, η οποία είναι στενή συνεργάτης των πρωτεργατών του προγράμματος στο Δήμο Λαρισαίων, εργάζεται πάνω στο πρόγραμμα και οργανώνει σχετικές δράσεις. Αφού συμπληρώθηκε η λίστα με τους 14 πιθανούς συμμετέχοντες στην έρευνα, η συνεργάτης του Δήμου επικοινωνήσε τηλεφωνικά μαζί τους, τους ενημέρωσε για την επιλογή τους και τα κριτήρια με τα οποία επιλέχθηκαν και ζήτησε την έγκρισή τους αλλά και την άδειά τους να στείλει μέσω email τα στοιχεία επικοινωνίας τους στον ερευνητή, προκειμένου να έρθει σε τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους. Όλοι όσοι επιλέχθηκαν αρχικά, ανταποκρίθηκαν θετικά και δέχτηκαν να συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα (Τσιώλης, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Συλλογή και Ανάλυση Δεδομένων

4.1 Συλλογή δεδομένων, κατηγοριοποίηση και ανάλυση

Σύμφωνα με την ερευνητική μεθοδολογία η οποία επιλέχθηκε ως η καταλληλότερη για την υλοποίηση της παρούσας έρευνας, όσον αφορά τη συλλογή των δεδομένων, αποφασίστηκε να γίνουν τηλεφωνικές συνεντεύξεις. Αρχικά είχε επιλεχθεί η διαζώσης πραγματοποίησή τους, λόγω όμως των δυσκολιών που προέκυψαν εξαιτίας των υγειονομικών μέτρων που ίσχυαν με αφορμή τον covid-19, επιλέχθηκε τελικά η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων μέσω τηλεφώνου. Ο χρόνος λήψης των συνεντεύξεων αν και είχε εκτιμηθεί αρχικά περίπου στα 30 λεπτά, ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις έφτασε και τα 45 λεπτά, γιατί στις περισσότερες περιπτώσεις χρειάστηκε επιπλέον χρόνος γνωριμίας, ενημέρωσης για την ισχύουσα δεοντολογία που αφορά την καταγραφή και την εμπιστευτικότητα, καθώς αποχαιρετισμός στο τέλος και ανταλλαγή ευχών. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπήρξε πρόβλημα στον προσδιορισμό του τηλεφωνικού ραντεβού. Σε όλους τους ερωτώμενους στάλθηκε ηλεκτρονικά μέσω email το Πρωτόκολλο Συνέντευξης μία εβδομάδα τουλάχιστον πριν την πραγματοποίηση της συνέντευξης, προκειμένου να εξοικειωθούν με τις ερωτήσεις και να μειωθεί ο πραγματικός χρόνος λήψης της συνέντευξης. Μόνο σε δύο περιπτώσεις υπήρξε αναβολή, στη μία λόγω έκτακτης υποχρέωσης και στην άλλη λόγω θέματος υγείας, με αποτέλεσμα να καθυστερήσει η ολοκλήρωση της συλλογής του υλικού περίπου ένα μήνα, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Οι ερωτώμενοι δέχτηκαν να συμμετέχουν με πολύ μεγάλη προθυμία και εξέφραζαν διαρκώς τον ενθουσιασμό τους από τις εμπειρίες τους σε σχέση με το πρόγραμμα. Ήταν πολύ πρόθυμοι να βοηθήσουν την έρευνα και να μάθουν οι πολίτες της Κορίνθου από την εμπειρία της Λάρισας Πόλη που Μαθαίνει, ενώ όλοι στο τέλος της συνέντευξης δήλωσαν ικανοποιημένοι από τις ερωτήσεις που τους τέθηκαν και πρόθυμοι να βοηθήσουν όποτε χρειαστεί πάλι στην πορεία της έρευνας. Η καταγραφή των συνεντεύξεων έγινε με δημοσιογραφικό καταγραφικό, αφού πρώτα ενημερώθηκαν οι ερωτώμενοι σχετικά και έδωσαν τη

συναίνεσή τους, ενώ η απομαγνητοφώνηση έγινε κατά λέξη. Για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθήθηκε η οριζόντια ανά ερώτηση-απάντηση συστηματική κωδικοποίηση του απομαγνητοφωνημένου υλικού (Κυριαζή, 2005).

4.2 Κατηγοριοποίηση-Δεδομένα

Μονάδα καταγραφής των δεδομένων, που αποτέλεσε τη βάση για την κατηγοριοποίηση προσδιορίστηκαν να είναι τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα στις απαντήσεις σε επίπεδο νοήματος και φράσεων, λέξεις και προτάσεις, παράγραφοι και το συνολικό κείμενο, τα οποία συλλέχθηκαν ανά συστάδες προκειμένου να διευκολυνθεί η ερμηνεία τους και να διασφαλιστεί, κατά το δυνατόν, η αξιοπιστία της κωδικοποίησης. Τα αποτελέσματα συνοψίστηκαν ανά ερώτηση-απάντηση και έδωσαν τη δυνατότητα περιγραφής του υπό έρευνα θέματος, μέσα από συσχετίσεις που απαντούν στους ερευνητικούς σκοπούς της παρούσας έρευνας. Οι κατηγορίες που δημιουργήθηκαν καθορίστηκαν από το σκοπό της έρευνας και από το γενικό θεωρητικό πλαίσιο του ερευνώμενου θέματος. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας κατηγοριοποίησης της παρούσας έρευνας είναι αποκλειστικώς περιγραφικά και στο πλαίσιο της αποκαλύφθηκαν, συνοψίστηκαν και συγκεκριμενοποιήθηκαν χαρακτηριστικά του υπό έρευνα συναχθέντος υλικού, τα οποία συνδέονται με το θέμα της έρευνας (Κυριαζή, 2005).

4.2.1 ΑΞΟΝΑΣ 1: Γνώση-Δραστηριότητες

1^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Τι γνωρίζετε για το πρόγραμμα της UNESCO «οι Πόλεις που Μαθαίνουν»;

1. Ότι πρόκειται για ένα καινοτόμο σχέδιο /πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου προωθείται η Δια Βίου Μάθηση και βασικό στόχο έχει την ενεργό πολιτειότητα (14 από τους 14 ερωτώμενους).

P1: *«Ότι πρόκειται για ένα καινοτόμο σχέδιο, που εμπλέκεται στο ευρύτερο πεδίο της δια βίου μάθησης, μάλιστα πιστεύω ότι παρεμβαίνουν δυναμικά στο πεδίο αυτό και βασικό σκοπό έχει την ενεργό πολιτειότητα».*

2. Ότι πρόκειται για ένα παγκόσμιο δίκτυο πόλεων της UNESCO στο οποίο η πόλη της Λάρισας είναι μέλος από το 2016 (10 από τους 14 ερωτώμενους).

Π3: «Στην ουσία πρόκειται για ένα παγκόσμιο δίκτυο πόλεων, υπό την αιγίδα της UNESCO, στο οποίο η πόλη μας η Λάρισα έχει ενταχθεί το 2016, σ' αυτό το δίκτυο. Πρόκειται για ένα δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν πάρα πολλές πόλεις από όλο τον κόσμο».

3. Ότι στο πλαίσιο του προγράμματος εντάσσονται πλήθος δράσεων που αφορούν τους πολίτες, που οργανώνουν φορείς και ο Δήμος (12 από τους 14 ερωτώμενους).

Π5: «Η πόλη που μαθαίνει είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα της UNESCO στο οποίο εντάσσονται ένα πλήθος δράσεων όπως για παράδειγμα επιμορφώσεις, ημερίδες κι άλλες εκπαιδευτικές δράσεις. Και αφορούν τους πολίτες της πόλης της Λάρισας».

4. Ότι μέσω του προγράμματος αυτού επιδιώκεται η συλλογική βελτίωση της ποιότητας/επιπέδου ζωής των πολιτών χωρίς διακρίσεις με στόχο την απόκτηση κουλτούρας μάθησης (10 από τους 14 ερωτώμενους).

Π8: «Δηλαδή στην προώθηση της δια βίου μάθησης χωρίς διακρίσεις, κυρίως στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες, την ενίσχυση της πρόσβασης στη γνώση τόσο στα παιδιά όσο και στις οικογένειες, αλλά και στην ευρύτερη κοινότητα, την προαγωγή και προώθηση της μάθησης στα εργασιακά περιβάλλοντα στους χώρους εργασίας, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, και απώτερος σκοπός η απόκτηση μιας κουλτούρας μάθησης προς όλους τους πολίτες της Λάρισας».

5. Ότι ένας μεγάλος αριθμός πόλεων ανά τον κόσμο έχουν συνδεθεί στο δίκτυο και συνομιλούν μεταξύ τους, με σκοπό τη βελτίωση μέσω της εκπαίδευσης σε οτιδήποτε ενδιαφέρει τους πολίτες ή είναι θέμα αιχμής εκείνη την περίοδο, στο πλαίσιο της UNESCO (7 από τους 14 ερωτώμενους).

Π12: «Επομένως είναι ένας μεγάλος αριθμός πόλεων ανά τον κόσμο που έχουν συνδεθεί υπό την ομπρέλα της UNESCO και ανταλλάσσουν εμπειρίες, ανταλλάσσουν πληροφορία, ανταλλάσσουν τεχνογνωσία στο πως μπορούν να βελτιώσουν η κάθε μια την πόλη τους».

2^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πως γνωρίσατε το πρόγραμμα ή ποιος σας παρακίνησε σ' αυτό;

1. **Από προσωπικό ενδιαφέρον παρακολουθώντας τις ανακοινώσεις στον τύπο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Δήμου Λαρισαίων (6 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π3: «Εγώ επειδή συμμετείχα και σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα που είχε να κάνει, είναι η εκπαίδευση ενηλίκων οπότε έχει άμεση σχέση με τη δια βίου μάθηση, ψάχνοντας λιγάκι βρήκα την ιστοσελίδα του Δήμου, την ιστοσελίδα της πόλης που μαθαίνει και γενικότερα έτσι ήρθα σε επαφή με το πρόγραμμα».

2. **Από τον αντιδήμαρχο κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Λαρισαίων, τον κύριο Δημήτρη Δεληγιάννη (8 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π12: «Στη Λάρισα όλο αυτό το πρόγραμμα, όλη αυτή η προσπάθεια έγινε γνωστή από τον κύριο Δεληγιάννη. Ο κύριος Δεληγιάννης μας μίλησε για το δίκτυο των πόλεων που μαθαίνουν και όλοι ενστερνιστήκαμε και το δικό του όραμα και το όραμα της UNESCO να δημιουργήσει, να παροτρύνει τις πόλεις να μαθαίνουν. Το γνώρισα μέσου του κυρίου Δεληγιάννη λοιπόν, ο οποίος με παρακίνησε κιόλας και ο οποίος τότε είχε την ιδιότητα του αντιδημάρχου».

3. **Λόγω της εργασιακής σχέσης με το Δήμο Λαρισαίων ή ως υπάλληλος του Δήμου (4 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π8: «Ήρθα σε επαφή με το πρόγραμμα στις αρχές του 2016, εργαζόμενη στο Δήμο τότε. Οπότε ενημερώθηκα μέσα από την υπηρεσία μου... όπου με ένα τρόπο μαζί σαν ομάδα και αρκετοί άλλοι συνάδελφοι είχαμε, έτσι, το όραμα και τη σκέψη να εμπλέξουμε τη Λάρισα σε ένα τέτοιο πρόγραμμα».

4. Από το ανοιχτό κάλεσμα σε φορείς που έκανε ο Δήμος στο Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο Λάρισας (3 από τους 14 ερωτώμενους).

Π6: «*Θυμάμαι πρέπει να ήταν κάπου προς το Σεπτέμβριο που έκανε ένα ανοιχτό κάλεσμα σε φορείς που δραστηριοποιούνται στην πόλη πολιτιστικά, εκπαιδευτικά, αθλητικά, ένα πολύ μεγάλο άνοιγμα. Είχε γεμίσει το Χατζηγιάννειο πνευματικό κέντρο φορείς και ανθρώπους που νοιάζονται για την πόλη, έκανε μια πρώτη, έτσι, έδωσε το προφίλ του τι είναι η πόλη που μαθαίνει».*

5. Από προσωπική γνωριμία και συζητήσεις με τον κύριο Δεληγιάννη (3 από τους 14 ερωτώμενους).

Π4: «*Τώρα τυχαίνει να γνωρίζω, ήξερα κι από πριν τον κύριο Δεληγιάννη (ο κύριος Δεληγιάννης από τη μεριά του ως εκπρόσωπος τη δημοτικής αρχής και ουσιαστικά η καρδιά του project Λάρισα η πόλη που μαθαίνει, ως αντιδήμαρχος, αιρετός) και τον παρακολουθούσα έτσι σε όλες του τις δραστηριότητες και δράσεις, στο πλαίσιο της πόλης».*

3^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχετε εμπλακεί σε κάποια/ες οργανωμένη/ες δραστηριότητα/ες (που οργάνωσε η τοπική αυτοδιοίκηση ή έχετε εσείς οργανώσει/συμμετάσχει, ατομικά ή συλλογικά) αναφορικά με το πρόγραμμα «οι Πόλεις που Μαθαίνουν»;

1. Ναι έχω εμπλακεί (14 από τους 14 ερωτώμενους).

Π8: «*Έχω εμπλακεί σε συγκεκριμένες δράσεις και στο κομμάτι το διοικητικό και στο συντονιστικό στην υλοποίηση ημερίδων στα τρία μεγάλα συνέδρια που υλοποιήθηκαν στην πόλη μας στο κοινωνικό φροντιστήριο στο πρόγραμμα κατασκήνωση στην πόλη στην οργάνωση του προγράμματος για τρία χρόνια, στις σχολές γονέων ως εκπαιδευτρια και ως συντονίστρια, σε προγράμματα επιμόρφωσης του προσωπικού, δούλεψα για το πανεπιστήμιο των πολιτών».*

2. Έχω οργανώσει δραστηριότητα εκπροσωπώντας το φορέα μου, σε συνεργασία με το Δήμο Λαρισαίων στο πλαίσιο του προγράμματος πόλη που μαθαίνει (7 από τους 14 ερωτώμενους).

Π9: «Εκπροσωπώντας το φορέα τόσο εγώ όσο και η συνάδελφος η υπεύθυνη της δομής του ΙΝΕ ΓΕΣΕΕ της Θεσσαλίας που συμμετέχουμε στο έργο, στο πρόγραμμα, ναι έχουμε εμπλακεί ήμασταν στις συνδιασκέψεις που συμμετείχαμε βεβαίως, ως μέλη, ωστόσο όμως στο πλαίσιο της συνεργασίας μας των δύο φορέων Δήμος, πόλη που μαθαίνει και Ινστιτούτο Εργασίας ΓΕΣΕΕ, υπήρξαν δράσεις που έγιναν στη λογική αυτή, ότι συνεργαστήκαμε πάνω στο πρόγραμμα αυτό, πάνω στο σχέδιο αυτό».

3. Έχω οργανώσει ατομικά δράσεις στο πλαίσιο του προγράμματος η πόλη που μαθαίνει του Δήμου Λαρισαίων (5 από τους 14 ερωτώμενους).

Π2: «Εγώ έχω συμμετάσχει, έχω οργανώσει δηλαδή είχα αναλάβει ένα κομμάτι του πανεπιστημίου πολιτών, για να οργανώσω ένα σύνολο δράσεων, ας πούμε».

4. Έχω οργανώσει ατομικά ή συλλογικά, ως υπάλληλος του Δήμου Λαρισαίων, δραστηριότητες αναφορικά με το πρόγραμμα πόλη που μαθαίνει (5 από τους 14 ερωτώμενους).

Π12: «Έτυχε εγώ να έχω εμπλακεί από την αρχή (ως εργαζόμενη του Δήμου Λαρισαίων), δηλαδή από την υποβολή της αίτησής μας για την ένταξη στο δίκτυο, και επίσης και στην υποβολή της πρότασης για βράβευση από την UNESCO, και από κει και πέρα σε διάφορα προγράμματα που μπορώ να αναφέρω, βέβαια, το πιο χαρακτηριστικό γιατί αφορά και τη δική μου ειδικότητα, είναι το πρόγραμμα των σχολών γονέων».

5. Ναι συμμετείχα ατομικά ως πολίτης σε δράσεις που οργανώθηκαν από το Δήμο και φορείς, στο πλαίσιο του προγράμματος (3 από τους 14 ερωτώμενους).

Π3: «Πριν να εμπλακώ ως υπάλληλος, είχα συμμετέχει σε κάποια προγράμματα του Δήμου όπως ήταν οι σχολές γονέων, πήγαινα στις σχολές γονέων στο πρόγραμμα που είχε γίνει για την Τέχνη στην εκπαίδευση και εκεί έχω συμμετέχει. Δε θυμάμαι βέβαια και σε άλλες δράσεις αλλά σε αυτά συμμετείχα ως πολίτης».

4^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Να περιγράψετε τη δραστηριότητα αυτή

- 1. Με τη δραστηριότητα αυτή οργανώθηκαν διάφορες δράσεις κοινωνικο-πολιτικού χαρακτήρα ή εκπαιδευτικές-ψυχαγωγικές-πολιτιστικές (12 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π6: *«Μπορώ να σου πω κι άλλα που έχουμε κάνει, τη συμμετοχή στο πάρκο των ευχών, τη γιορτή του Πηνειού, τις ευρωπαϊκές ημέρες κινητικότητας, όπως είπα και πριν την εβδομάδα παιδικής λογοτεχνίας, δηλαδή ότι μεγάλο γίνεται στην πόλη, μπαίνει σ' αυτή τη φιλοσοφία. Δεν έχω να πω πολλά περισσότερα. Τα βασικά είναι..., η πόλη είναι μια πόλη που νομίζω ότι βράζει στο κομμάτι του πολιτισμού πραγματικά. Και έχει διάφορα φεστιβάλ που οργανώνει όπως είναι η γιορτή του Πηνειού και εκεί πάντοτε έχουμε συμμετοχή. Δηλαδή δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει κάτι στην πόλη και να μην συνδεθούμε».*

- 2. Μέσω αυτής της δραστηριότητας συνεργάστηκαν διάφοροι οργανωμένοι φορείς με το Δήμο (6 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π11: *«Η πρώτη που σας είπα είναι ότι υλοποίησα σε συνεργασία με τον Δήμο Λαρισαίων και το ΚΕΘΕΑ ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα, ένα διήμερο σεμινάριο που λέγεται γέφυρες και όπως λέει η λέξη θέλει να γεφυρώσουμε τις δράσεις και τις προσπάθειες των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται στο χώρο των φυλακών, δηλαδή των σωφρονιστικών υπαλλήλων, των νοσηλευτών, των ειδικών επιστημόνων όπως είναι οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί, και των εκπαιδευτών ενηλίκων των σχολείων της δεύτερης ευκαιρίας και στις υπόλοιπες εκπαιδευτικές δομές της φυλακής».*

- 3. Με τη δραστηριότητα αυτή υποστηρίχθηκαν διάφορες ευάλωτες ομάδες σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, αθλητικό (7 από τους 14 ερωτώμενους).**

Π10: *«Αν θέλετε να περιγράψουμε κάτι, θα μπορούσαμε να περιγράψουμε την εκπαιδευτική κοινότητα την οποία δημιουργήσαμε, όπου είχαμε 150 άτομα ρομά στα*

πλαίσια του αλφαριθμητισμού, διάφορα τμήματα, όπου στα πλαίσια του δήμου, γίναν περίπου 9 τμήματα διαφόρων επιπέδων και φυσικά πήραν απολυτήριο γύρω στα 70-80 άτομα. Με παράλληλες δραστηριότητες αυτό που σας είπα, δηλαδή με κέντρο δημιουργικής απασχόλησης εσωτερικό, με παράλληλες δραστηριότητες όσον αφορά την υγιεινή, όσον αφορά διάφορες επισκέψεις σε μουσεία για να γνωρίσουν και αυτοί οι άνθρωποι είτε τα παιδιά τους είτε οι ίδιοι τις μουσειακές διαδρομές της πόλης, αυτά».

4. Στη δραστηριότητα αυτή όλοι οι πολίτες συμμετείχαν σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφωτικά σεμινάρια (8 από τους 14 ερωτώμενους).

P3: «Οργανώνονται λοιπόν διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, που δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες της Λάρισας να συμμετέχουν δωρεάν σε εκπαιδευτικές δράσεις. Οπότε μία από αυτές τις δράσεις είναι το πανεπιστήμιο των πολιτών, που είναι οργανωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα πάντα σύμφωνα με τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων και απευθύνονται σε όλους τους πολίτες δωρεάν».

5. Η δράση αυτή ανέπτυξε ικανότητες, δεξιότητες νέων, εργαζομένων και ανθρώπων τρίτης ηλικίας (6 από τους 14 ερωτώμενους).

P1: «Υλοποιήθηκε μέσα σε δέκα διδακτικές ώρες, που υλοποιήθηκαν σε δύο Σαββατοκύριακα και αφορούσαν ομάδα νέων 18 ως 32 ετών, νέων που αναζητούν εργασία ή είναι φοιτητές και σπουδαστές όλων των ειδικοτήτων και το αντικείμενο του προγράμματος αυτού ήταν η κάλυψη της ανάγκης των νέων να καλλιεργήσουν προσωπικές ικανότητες και να αναπτύξουν ένα θετικό προσανατολισμό, ως το πούμε έτσι, στο σχεδιασμό της καριέρας τους, και αναφερθήκαμε σε θέματα αυτοβελτίωσης ενίσχυσης αυτοπεποίθησης, προετοιμασία του φακέλου υποψηφιότητας για μία εργασία, διαδικασία συνέντευξης, θέματα δικτύωσης, κινητικότητας κ.λ.π.».

6. Με αυτή τη δραστηριότητα προωθήθηκε η συμμετοχή των νέων στη λήψη αποφάσεων και η αλλαγή κουλτούρας στην αποδοχή των διαφορετικών ομάδων (7 στους 14 ερωτώμενους).

Π13: «Να σου πω για το συμβούλιο νέων που είναι τώρα καινούργιο και συμμετέχουν και πρόσφυγες, να σου πω για το πανεπιστήμιο των πολιτών που είχε πάρα πολλές θεματικές για να μπορέσει κάποιος να συμμετάσχει. Θα σου πω πως ξεκίνησε για το συμβούλιο νέων, το δημοτικό συμβούλιο νεολαίας ήταν μια πρωτοβουλία το ότι γενικότερα οι νέοι ότι πλέον έχουν γυρίσει τέλος πάντων την πλάτη τους στην πολιτική και ότι υπάρχει γενικότερα μια απαξίωση στο πολιτικό σύστημα. Οπότε μέσα στο δήμο και μέσα στη φιλοσοφία όλη αυτή της πόλης που μαθαίνει, ήταν ότι θα διαμορφώσει μια καινούργια στρατηγική για τη νεολαία, ότι θα μπορέσει δηλαδή να αλλάξει όλη αυτή την κατεύθυνση, ότι θα μπορέσουν να εξοικειωθούν οι νέοι, έτσι σχεδιάστηκε για να μπορέσει να υλοποιηθεί, να εξοικειωθούν οι νέοι με το πώς παίρνονται οι αποφάσεις π.χ. σε τοπικό επίπεδο».

7. Αυτή η δραστηριότητα αφορούσε εργαστήρια και βιωματικές δράσεις (10 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Τελικά συμμετείχαν μέσα στην αίθουσα περίπου 20 άτομα, διότι έγινε με μορφή *workshop* οπότε δε μπορούσε το κοινό να είναι μεγαλύτερο για να γίνουν οι ομάδες εργασίας και να λειτουργήσει το εργαστήριο, όπως ήταν σχεδιασμένο. Όλες οι δραστηριότητες ήταν βιωματικές. Υλοποιήθηκε μέσα σε 10 ώρες, δύο Σάββατα ήταν ουσιαστικά. Το πρώτο κομμάτι αφορούσε κυρίως την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης, και είχε βιωματικές δραστηριότητες για να δουν τον εαυτό τους θετικά, να μάθουν να σκέφτονται θετικά, είχε δηλαδή και λίγο *life coach* μέσα. Και το δεύτερο Σάββατο ήταν περισσότερο πρακτικά θέματα και τεχνικής φύσης».

8. Διάφοροι εκπαιδευτές ενηλίκων δραστηριοποιήθηκαν σε δωρεάν εκπαιδευτικές δράσεις (10 στους 14 ερωτώμενους).

Π3: «Διάφοροι εκπαιδευτές ενηλίκων από αρκετά πεδία συμμετέχουν, καταξιωμένοι εκπαιδευτές, σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα. Οργανώνονται λοιπόν διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, που δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες της Λάρισας να συμμετέχουν δωρεάν σε εκπαιδευτικές δράσεις».

9. Αυτή η δραστηριότητα ανέπτυξε επικοινωνιακές δεξιότητες για τη συμμετοχή ατόμων τρίτης ηλικίας και ευάλωτων ομάδων στο κοινωνικό γίγνεσθαι (6 στους 14 ερωτώμενους).

Π5: «Παράδειγμα έχουμε υλοποιήσει αρκετά σεμινάρια για τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας στο αντικείμενο των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Για την ακρίβεια διοργανώσαμε επιμορφωτικά σεμινάρια με σκοπό να γνωρίσουν οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας τρόπους επικοινωνίας μεταξύ τους. Παράδειγμα πως κάνουν ένα SKYPE, τα κοινωνικά δίκτυα, ενημέρωση μέσω υπολογιστών, κλπ. Ταυτόχρονα υλοποιούμε το επόμενο διάστημα, είναι εντός του προγράμματός μας να κάνουμε διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, για τους κινδύνους του διαδικτύου και τους τρόπους αντιμετώπισής τους. Υπήρχε και πάρα πολύ μεγάλη συμμετοχή και πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και χαρακτηριστικά οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας έμειναν πάρα-πάρα πολύ ευχαριστημένοι και στην ουσία άνοιξαν ένα καινούργιο παράθυρο στη ζωή τους, γιατί μέχρι τώρα δε γνώριζαν πώς να επικοινωνήσουν με ασφάλεια με τον διαδικτυακό κόσμο».

4.2.2 ΑΞΟΝΑΣ 2: Εμπειρία από τη Λάρισα

5^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Να περιγράψετε την ταυτότητα της πόλης της Λάρισας σε σχέση με τον πολιτισμό, την κουλτούρα, την παράδοση, τον αθλητισμό, την οικονομία, την θρησκεία, το περιβάλλον, κ. ά.

1. Η Λάρισα έχει πλούσια παράδοση και πολιτιστική κουλτούρα (14 στους 14 ερωτώμενους).

Π6: «Η Λάρισα είναι μια πόλη η οποία είναι ένα μεγάλο χωνευτήρι. Είναι μια πόλη ανοιχτή σε ιδέες, είναι μια πόλη που έχει έναν πλούτο πολιτιστικό, έχει πολλά μουσεία, έχει την πινακοθήκη, τη δημοτική πινακοθήκη, έχει το διαχρονικό μουσείο, έχει το λαογραφικό μουσείο, έχει το μουσείο άρτου, το μύλο του παππά, έχει το μουσείο

κούκλας, το μουσείο Εθνικής αντίστασης, καταλαβαίνετε ότι υπάρχει ένα δίκτυο μουσείων και το κομμάτι του πολιτισμού είναι πάρα-πάρα πολύ υψηλό στη Λάρισα».

2. Η Λάρισα είναι μια πόλη με μεγάλη ιστορία (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π7: «Αυτή τη στιγμή η Λάρισα η οποία είναι μια πολύ παλιά από τις πανάρχαιες ασ πούμε πόλεις στην Ελλάδα, έχει αυτή τη στιγμή για πολλούς τομείς έχει ενδιαφέρον. Για την ιστορία της, και υπάρχουν και συγκεκριμένα σημεία της πόλης και μέσα και έξω από τη Λάρισα τα οποία έχουν να κάνουν με την τοπική ιστορία, υπάρχουν πάρα πολλά μνημεία τα οποία είναι πάρα πολύ σημαντικά, είναι το πρώτο αρχαίο θέατρο της Λάρισας το οποίο είναι μέσα στο κέντρο της πόλης και έχει πριν από μερικά χρόνια αποκαλυφθεί όλο σχεδόν απλώς συνεχίζονται οι εργασίες για να ολοκληρωθεί, υπάρχει και ένα δεύτερο θέατρο της Λάρισας, αυτά χρονολογούνται τον 3^ο αι. π. Χ. είναι λίγο μετέπειτα από το θέατρο της Επιδαύρου, επίσης υπάρχει το διαχρονικό μουσείο Λάρισας το οποίο πριν από μερικά χρόνια εγκαινιάστηκε, υπάρχει η δημοτική πινακοθήκη, το λαογραφικό μουσείο, υπάρχουν διάφοροι χώροι ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος».

3. Ο αθλητισμός είναι σημαντικό κομμάτι της ταυτότητας της Λάρισας (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Λάρισας, το οποίο λειτουργεί υπό την εποπτεία της γενικής γραμματείας αθλητισμού, και διαθέτει πλήθος αθλητικών εγκαταστάσεων που είναι διάσπαρτες σε διάφορα σημεία της πόλης, και φιλοξενούνται εκεί αθλούμενοι πολίτες, αυτό όσον αφορά το κομμάτι του αθλητισμού».

4. Η Λάρισα έχει ταυτότητα θρησκευτική (3 στους 14 ερωτώμενους).

Π7: «Όσον αφορά και για τη θρησκεία έχουμε τον πολιούχο της Λάρισας τον Άγιο Αχίλλειο και μάλιστα σώζεται η πρώτη προχριστιανική Βασιλική, πάνω στο χώρο του φρουρίου εκεί σ'ένα λόφο στη Λάρισα και ο οποίος είναι και επισκέψιμος, και υπάρχει και μια ολόκληρη ιστορία στα χρόνια της τουρκοκρατίας, τις εβραϊκές, τις

μουσουλμανικές κοινότητες συνοικίες και έχουν γραφεί και διάφορα μελετήματα και βιβλία που αναφέρονται σ' αυτή την περίοδο».

5. Είναι μία πόλη δραστήρια, ανοιχτή, φιλόξενη και εξωστρεφής, με έντονη κοινωνική ζωή που προωθεί την καινοτομία (13 στους 14 ερωτώμενους).

Π12: «Θα έλεγα ότι η Λάρισα αυτό που την χαρακτηρίζει είναι η εξωστρέφειά της, τουλάχιστον όπως τη γνώρισα εγώ, γιατί δεν έμενα πάντα στη Λάρισα, τα τελευταία 5 χρόνια που είμαι στη Λάρισα μπορώ να πω ότι είναι μία πολύ εξωστρεφής πόλη, ανοιχτή σε νέα πράγματα, σε συνεργασίες, προωθεί πολύ τις συνέργειες, είναι έτοιμη να υποδεχθεί δράσεις καινοτόμες, να υλοποιήσεις δράσεις καινοτόμες, νομίζω ότι αυτό τη χαρακτηρίζει τη Λάρισα σε όλους τους τομείς. Και στον πολιτισμό και στον αθλητισμό και σε θέματα που αφορούν την κουλτούρα και την παράδοση, και αυτό το λέω γιατί μπορεί κανείς εύκολα να δει στην πόλη να υλοποιούνται δράσεις ανοιχτές για το κοινό, δράσεις σε διάφορες γειτονίες της πόλης, συνέργειες, όλοι εύκολα με μία ανοιχτότητα δηλώνουν το ενδιαφέρον τους να συμμετέχουν σε κάτι που θα τους προτείνει ο Δήμος, ή να συνεργαστούν μεταξύ τους. Νομίζω ότι αυτό τη χαρακτηρίζει».

6. Η Λάρισα είναι μία μεγαλούπολη μέσα στον κάμπο με πλούσιο φυσικό περιβάλλον και περιβαλλοντολογικό ενδιαφέρον (5 στους 14 ερωτώμενους).

Π7: «Υπάρχει επίσης το φυσικό περιβάλλον με τον Πηνειό ποταμό και διάφορες δράσεις που γίνονται, περιβαντολογικές».

7. Είναι μια πόλη όπου υπάρχει η κουλτούρα συνεργασίας η οποία έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης σε ζητήματα Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων (8 στους 14 ερωτώμενους).

Π3: «Μέσα στο πλαίσιο της πόλης που μαθαίνει κατευθύνει την τοπική κοινότητα προς τη δια βίου μάθηση, βοηθά στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, και έχει αναπτύξει μια κουλτούρα συνεργασίας, νομίζω ότι αυτό είναι το σημαντικότερο για μένα. Ότι πολλοί φορείς μέσα στην πόλη συνεργάζονται προσφέροντας στους πολίτες μια ποιοτική εκπαίδευση, θα έλεγα. Είναι μια πόλη στην οποία έχεις πολλές δυνατότητες».

6^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποια καινούργια πράγματα θεωρείτε ότι έγιναν στη Λάρισα στο πλαίσιο του προγράμματος σε σχέση με τους παραπάνω τομείς;

1. Οργανώθηκαν καινοτόμες δράσεις για ενήλικες όπως το πανεπιστήμιο των πολιτών, οι σχολές γονέων, το Συμβούλιο προσφύγων (8 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Αυτό που ήταν το πιο σημαντικό για μένα που έγινε, ήταν το πανεπιστήμιο των πολιτών. Το οποίο δυστυχώς λόγω του κορονοϊού δεν μπορεί να λειτουργήσει με διαζώσης συναντήσεις. Στα πλαίσια του πανεπιστημίου των πολιτών ήταν και η δική μου συμμετοχή, ξέχασα να το πω είπα κύκλο μάθησης, αλλά ήταν στα πλαίσια αυτά του πανεπιστημίου των πολιτών. Το πανεπιστήμιο των πολιτών λοιπόν, περιελάμβανε ουσιαστικά διάφορα αντικείμενα θεματικά αντικείμενα σε όλους τους τομείς, που μπορούσε να προσφέρει κάποιους κύκλους μάθησης μικρής διάρκειας για να εκπαιδεύουν ανοιχτά πολίτες της Λάρισας. Όπως ήταν για παράδειγμα το πρόγραμμα το παιχνίδι της καριέρας στο οποίο συμμετείχα και εγώ ως εκπαιδευτρια και για το οποίο μάλιστα είχα συντάξει και εκπαιδευτικό υλικό βασισμένο στις βασικές αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και διανεμήθηκε στους εκπαιδευόμενους, αυτό ήταν ένα άλλο πάλι σημείο του πανεπιστημίου των πολιτών».

1. Οργανώθηκαν καινοτόμες δράσεις για παιδιά και νέους όπως το Δημοτικό Συμβούλιο Νέων, η κατασκήνωση της πόλης, το θερινό σχολείο(8 στους 14 ερωτώμενους).

Π2 «Στο πλαίσιο της πόλης που μαθαίνει; Έχω την εντύπωση ότι εδώ εντάσσεται και το θερινό σχολείο που έγινε, το οποίο ήταν σημαντικό για τα παιδιά που έμεναν στην πόλη, είχαν να κάνουν δράσεις. Εκεί παρουσίαζα ένα βιβλιαράκι μου για τα παιδιά, αλλά ναι το θερινό σχολείο, το summer school ήταν σημαντικό. Και τώρα αυτό που ξέρω να γίνεται που νομίζω ότι έχει ένα ενδιαφέρον είναι για το συμβούλιο της νεολαίας, που προσπαθεί να βάλει στο παιχνίδι να αποκτήσουν πολιτική συνείδηση και οι νέοι δηλαδή».

2. Δημιουργήθηκε ένα δίκτυο διαφόρων φορέων που υπάρχουν στη Λάρισα (8 στους 14 ερωτώμενους).

Π7 «Αυτό που είναι το σημαντικότερο που έγινε είναι ότι η πόλη που μαθαίνει και ο στόχος που είχε, ήταν να δημιουργήσει ένα δίκτυο των διαφόρων φορέων που υπάρχουν στη Λάρισα, που υπάρχουν πάρα πολλοί φορείς. Ξεκινήσαμε στην αρχή από μια συνάντηση όπου συμμετείχαν γύρω στους 10-15 φορείς της Λάρισας για να συνεργαστούν και να κάνουν διάφορες δράσεις. Στην τελευταία συνάντηση που έγινε πέρυσι τον Οκτώβριο πριν εννοείται τον κορονοϊό συμμετείχαν, στο Δημοτικό Συμβούλιο που έγινε μια συνάντηση, 85 φορείς της Λάρισας. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί γνωρίστηκαν οι φορείς μεταξύ τους, γιατί υπάρχουν πάρα πολλοί φορείς, ιστορικοί, πολιτιστικοί, περιβαλλοντολογικοί, και όταν λέμε φορείς συμμετείχε ακόμα και η μητρόπολη Λάρισας στη συνάντηση αυτή και διάφοροι άλλοι φορείς και διάφοροι άλλοι φορείς που είχαν να κάνουν και με πολιτιστικούς συλλόγους, με περιβαλλοντολογικούς κλπ. Και όλοι αυτοί οι φορείς αντάλλαξαν μεταξύ τους ιδέες και πρότειναν προγράμματα συνεργασίας. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί έτσι μπορούμε, ας πούμε, να συνεργαστούν δύο και τρεις φορείς».

3. Αναπτύχθηκε κουλτούρα συνεργασίας και εξωστρέφειας στο πλαίσιο του προγράμματος (8 στους 14 ερωτώμενους).

Π3 «Αυτό λοιπόν που είχα πει ότι και για μένα είναι το κυριότερο είναι αυτή η κουλτούρα συνεργασίας που υπάρχει στην πόλη δεν είναι τυχαίο ότι μέσα στο πλαίσιο του προγράμματος, υπάρχει ένα δίκτυο 75 φορέων. Εβδομήντα πέντε λοιπόν φορείς από διάφορους τομείς που έχουν να κάνουν είτε με τον πολιτισμό είτε με τον αθλητισμό, με την εκκλησία ακόμη, με την παράδοση συνεργάζονται και εκπονούν προγράμματα και δράσεις που απευθύνονται σε όλους τους πολίτες. Αυτό λοιπόν που νομίζω ότι έχει αλλάξει στην πόλη, είναι αυτή η εξωστρέφεια ότι η πόλη αρχίζει να βγαίνει προς τα έξω, αρχίζει να φαίνεται και αρχίζουν οι άνθρωποι να συνεργάζονται και μάλιστα αυτό το βλέπεις και μέσα στο Δήμο γιατί ακόμη και αυτό ήταν δύσκολο οι

ίδιοι οι υπάλληλοι να συνεργαστούν μεταξύ τους. Ακόμα και τα τμήματα μεταξύ τους και αυτό βλέπεις ότι αρχίζει και αναπτύσσεται πάρα πολύ και εξελίσσεται συνεχώς».

4. Έγιναν συνέδρια, επιμορφωτικά σεμινάρια, προγράμματα και δράσεις καθώς και προγράμματα βασισμένα στις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, στο πλαίσιο του προγράμματος (12 στους 14 ερωτώμενους).

Π14 «Θα σας πω την προσωπική μου εμπειρία, όταν έγιναν κάποια σεμιναριακά μαθήματα ως δράση της πόλης που μαθαίνει, είχε να κάνει με την δημοκρατία και την πολιτική. Και είδα ανθρώπους διαφόρων ηλικιών να συγκεντρώνονται σε αίθουσες και να παρακολουθούν ως πούμε διαλέξεις καθηγητών πανεπιστημίου, από την Αμερική. Αυτό μου έκανε τρομερή εντύπωση και νομίζω ότι είναι ένα από τα πολύ-πολύ χαρακτηριστικά κομμάτια αυτής τη δράσης. Δηλαδή δεν περίμενα ποτέ ότι θα δω ανθρώπους ηλικίας 25 και 75-85 να είναι όλοι μαζί μέσα σε μία αίθουσα και να συζητάνε για το πώς θα μπορέσει να γίνει η δημοκρατία σε μια πόλη καλύτερη και τι σημαίνει δημοκρατία και πως θα πρέπει να είμαστε και να νοιαζόμαστε ο ένας για τον άλλο. Αυτό ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία για μένα και θεωρώ ότι είναι ένα από τα πολύ σημαντικά πράγματα που οι πόλεις που μαθαίνουν προωθεί».

7^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Κατά τη γνώμη σας ποιοι τομείς της πόλης σας αξίζει και πρέπει να ενταχθούν στο πρόγραμμα, ιστορία, πολιτισμός, παράδοση, θρησκεία, τέχνη, περιβάλλον, άλλο;

1. Τέχνη (7 στους 14 ερωτώμενους).

Π1 «Κατ' αρχήν η τέχνη είναι πάρα πολύ σημαντικό και έχει ενταχθεί πάλι στα πλαίσια του πανεπιστημίου των πολιτών με την έννοια πως χρησιμοποιείται η τέχνη στην εκπαίδευση. Από κει και πέρα, η τέχνη είναι ένα τεράστιο θέμα που μπορεί να επεκταθεί και στη μουσική και στη ζωγραφική, φυσικά πρέπει να ενταχθεί στην πόλη που μαθαίνει, το βάζω μάλιστα και στα πρώτα, το θέμα της τέχνης, διότι ο βασικότερος στόχος μιας πόλης που μαθαίνει είναι η κοινωνικοπολιτική εμφύχωση. Αυτό που λέμε το socio cultural animation στην δια βίου μάθηση και στην εκπαίδευση ενηλίκων. Δε

μιλάμε δηλαδή για κάτι τεχνοκρατικό αλλά για όραμα και έμπνευση των πολιτών. Κι αυτό μπορεί να γίνει πάρα πολύ ωραία μέσα από την τέχνη».

2. Περιβάλλον (10 στους 14 ερωτώμενους).

Π11 «Στο περιβάλλον έχουμε δουλειά δεν γίνονται αυτά που μπορούν να γίνουν για να αγαπήσει περισσότερο το περιβάλλον ο νεώτερος κυρίως κάτοικος, οι έφηβοι, τα νέα παιδιά που αυτά ουσιαστικά αποτελούν το αύριο της περιοχής και της χώρας».

3. Πολιτισμός (10 στους 14 ερωτώμενους).

Π12 «Όπως είναι ο πολιτισμός γιατί μπορεί κανείς να αξιοποιήσει πολλές ευκαιρίες σε κάθε ένα ξεχωριστά για να προωθήσει την κουλτούρα της δια βίου μάθησης. Δηλαδή στον πολιτισμό να μάθεις τα μικρά παιδάκια να αγαπήσουν τον πολιτισμό δίνοντάς συγχρόνως μέσα από ευχάριστες δραστηριότητες πληροφορίες για θέματα που αφορούν τον πολιτισμό».

4. Παράδοση (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π11 «Παράδοση, και μέσω από το λαογραφικό μουσείο και μέσω των φορέων που συντηρούν την παράδοση μουσική και χορό, νομίζω ότι γίνεται προσπάθεια υπάρχει σχολή του δήμου για παραδοσιακή μουσική. Νομίζω ότι πρέπει απλώς όλες αυτές οι δράσεις να αποκτήσουν μεγαλύτερη συμμετοχή, ευρύτερη συμμετοχή και όχι να αυξηθούν στην ποσότητά τους όσο ως προς την διεισδυτικότητά τους στον κοινωνικό ιστό, στην κοινωνία».

5. Ιστορία (6 στους 14 ερωτώμενους).

Π11 «Ιστορία έχει περιθώριο πολύ να αναδειχθεί ιδιαίτερα η τοπική ιστορία είναι ένα μεγάλο κομμάτι που δεν το γνωρίζουν οι νεώτεροι κάτοικοι της πόλης και της ευρύτερης περιοχής».

6. Άλλοι τομείς που αξίζει να ενταθούν σε μεγαλύτερο βαθμό είναι η νεανική επιχειρηματικότητα και η αγορά εργασίας, ο αθλητισμός, η θρησκεία, τα

διατηρητέα κτίρια, η υγεία, οι νέες τεχνολογίες, το προσφυγικό, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, η συνεργασία με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, η παιδεία, η διασκέδαση-ψυχαγωγία, οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και η τρίτη ηλικία (13 στους 14 ερωτώμενους).

P9 «Ναι νομίζω ότι σε όλους τους τομείς έχουν παρουσιαστεί δράσεις, έχουν γίνει δράσεις. Το σύνθημα προφανώς από δω και πέρα είναι να αυξηθούν αυτές οι δράσεις, να εμπλουτιστούν αυτές οι δράσεις, να αναδειχθούν τομείς που ενδεχομένως που υστέρησαν για παράδειγμα η επιχειρηματικότητα ήταν ένα ζήτημα το οποίο..., η αγορά εργασίας γενικότερα ανά επιστημονικό πεδίο το θέτω αλλά αυτό εμφανίζεται πιο πολύ ως αίτημα η νεανική επιχειρηματικότητα ακούγεται πιο συχνά. Αλλά η αγορά εργασίας πόσες δράσεις στην αγορά εργασίας, είναι κομμάτι το οποίο..., μια και αφορά το δικό μας το κομμάτι, που θα μπορούσαν να γίνουν στο μέλλον από δω και πέρα πολλά πράγματα».

8^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε ότι σας δόθηκε επαρκώς η δυνατότητα ως πολίτη της Λάρισας να συμμετάσχετε ενεργά στις διάφορες δράσεις του προγράμματος;

1. Μου δόθηκε επαρκώς η δυνατότητα να συμμετέχω ενεργά (13 στους 14 ερωτώμενους).

P3 «Ναι νομίζω πως ναι. Η πληροφορία είναι διάχυτη στη Λάρισα εκτός του ότι γενικότερα η πόλη, η δημοτική αρχή, το πρόγραμμα μέσα στα πλαίσια και του προγράμματος είναι ανοιχτή σε συνεργασίες, αλλά όπως σας έχω πει μέσα από τον τύπο, βλέπεις συνεχώς Δελτία Τύπου, μέσα από τα social Media που είναι και πιο άμεσα σε μας, την έχουμε την πληροφορία. Και φυσικά έχουν όλοι οι πολίτες το δικαίωμα να συμμετέχουν στις δράσεις. Τις περισσότερες φορές είναι ηλεκτρονικές οι αιτήσεις που σημαίνει ότι ούτε καν χρειάζεται να περάσεις από την υπηρεσία ή να βρεις χρόνο ή στιδήποτε να έρθεις στην υπηρεσία για να υποβάλλεις αίτηση, αρκεί απλώς να μπεις από το κινητό σου και να υποβάλλεις μια αίτηση, οπότε γενικότερα ναι νομίζω ότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα έχει δοθεί στους πολίτες».

2. Δε δόθηκε επαρκώς η δυνατότητα σε όλους να συμμετέχουν ενεργά γιατί το πρόγραμμα απευθύνεται κυρίως σε οργανωμένους φορείς και όχι σε μεμονωμένους πολίτες της Λάρισας (5 στους 14 ερωτώμενους).

P1 «Το πρόγραμμα στην περιοχή της Λάρισας, όπως σας είπα και προηγουμένως, συνεργάζεται κυρίως με φορείς και όχι με άτομα. Και αυτό είναι μεν θεμιτό στα πλαίσια της δικτύωσης ωστόσο είμαι σίγουρη, και το επαναλαμβάνω σ' αυτή την ερώτηση, ότι υπάρχουν άτομα που θα μπορούσαν να προσφέρουν και που δεν εντάσσονται εργασιακά στα πλαίσια κάποιου φορέα. Παρ' όλα αυτά μπορούν να προσφέρουν. Το να κάνει κανείς μια ανοιχτή πρόσκληση και να πει ότι η πόλη που μαθαίνει, πανεπιστήμιο των πολιτών, οι δράσεις αυτές, και συμμετέχουν φορείς και όποιος απ' τους πολίτες θέλει, στον απλό πολίτη δε λέει κάτι. Δηλαδή αν δεν είναι εκπαιδευτικός ή επιστήμονας του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων γενικά, δεν του λέει κάτι, στον απλό πολίτη δεν είπε κάτι το πρόγραμμα, το πιστεύω αυτό και λυπάμαι που το λέω έτσι γιατί ο στόχος είναι ο απλός πολίτης και όχι οι εκπαιδευτικοί ή οι φορείς».

9^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποια πιστεύετε ότι είναι η μεγαλύτερη αλλαγή που συνέβη στην πόλη της Λάρισας και στους πολίτες της, μέσα από το πρόγραμμα;

1. Η δικτύωση των φορέων της πόλης (7 στους 14 ερωτώμενους).

P1 «Αυτό, το ότι μπήκαν στη διαδικασία οι φορείς να συναντηθούν κάτω από την ομπρέλα ενός δικτύου. Πολλοί από τους εκπροσώπους των φορέων μπορεί να πήγαιναν στις συναντήσεις αυτές, εννοώ στις εκδηλώσεις που γινόνταν της ενημέρωσης για το τι είναι αυτό το δίκτυο, να πήγαιναν χωρίς να έχουν ιδέα περί τίνος πρόκειται. Ακόμα κι αν ποτέ δεν κατάλαβαν περί τίνος πρόκειται ορισμένοι, τουλάχιστον ήρθαν σε επαφή με κάποιους άλλους φορείς με τους οποίους ποτέ δεν είχαν έρθει στο παρελθόν. Και μέσα απ' αυτό γεννήθηκε αυτό το πράγμα που λέμε δικτύωση. Συνεργασία φορέων. Η κουλτούρα των φορέων είναι τέτοια που σε μεμονωμένες περιπτώσεις υπάρχει έμπνευση για καινοτόμες ιδέες και ενέργειες. Δηλαδή κάτι που δε γινόταν στο παρελθόν μέσα απ' την πόλη που μαθαίνει έγινε. Να συναντηθούν οι φορείς και να

μπορέσουν να αλληλεπιδράσουν και κάποιοι απ' αυτούς να συνεργαστούν. Αυτό νομίζω ήταν ένα σημαντικό βήμα».

2. Αναπτύχθηκε η συμμετοχικότητα των πολιτών σε δωρεάν δράσεις και προγράμματα, η εξωστρέφεια και η συνεργασία (9 στους 14 ερωτώμενους).

P7 «Είναι μια δραστηριοποίηση, μια κινητοποίηση θα λέγα, των ανθρώπων να γνωρίσουν κάποια πράγματα, να συμμετάσχουν σε κάποιες δραστηριότητες που ίσως παλιότερα δεν τους δινόταν η ευκαιρία, να γίνουν κάποιες έτσι πιο μαζικές, για τον περισσότερο κόσμο, εκδηλώσεις, για να συμμετάσχει κάποιος και να γνωρίσει κάποια πράγματα που αφορούν την πόλη μας, ας πούμε, και όχι μόνο την πόλη μας αλλά και διάφορα άλλα θέματα που τους απασχολούν και τους ενδιαφέρουν. Δηλαδή η μεγαλύτερη αλλαγή είναι αυτή η κινητοποίηση, ας πούμε, η πρόκληση για κινητοποίηση των πολιτών, η συμμετοχή».

3. Η πραγματοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων (3 στους 14 ερωτώμενους).

P3 «Η κατασκήνωση στην πόλη είναι ένα πρόγραμμα που γίνεται το καλοκαίρι από τα μέσα Ιουνίου μέχρι αρχές Σεπτεμβρίου για παιδάκια μέχρι 12 ετών όπου υπάρχουν 3 περίοδοι που μπορούν οι γονείς να πάνε τα παιδάκια τους το πρωί από τις 7 η ώρα το πρωί μέχρι τις 3, τις ώρες δηλαδή που εργάζονται και να αφήνουν τα παιδάκια τους στο σχολείο όπου εκεί υπάρχουν οι κατάλληλοι παιδαγωγοί φυσικά και γίνονται διάφορες δράσεις για τα παιδάκια, πολύ ωραίες δράσεις όπως κολυμβητήριο. Έχουν κάπου να αφήσουν τα παιδάκια τους το καλοκαίρι, δωρεάν σίγουροι βέβαια ότι θα περάσουν τη μέρα τους δημιουργικά. Ή το κοινωνικό φροντιστήριο, νομίζω αξίζει να αναφερθεί, όπου πάρα πολλά παιδιά της πόλης, νομίζω 500, 600 μέχρι τώρα συμμετέχουν δωρεάν σε φροντιστήρια, κάνουν τα μαθήματα του σχολείου τους μέχρι Τρίτη λυκείου καθώς και ξένες γλώσσες εντελώς δωρεάν σε συνεργασία με φροντιστήρια της πόλης. Αυτό λοιπόν νομίζω ότι έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία».

4. Η συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων παρατάξεων και φορέων με σκοπό την ανάπτυξη της πόλης (5 στους 14 ερωτώμενους).

Π4 «Αυτό που είναι πολύ ενδιαφέρον κατά τη γνώμη μου, είναι ότι διαπίστωσα με την ευκαιρία της δημιουργίας, να κι αυτό είναι κάτι ακόμη του δημοτικού συμβουλίου νέων, σε μία συνεδρίαση που παραβρέθηκα εκεί συνοδεύοντας τους μαθητές του σχολείου μου που συμμετείχαν σ'αυτή τη δράση, κατάλαβα ότι στο νέο δημοτικό συμβούλιο και σε ότι αφορά την πόλη που μαθαίνει και τους στόχους, δεν υπάρχει καμία διαφωνία από καμία παράταξη. Κι αυτό το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό και μεγάλο κέρδος για την πόλη. Αυτό είναι κάτι που βρίσκω εγώ εξαιρετικά σημαντικό και όπως οι εκπρόσωποι των διαφόρων πολιτικών παρατάξεων συμφωνούν αντίστοιχα δεν άκουσα ποτέ διαφωνία και από κάποιον πολίτη. Και νομίζω ότι αυτό το πρόγραμμα ενώνει όλους ανεξαρτήτως πού τοποθετούνται πολιτικά και θεωρώ ότι είναι το πιο σημαντικό».

5. Η καλλιέργεια κουλτούρας Δια Βίου Μάθησης στους πολίτες (6 στους 14 ερωτώμενους).

Π12 «Ενισχύθηκε η κουλτούρα των συνεργειών, καθώς και του πόσο σημαντική είναι η δια βίου μάθηση που το έχουμε ξαναπεί και η ανάδειξη από την Δημοτική Αρχή, ανάδειξη ευκαιριών δημιουργία ευκαιριών για δια βίου μάθηση νομίζω ότι είναι από τα πιο σημαντικά στοιχεία του προγράμματος».

6. Δόθηκαν δυνατότητες εκπαίδευσης σε ευάλωτες ομάδες (3 στους 14 ερωτώμενους).

Π10 «Το ότι έδωσε τη δυνατότητα σε όλους τους ανθρώπους να μάθουν. Να αλλάξουν, να εκπαιδευτούν, να βρουν ενδιαφέρον ανεξαρτήτου ηλικίας, ανεξαρτήτου φύλου, ανεξαρτήτου κοινωνικής ομάδας, και κυρίως το επαναλαμβάνω και θα το τονίσω όχι μόνο στον αστικό ιστό αλλά και ανθρώπων που ζουν στις παρυφές της κοινωνικής ζωής της πόλης».

10^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Τι θα προτείνατε στους υπεύθυνους του προγράμματος για τη βελτίωση και συνέχιση του προγράμματος στη Λάρισα;

- 1. Να ανοίξει το πλαίσιο πέρα από τους φορείς και στους απλούς πολίτες και να μπαίνουν καινούργιοι άνθρωποι (4 στους 14 ερωτώμενους).**

Π1 «Νομίζω όπως προκύπτει και από τα παραπάνω θα πρότεινα κατ'αρχήν να ανοίξουν λίγο το πλαίσιο πέρα από τους φορείς, να εμπλακούν και απλοί πολίτες, γιατί δεν είναι οι φορείς πάντα το κλειδί μόνο, μπορεί να υπάρχουν και απλοί πολίτες, ένα αυτό».

- 2. Να διατηρηθεί, να βελτιωθεί και να συνεχιστεί το πρόγραμμα και να είναι δεκτικό σε νέες προτάσεις (7 στους 14 ερωτώμενους).**

Π5 «Είμαστε ήδη εδώ και πολύ καιρό σε μία συνεχή διαδικασία προτάσεων βελτίωσης και συνέχισης του προγράμματος, τόσο από τους ανθρώπους που ηγούνται αυτής της προσπάθειας όσο και από όλους τους άλλους που συμμετέχουν σ'αυτή την προσπάθεια, καθημερινά γίνονται προτάσεις βελτίωσης, γίνεται ανατροφοδότηση και προσπαθούμε ακόμα και τα μικρότερα πράγματα όταν μπορούμε να τα βελτιώνουμε. Συνεπώς δε θα μπορούσα να αναφερθώ σε κάτι συγκεκριμένο, αλλά στο γεγονός ότι συνεχώς γίνεται αυτή η προσπάθεια».

- 3. Να εμπλακούν περισσότερο οι νέοι (3 στους 14 ερωτώμενους).**

Π7 «Αυτό που θα πρότεινα να ασχοληθούν και με θέματα τα οποία αφορούν περισσότερο σήμερα τους νέους. Γιατί σ'αυτό τον τομέα τελευταία έγινε μία προσπάθεια και γίνεται ένα συμβούλιο νέων με πρωτοβουλία του Δήμου και κάτω μέσα στο πρόγραμμα η πόλη που μαθαίνει αλλά γίνονται κάποια δειλά βήματα γιατί σ'αυτό τον τομέα εγώ θεωρώ υστερούμε και ως πόλη και ως πρόγραμμα να γίνουν πράγματα που να αφορούν κυρίως τη νέα γενιά. Ευτυχώς ανταποκρίθηκαν και δημιουργήθηκε έτσι ένα συμβούλιο νεολαίας, το οποίο αυτό προτείνουν διάφορα θέματα, για τα οποία θέματα μπορεί να σας μιλήσει και ο κύριος Δεληγιάννης γιατί είναι καινούργια πρωτοβουλία αυτή, και επειδή είναι πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου έχει αναλάβει να είναι υπεύθυνος αυτής της ομάδας των νέων και να τους κατευθύνει και να προτείνουν θέματα και δράσεις που να αφορούν κυρίως τη νέα γενιά».

4. Να βελτιωθεί η διάχυση της πληροφορίας μέσω οργανωμένης ιστοσελίδας του Δήμου και δημιουργία info kiosk (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π3 «Νομίζω κάτι που, έτσι, θα θεωρούσα ότι θα μπορούσε να γίνει, είναι μία πιο ωραία σελίδα στο διαδίκτυο η οποία θα είναι και λίγο interactive, δηλαδή θα μπορούν ίσως οι πολίτες να αναπτύσσουν συζητήσεις, να γίνονται προτάσεις, υπάρχει μια σελίδα τώρα αλλά δεν είναι τόσο ανανεωμένη. Οπότε αυτό θα ήταν πάρα πολύ καλό ούτως ώστε να υπάρχει όλη η πληροφορία εκεί που θέλει ένας πολίτης της Λάρισας να βρει είτε αφορά τον πολιτισμό, είτε αφορά την ιστορία είτε αφορά τον αθλητισμό να κάνει συζητήσεις να ρωτήσει να έχει απαντήσεις ή να υποβάλλει και προτάσεις, ανάλογα με τις δικές του τις ανάγκες. Νομίζω ότι αυτό ναι είναι μια καλή πρόταση ή θα μπορούσε να υπάρχει και ένα info kiosk στην πόλη γενικότερα σε διάφορα σημεία ίσως της πόλης ή σε ένα κεντρικό σημείο και κει θα μπορούσε να έχει την πληροφορία. Νομίζω ότι αυτές, ναι οι δύο προτάσεις».

Αναφέρθηκε επίσης σε μία περίπτωση η ανάγκη το πρόγραμμα «να ανοίξει και λίγο πέρα από τον κλάδο των εκπαιδευτικών και των κοινωνικών δομών» (Π1), η ανάγκη διαρκούς ανανέωσης και εξέλιξης ώστε να μην γίνει το πρόγραμμα ρουτίνα. Σε μια άλλη περίπτωση (Π4) αναφέρθηκε η ανάγκη να «το κρατήσουν πάνω από κομματικές ταυτότητες», να γίνει μια αξιολόγηση ώστε «να βελτιωθούν οι υπηρεσίες» (Π6) και να οργανωθούν οι δράσεις καλύτερα ώστε «να μη γίνονται δέκα μαζί ταυτόχρονα, να γίνονται κάπως πιο ήρεμα, για να μπορεί να επεξεργαστεί και ο τελικός αποδέκτης τη φιλοσοφία όλου αυτού» (Π13).

11^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Αν σας δινόταν η δυνατότητα να αναλάβετε υπεύθυνος κάποιου τομέα του προγράμματος στη Λάρισα ποιον θα επιλέγατε και ποια σχετική δράση θα σχεδιάζατε πρώτη;

1. Θα επέλεγα την εκπαίδευση ενηλίκων (7 στους 14 ερωτώμενους).

Π4 «Μάλλον τον τομέα της εκπαίδευσης και μάλλον θα σχεδιάζα μία δράση ευαισθητοποίησης, αν και κάνανε κάτι τέτοιο, μάλλον θα το συνέχιζα και...δεν ξέρω

τώρα έτσι πρόχειρα να πεις κάτι...σε ότι αφορά την εκπαίδευση των γυναικών ή των πολιτών που δεν έχουν την εκπαίδευση που χρειάζονται, κάπως έτσι. Ή ας πούμε κάποια πράγματα όπως να μάθαιναν άνθρωποι που δεν ξέρουν μια ξένη γλώσσα, ή τεχνολογίες ή τέτοια πράγματα που θα τους έκανε περισσότερο εγγράμματους ας πούμε και λιγότερο αναλφάβητους σε χώρους-τομείς όπως είναι η τεχνολογίες, οι ξένες γλώσσες, αυτά».

2. Θα επέλεγα την εκπαίδευση ευάλωτων ομάδων, ατόμων τρίτης ηλικίας, αναπήρων και ρομά (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π3 «Μάλιστα, νομίζω ότι η εκπαίδευση θα ήταν ένας τομέας που θα ήθελα να ασχοληθώ και η εκπαίδευση στην 3^η ηλικία. Υπάρχει μέριμνα βέβαια και σε αυτά για την 3^η ηλικία υπάρχουν αρκετά προγράμματα που γίνονται και στα ΚΑΠΗ. Νομίζω όμως ότι σ'αυτή την ηλικιακή ομάδα πρέπει να δοθεί ακόμα περισσότερος χώρος και να τους δώσουν περισσότερες δυνατότητες να συμμετέχουν σε διάφορες δράσεις, όπως για παράδειγμα το διαπίστωση και μέσα από την εργασία μου γιατί αφορούσε την 3^η ηλικία και είδα ότι υπήρχε η όρεξη για να συμμετέχουν σε δράσεις να καλύπτουν το χρόνο τους να αισθάνονται έτσι αυτόνομοι και δημιουργικοί, οπότε ακόμα και προγράμματα ξένων γλωσσών γι'αυτούς τους ανθρώπους θα μπορούσαμε να κάνουμε, νομίζω ότι θα ήταν πάρα πολύ ωραίο. Θα ήταν ένας τομέας που θα ήθελα να ασχοληθώ αυτός».

3. Θα επέλεγα να ασχοληθώ με άνεργους και κοινωνικά αποκλεισμένους (3 στους 14 ερωτώμενους).

Π9 «Πως μπορούμε να βοηθήσουμε άνεργους, τους εν δυνάμει εργαζόμενους, για μας οι άνεργοι είναι εν δυνάμει εργαζόμενοι, δεν είναι άνεργοι, δεν είναι αυτή η κατάσταση, είναι μία κατάσταση που είναι δυναμική. Οι εν δυνάμει εργαζόμενοι να τους ενισχύσουμε να τους εντάξουμε στην αγορά εργασίας με δράσεις με προγράμματα βελτίωσης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων. Αλλά και τους εργαζόμενους έτσι ώστε να διατηρήσουν τη θέση εργασίας αυτό φυσικά ούτως ή άλλως το κάνουμε ως φορέας οπότε αυτό μπορεί να γίνει πάντα σε δικτύωση και σε συνεργασία με άλλους φορείς».

4. Θα επέλεγα τον τομέα της ψυχικής υγείας (2 στους 14 ερωτώμενους).

Π8 «Εγώ θα επέλεγα τον τομέα της ψυχικής υγείας. Νομίζω είναι πάνω στο αντικείμενό μου, και αυτό που σκεφτόμουνα έτσι το τι θα μπορούσε να υλοποιηθεί και σε μια περίοδο έτσι παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης με τα νέα δεδομένα τώρα της δράσης, βλέποντας και αισθανόμενη την κοινωνική απομόνωση, την κοινωνική αποξένωση, περισσότερο στα άτομα τρίτης ηλικίας, και λίγο η απότομη αποκοπή από την οικογένεια από τα εγγόνια από τον κοινωνικό περίγυρο από το καφενείο από το ΚΑΠΗ τη βόλτα στη λαϊκή, όλα αυτά τα απλά που εμείς με κάποια μέτρα προστασίας μπορούσαμε να κάνουμε αλλά η Τρίτη ηλικία προφυλάχθηκε περισσότερο, προγράμματα που να κρατούν την ανθρώπινη επαφή ζωντανή. Δηλαδή μικροί κύκλοι συναντήσεων που να έχουν να κάνουν με τη διαχείριση χρόνου, με τη διαχείριση του άγχους, σε σχέση με την οικογένεια ο ρόλος που καλούμαι να διαδραματίσω αυτή τη χρονιά, υποστηρικτικές δηλαδή δράσεις για την 3^η ηλικία».

Σε δύο περιπτώσεις θα επέλεγαν την εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων και ενδεικτική δράση είναι μέσω προγραμμάτων του ΕΕΠΕΚ «όπου τα τελευταία 3 χρόνια είμαι εκπαιδύτρια εκπαιδευτών ενηλίκων σε χιλιάδες άτομα. Τα οποία τα προγράμματα αυτά τρέχουν από απόσταση, οπότε έχω συντάξει εκπαιδευτικό υλικό, και αλληλεπιδρώ σχεδόν καθημερινά τα τελευταία 3 χρόνια με εκπαιδευτικούς και φυσικά το κάνω και δια ζώσης όταν δίνεται η δυνατότητα» (Π1). Σε μια άλλη περίπτωση θα επέλεγε εκπαίδευση για τον κινηματογράφο (Π2). Σε δύο περιπτώσεις θα επέλεγαν προγράμματα ξένων γλωσσών για αναλφάβητους και άτομα 3^{ης} ηλικίας (Π3, Π4). Σε δύο άλλες περιπτώσεις θα επέλεγαν εκμάθηση στις τεχνολογίες (Π4, Π5). Σε μια άλλη περίπτωση θα επέλεγε πρόγραμμα μουσειοπαιδαγωγικής (Π6). Σε μία άλλη περίπτωση θα επέλεγε να σχεδιάσει μια δράση που «εκπαιδευτές που αναλαμβάνουν διάφορες ομάδες ενηλίκων, σε διάφορους πολιτιστικούς συλλόγους, σχολές γονέων, σε διάφορες άλλες ομάδες που υπάρχουν ας πούμε και αυτός ο τομέας δηλαδή γιατί είναι και πιο κοντά στα ενδιαφέροντά τα δικά μου» (Π7). Σε μια άλλη δράση (Π8) θα σχεδίαζε μικρούς κύκλους συναντήσεων που «να έχουν να κάνουν με τη διαχείριση

χρόνου, με τη διαχείριση του άγχους, σε σχέση με την οικογένεια ο ρόλος που καλούμαι να διαδραματίσω αυτή τη χρονιά, υποστηρικτικές δηλαδή δράσεις για την 3^η ηλικία». Σε μία άλλη περίπτωση θα σχεδίαζε δράση για την εκπαίδευση ρομά γυναικών (Π10) ενώ σε μια άλλη περίπτωση (Π11) θα σχεδίαζε δράση σχετική με τα μνημεία της πόλης ή τη λαογραφία (Π13)

12^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες παρεμβάσεις που θα έπρεπε να γίνουν στη Λάρισα στο πλαίσιο του προγράμματος; Να αναφέρετε με φθίνουσα προτεραιότητα από τη σημαντικότερη προς τη λιγότερο σημαντική.

1. Η σύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την αγορά εργασίας (7 στους 14 ερωτώμενους).

Π8: «Πιο σημαντικό απ' όλα θα έλεγα να συνδεθούν αυτά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, της τοπικής αγοράς εργασίας. Αυτό, οι συνεργασίες, η στενή επαφή με τα επιμελητήρια, με τον ΟΑΕΔ, με τα εργατικά σωματεία, εδώ είμαστε και μια αγροτική περιοχή, δηλαδή βλέπουμε ότι υπάρχουν ανάγκες στη συγκομιδή φρούτων, λαχανικών κατά τους θερινούς μήνες και δεν υπάρχει κόσμος να μπορέσει να εργαστεί εκεί, υπάρχουν εργοστάσια, υπάρχουν επιχειρήσεις, και κάπου ίσως, είναι και πανελλήνιο φαινόμενο αυτό, ότι υπάρχει μια υπερπληθώρα γνώσεων και δεν υπάρχουν τεχνικές γνώσεις, πιο εξειδικευμένες, προφίλ πιο εξειδικευμένο εργασιακά που έχει ανάγκη η αγορά νομίζω ότι αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά στα υπόψη στα επόμενα χρόνια, όχι στη Λάρισα νομίζω γενικότερα οι ΟΤΑ θα έπρεπε να το δουν. Το κομμάτι της εργασιακής συμβουλευτικής και στήριξης».

2. Να αναπτυχθούν περισσότερες δράσεις για άτομα τρίτης ηλικίας και ευπαθείς ομάδες ΑΜΕΑ, ρομά και προσφύγων (6 στους 14 ερωτώμενους).

Π10: «Η επαγγελματική μου ενασχόληση και η εμπειρία μου έχει να κάνει κυρίως με ανθρώπους ευάλωτων ομάδων, θεωρώ όμως πολύ σημαντικό αυτό που ξεκίνησε με τις ευάλωτες ομάδες και θα έπρεπε να συνεχιστεί. Θεωρώ πολύ σημαντικό την εκπαίδευση

των στελεχών του δημοσίου τομέα, κυρίως όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων ή των ΑΜΕΑ, πράγματα που έχουν γίνει αλλά μπορούν να επεκταθούν και να συνεχίσουν να γίνονται, θέματα υγείας και φυσικά θέματα δημοκρατίας μιας και η εποχή το καλεί και είναι επιτακτική ανάγκη».

3. Να σχεδιαστούν εστιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, έπειτα από καταγραφή των αναγκών των πολιτών, περιβαλλοντικά, συμπεριφοράς υπαλλήλων δημοτικών επιχειρήσεων, νέες τεχνολογίες και ψηφιακός πολιτισμός, εκμάθησης ξένων γλωσσών, οδικής ασφάλειας.

Π12: «...που θα θεωρούσα έτσι ως παρέμβαση θα ήταν η οργάνωση, η υλοποίηση μιας σημαντικής έρευνας καταγραφής εκπαιδευτικών αναγκών και σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων βάσει αυτών των αναγκών. Αυτό βέβαια είναι κάτι που έχει γίνει, που γίνεται κατά καιρούς, δηλαδή η πληροφορία συγκεντρώνεται σε σχέση με τις εκπαιδευτικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Η διαφορά είναι ότι, αυτό που θα φανταζόμουν είναι μία έρευνα με μεγάλο δείγμα όχι μόνο με ανθρώπους που φθάνουν στα δικά μας τα γραφεία, μία έρευνα με μεγάλο δείγμα που να μπορεί να ακούσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες σε μεγάλο δείγμα ανθρώπων που κινούνται από διάφορους επαγγελματικούς χώρους με διαφορετικό εκπαιδευτικό επίπεδο ώστε να σχεδιαστούν εκπαιδευτικά προγράμματα όσο το δυνατόν πιο κοντά στην ανάγκη του πολίτη».

13^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Συμμετείχατε σε κάποιο συνέδριο η ημερίδα που έγινε στο πλαίσιο του προγράμματος στη Λάρισα η κάπου αλλού; Να περιγράψετε την εμπειρία σας.

1. Ναι συμμετείχα (13 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Στα περισσότερα που έχουν γίνει συμμετείχα, είτε αφορούσαν μία ημέρα και ήταν ημερίδα, είτε αφορούσαν κύκλους μάθησης, παράδειγμα παρακολούθησα τον κύκλο μάθησης η τέχνη στην εκπαίδευση μέσα από το πανεπιστήμιο των πολιτών, πάρα πολύ ενδιαφέρον, παρόλο που γνώριζα το αντικείμενο αποκόμισα πολλά καινούργια στοιχεία από τον κύριο Κουλαουζίδη που ήταν εκπαιδευτής,. Συμμετείχα κι εγώ προσωπικά με

εισήγηση παρουσιάζοντας τη δουλειά το παιχνίδι της καριέρας σου στην εκδήλωση που έγινε για τον ένα χρόνο του πανεπιστημίου των πολιτών. Ήταν μια μεγάλη εκδήλωση που παρουσιάστηκαν οι δουλειές για ένα χρόνο, ήταν δουλειά του πανεπιστημίου των πολιτών για ένα χρόνο και παρουσίασα κι εγώ το κομμάτι αυτό που με αφορούσε, πολύ ωραία εκδήλωση με πολύ κόσμο. Ο κόσμος βέβαια που συμμετείχε η πλειοψηφία ήταν οι εκπρόσωποι των φορέων, μπορεί να μαζεύτηκαν 200 άτομα άλλα ήμασταν εμείς και εμείς να το πω έτσι, δεν ήταν άλλοι, για να το πω απλά. Μετά το summer school που έγινε με τον Ted Flemming, κι αυτό ήταν πολύ ωραία εμπειρία,. Μετά το 2016 συμμετείχα στη 2η διεθνή συνδιάσκεψη η πόλη που μαθαίνει με διάφορους καλεσμένους, λεγόταν τότε αναζητώντας κοινές δράσεις σ' ένα πεδίο κρίσης, ήταν μια πολύ ωραία συνδιάσκεψη που έγινε. Αυτά δηλαδή μπορώ να θυμηθώ σαν πολύ σημαντικά, και αρκετά αξιόλογες ενέργειες, και γενικώς σε οποιοσδήποτε ημερίδες μας προσκαλούσαν ή έβλεπα στο email μου δηλαδή ότι υπάρχει κάτι, κυρίως για το κομμάτι της εκπαίδευσης που με αφορά συμμετείχα. Πήγαινα δηλαδή και από προσωπικό ενδιαφέρον πέρα από το φορέα που εργάζομαι και να μη δούλευα εκεί πάλι θα πήγαινα. Ή θα ήθελα να μου δίνουν την ευκαιρία να πάω, αυτό. Το λέω δηλαδή και από άλλα άτομα που γνωρίζω, και μεταφέρω το μήνυμα».

2. Η εμπειρία από τη συμμετοχή μου ήταν πάρα πολύ ωραία, με εξαιρετικούς προσκεκλημένους διακεκριμένους στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη Δια Βίου Μάθηση, όπως ο Jarvis, ο Μετζιρό, ο Ted Flemming, ο Αλέξης Κόκκος, ο Peter Mayers, κ.ά. (12 στους 14 ερωτώμενους).

Π7: «Τώρα η εμπειρία είναι ότι ήταν πολύ σημαντική από αυτή η συμμετοχή διότι γνωρίσαμε ανθρώπους πολύ σημαντικούς που ήρθαν και μίλησαν, ας πούμε στο πρώτο συνέδριο είχε έρθει ο Jarvis, ο Peter Jarvis ένας από τους πολύ σημαντικούς εκπαιδευτές ενηλίκων μαζί με κάποιους άλλους τον Mayor και τον Flemming, επίσης ο Ted Flemming είναι ένας από τους σημαντικούς νεώτερους εκπαιδευτές ενηλίκων ο οποίος, όταν λέω νεώτερος είναι μικρότερος σε σχέση με τους μεγάλους τον Jarvis τον Μετζιρό και τους άλλους ο οποίος αυτός έχει την ευθύνη την επιστημονική μαζί με την

επιστημονική ένωση τον Αλέξη τον Κόκκο για να δίνουν την επιστημονική κατεύθυνση στα προγράμματα που στήνονται και τις δράσεις και αυτοί οι άνθρωποι οι οποίοι συχνά έρχονται στη Λάρισα και την επισκέπτονται σε διάφορες διοργανώσεις και ημερίδες και συνέδρια, το κέρδος από τη γνωριμία με αυτούς τους ανθρώπους και τα όσα μας μεταδίδουν και μας μεταφέρουν είναι πολύ σημαντικά. Και επίσης και η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ όλων των συμμετεχόντων σε τέτοιου είδους συνδιασκέψεις και συνέδρια».

3. Συμμετείχα σε διεθνή συνέδρια που έγιναν στη Λάρισα (12 στους 14 ερωτώμενους).

Π5: «Ναι, ναι βέβαια, συμμετέχω εδώ και 4-5 χρόνια σε όλα τα συνέδρια που γίνονται στο πλαίσιο του προγράμματος Λάρισα η πόλη που μαθαίνει. Έχουν έρθει εξαιρετικοί προσκεκλημένοι τόσο από τον ελλαδικό όσο και από τον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χάρτη, διακεκριμένοι επιστήμονες στην εκπαίδευση ενηλίκων, στη δια βίου μάθηση μας έχουν δώσει τα φώτα τους κατά την επίσκεψή τους στη Λάρισα, στα πέντε διεθνή συνέδρια για την προώθηση της εκπαιδευτικής καινοτομίας τα οποία έχουν διεξαχθεί και τα οποία ήταν, είναι και θα είναι πάντα υπό τη σκέπη του προγράμματος Λάρισα η πόλη που μαθαίνει. Και γενικά λόγω του ενδιαφέροντος φροντίζουμε και συμμετέχουμε σε όλες τις εκπαιδευτικές τουλάχιστον δράσεις».

Σε μία περίπτωση συμμετείχε σε διεθνές συνέδριο εκτός Λάρισας (Π 10): «Συμμετείχα σε όλα τα συνέδρια που έγιναν στη Λάρισα και συμμετείχα και στο Μεντεγίν της Κολομβίας σαν υπηρεσιακός παράγοντας. Στη Λάρισα το θερινό σχολείο το οποίο ας πούμε που είχε γίνει, με σημαντικές προσωπικότητες όπως είναι ο Κόκκος, ο κύριος Αλέξης Κόκκος, ο Ted Flemming, με σημαντικές παρεμβάσεις και ενδιαφέρουσες συζητήσεις κυρίως όσον αφορά τη δημοκρατία και τον δημοκρατικό άνθρωπο. Στο Μεντεγίν της Κολομβίας φυσικά ήταν μια μοναδική εμπειρία όχι μόνο αυτά που ειπώθηκαν στα πλαίσια του συνεδρίου αλλά φυσικά όταν μας ξενάγησαν για να μας δείξουν αυτά τα οποία έχει κάνει η πόλη του Μεντεγίν για να αναδιοργανώσει και να αλλάξει το προφίλ της πόλης, μια πόλη η οποία φημιζότανε για τον Εσκομπάρ και

τα ναρκωτικά, έγινε μια πόλη η οποία πρόσεξε τους ανθρώπους στις παρυφές της πόλης, δημιούργησαν στις φαβέλες, στις γνωστές φαβέλες βέβαια, προσπάθησαν με κάθε τρόπο οι άνθρωποι αυτοί να έχουν πρόσβαση κοινωνική και καθημερινή στα δρώμενα της πόλης. Και προσπάθησαν βέβαια να τραβήξουν και πάρα πολλά παιδιά κάνοντας προγράμματα μέσω της πόλης που μαθαίνει, είτε μέσω του χορού είτε μέσω του αθλητισμού για να τραβήξουν τα παιδιά από τις φαβέλες σε έναν πιο υγιή τρόπο ζωής. Μοναδικές εμπειρίες!».

Σε μία άλλη περίπτωση συμμετείχε σε συνέδριο στη Λάρισα στο οποίο είχε ενεργή συμμετοχή και η τοπική Εκκλησία με την παρουσία του τοπικού μητροπολίτη (Π3), σε μία άλλη περίπτωση (Π8) συμμετείχε σε τριήμερο συνέδριο στη Λάρισα στο οποίο συμμετείχαν πόλεις από όλη την Ελλάδα, ξένες πόλεις, φορείς και πολίτες (Π8), σε μια άλλη περίπτωση συμμετείχε σε συνέδριο που έγιναν στην ιατρική σχολή του πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Π11), ενώ στα περισσότερα συνέδρια η εμπειρίες ήταν μοναδικές γιατί παρουσιάστηκαν καλές πρακτικές, έγιναν εργαστήρια, συνεργασίες, γνωριμίες, εκπαιδευτικές δράσεις, δικτύωση φορέων, επιμορφώσεις, ενημερώσεις με μεγάλη σε αριθμό συμμετοχή κόσμου, όπως 200 άτομα σε μία περίπτωση (Π1), σημαντικούς ομιλητές, μεταφραστές.

14^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχει επηρεάσει θετικά τη ζωή σας στη Λάρισα το πρόγραμμα; α) Σε επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων, β) Σε επίπεδο κοινωνικό.

1. Ναι έχει επηρεάσει θετικά τη ζωή μου στη Λάρισα το πρόγραμμα (14 στους 14 ερωτώμενους).

Π9: «Είναι πολύ σημαντικό για έναν πολίτη να διαβάζει ότι η πόλη του είναι η πρώτη πόλη η οποία εντάχθηκε σε ένα διεθνές δίκτυο πόλεων ότι φιλοξενεί διεθνή συνέδρια, ότι έχει βραβευτεί ως η πρώτη ελληνική πόλη στο πλαίσιο ενός διεθνούς οργανισμού όπως είναι η UNESCO. Ότι υλοποιούνται πολλές δράσεις που δεν υπήρχαν πριν, ότι άτομα πολίτες μεγάλης ηλικίας, άνθρωποι τρίτης ηλικίας έμαθαν υπολογιστή για να

μπορούν να συνομιλούν με τα παιδιά τους, για να μπορούν να αξιοποιούν το χρόνο τους δημιουργικά ή να κάνουν τις συναλλαγές τους , είναι πολύ σημαντικό. Εκατοντάδες ηλικιωμένοι άνθρωποι μέσω του προγράμματος έμαθαν τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Άρα λοιπόν όλο αυτό προφανώς επηρεάζει όλους μας δεξιά και αριστερά σιγά σιγά όλα τα αποτελέσματα των δράσεων που παρεμβαίνουν. Η κατασκήνωση στην πόλη προγράμματα κατάρτισης τα οποία γίνονται και αποκτούν γνώσεις και εφόδια και δεξιότητες οι πολίτες, πολιτιστικές δράσεις. Όλα αυτά αναβαθμίζουν ποιοτικά την πόλη και προφανώς αυτό έχει αποτέλεσμα και σε οικονομικό επίπεδο. Αυτά τα αποτελέσματα ενισχύουν και την πόλη σε επίπεδο δημοσιότητας, σε επίπεδο οικονομίας, των επιχειρήσεων, τουρισμός, μια άλλα εικόνα».

2. Το πρόγραμμα έχει επηρεάσει θετικά τη ζωή μου σε επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων (13 στους 14 ερωτώμενους).

Π8: «Πάλι μιλώντας από τη θέση μου, σε επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων από τη στιγμή που μπήκαμε στο δίκτυο *learning cities*, πέρα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα των πολιτών υλοποιήθηκαν και πάρα πολλές δράσεις εκπαίδευσης στο προσωπικό του Δήμου. Έγιναν προγράμματα αυτά των 100 ωρών για την πιστοποίηση που οδηγούσαν στην πιστοποίηση ως εκπαιδευτή ενηλίκων από τον ΕΟΠΕΠ. Δηλαδή άνθρωποι κάναν την εκπαίδευσή τους από εκπαιδευτές που συνεργάστηκε ο Δήμος και είχαν τη δυνατότητα να δώσουν κατευθείαν εξετάσεις μετά για να πάρουν την πιστοποίηση στον ΕΟΠΕΠ. Γίνανε εκπαιδευτικά προγράμματα μέσα από το πανεπιστήμιο των πολιτών που μπορούσαμε να συμμετέχουμε και μεις ως εργαζόμενοι. Έγιναν επιμορφωτικά προγράμματα για τους κοινωνικούς επιστήμονες του Δήμου σε συνεργασία με φορείς ψυχικής υγείας που για 3 Σαββατοκύριακα το προσωπικό των κοινωνικών υπηρεσιών συμμετείχε σε εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούσαν το εργασιακό άγχος, τις σχέσεις, την κουλτούρα συνεργασίας, τη διαχείριση συγκρούσεων, που συμμετείχαμε και εμείς θέλω να πω σε όλα αυτά. Για την υλοποίηση των σχολών γονέων εμείς οι εργαζόμενοι που το υλοποιούμε συνεργαζόμαστε με επόπτρια ψυχοθεραπεύτρια η οποία μία φορά το μήνα κάνουμε εκπαιδευτικές συναντήσεις και

ομάδες εποπτείας αλλά και εκπαιδευτικά προγράμματα για να ακολουθούμε όλοι τις ίδιες εκπαιδευτικές ενότητες. Οπότε προσωπικά σε επίπεδο γνώσεων έχω αποκτήσει γνώσεις και πιστοποιημένες και μη πιστοποιημένες».

3. Το πρόγραμμα έχει επηρεάσει θετικά τη ζωή μου σε επίπεδο κοινωνικό (13 στους 14 ερωτώμενους).

Π3: «Σίγουρα έχει επηρεάσει, εντάξει εμένα επειδή είναι και η θέση μου τέτοια νομίζω ότι σε επίπεδο κοινωνικό να ξεκινήσω σίγουρα έρχομαι σε επαφή με πάρα πολλούς ανθρώπους, ανταλλάσσεις απόψεις, είναι πάρα πολύ σημαντικό, έρχεσαι σε επαφή με ανθρώπους είτε από το χώρο της εκπαίδευσης, είτε από το χώρο της κουλτούρας, είτε από το χώρο της τέχνης γενικότερα, έχει επηρεάσει πάρα πολύ θετικά».

Σε μία περίπτωση αναφέρθηκε θετική βελτίωση στον τομέα της οικονομίας, του τουρισμού και των επιχειρήσεων (Π9), σε μία άλλη περίπτωση τονίστηκε η κουλτούρα συνεργασίας ως θετικό στοιχείο (Π7), ενώ και σε μια άλλη περίπτωση αναφέρθηκε ως θετικό η βελτίωση των εργασιακών σχέσεων μέσα από προγράμματα εξομάλυνσης των σχέσεων των εργαζομένων σε επίπεδο Δήμου (Π8). Σε μια άλλη περίπτωση αναφέρθηκε μια γενική αναβάθμιση της πόλης εξαιτίας του προγράμματος σε όλους τους τομείς (Π9). Σε μια ακόμη περίπτωση τονίστηκε η βελτίωση της ζωής στην πόλη και σε σχέση με ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (ρομά) (Π10). Τέλος σε πολλές απαντήσεις τονίστηκε ιδιαίτερα ως θετική βελτίωση η εξωστρέφεια που αναπτύχθηκε στην πόλη στο πλαίσιο του προγράμματος, η συναντίληψη, η συμπερίληψη και το άνοιγμα.

4.2.3 ΑΞΟΝΑΣ 3: Τι προτείνουν οι πολίτες

15^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Θέλετε να συνεχίσει να είναι η Λάρισα μέλος του δικτύου των πόλεων που μαθαίνουν; Αιτιολογείστε την απάντησή σας.

1. Ναι, ασφαλώς, οπωσδήποτε και θέλω (14 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Ναι προσωπικά θέλω, το θεωρώ πολύ σημαντικό. Είναι ένα βήμα μπροστά σε θέματα εξωστρέφειας στη Λάρισα, μ' αυτό τον τρόπο, αποκτά μια ευρωπαϊκή διάσταση, προάγει την ποιότητα της ζωής και την κουλτούρα των πολιτών, όσο τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχουν σ' αυτό, να τους δώσουν να καταλάβουν τι είναι, και τη μάθηση φυσικά. Το πανεπιστήμιο των πολιτών ήταν μία πολύ σημαντική δράση που το έκανε αυτό, γιατί απευθυνόταν στους πολίτες στους απλούς πολίτες και τους έλεγε ελάτε σας προσφέρω αυτό και σας το προσφέρω δωρεάν. Εγώ νομίζω ότι με αυτές τις δράσεις εμπνευσμένες συνεργασίες και με τα κατάλληλα άτομα, ότι μπορεί να πάει πάρα πολύ καλά το κομμάτι αυτό στην πόλη μας. Και σε άλλες πόλεις, αλλά για τη Λάρισα μπορώ να είμαι σίγουρη γιατί είναι η πόλη στην οποία γεννήθηκα και ζω και γνωρίζοντας τι μπορεί να προσφέρει και τον κόσμο που μένει εδώ, την κουλτούρα του κόσμου, νομίζω ότι πρέπει να συνεχίσει και να πάει και πάρα πολύ καλά».

2. Ναι θέλω να συνεχίσει γιατί πιστεύω στην εκπαίδευση των ενηλίκων, η γνώση και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας είναι πολύ σημαντικά στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης (6 στους 14 ερωτώμενους).

Π6: «Ναι γιατί πιστεύω στην εκπαίδευση των ενηλίκων, πιστεύω ότι..., το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό κάθε μέρα να μαθαίνεις κάτι καινούργιο, ίσως επειδή εγώ είμαι ιδιαίτερα φιλομαθής, να αποκτάς καινούργιες δεξιότητες, να μαθαίνεις καινούργια πράγματα, αυτό σου δίνει μια ενέργεια, μια χαρά για τη ζωή, γίνεσαι πιο παραγωγικός, πιο λειτουργικός, πιο χρήσιμος, πιο βοηθητικός, στον εαυτό σου και στους άλλους. Μαθαίνεις να στηρίζεις τον εαυτό σου, μαθαίνεις να στηρίζεις και τους άλλους. Νομίζω ότι η γνώση είναι δύναμη. Η Λάρισα πόλη που μαθαίνει νομίζω ότι αυτό προσπαθεί να κάνει, να κάνει δυνατούς και δυναμικούς πολίτες οι οποίοι θα έχουν ένα παρόν με

υπευθυνότητα μέσα στην πόλη τους. Άρα λοιπόν θεωρώ ότι είναι απαραίτητο, αναγκαίο, και πάρα-πάρα πολύ σημαντικό το να συνεχιστεί το πρόγραμμα».

- 3. Ναι θέλω να συνεχίσει γιατί είναι πρόκληση το γεγονός ότι γίνονται αλλαγές και μετασχηματίζεται η κοινωνική ζωή, αναπτύσσονται σημαντικές συνεργασίες, ανταλλάσσονται καλές πρακτικές, δίνονται ευκαιρίες στους πολίτες να ανταλλάξουν απόψεις και να πάρουν ιδέες από άλλες πόλεις του κόσμου για τον τρόπο που μπορούν να βελτιώσουν τη Λάρισα (13 στους 14 ερωτώμενους).**

P11: «Θα ήθελα να συνεχίσει η Λάρισα να είναι μέλος του δικτύου γιατί συμμετέχει σ'όλες τις παγκόσμιες συναντήσεις, είτε αυτές γίνονται εξ αποστάσεως τώρα λόγω κορονοϊού είτε γίνονται δια ζώσης, και ανταλλάσσονται πολύ καλές πρακτικές για παράδειγμα μα μεταφέρθηκε από τα μέλη της επιτροπής η καλή πρακτική της πρωτεύουσας της Βραζιλίας απέναντι στο θέμα των φαβελών, τις φαβέλες ας πούμε, που μπορούν, εκπαιδεύουν τους πολίτες να αλλάζουν συμπεριφορά και τους υπόλοιπους, δηλαδή με λίγα λόγια μας μεταφέρονται καλές πρακτικές και καλές συνεργασίες μόνο ωφελημένη μπορεί να βγει η πόλη, υπερήφανοι οι πολίτες που μετέχουν σ'ένα τέτοιο μεγάλο δίκτυο υπό την επίβλεψη της UNESCO».

16^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πως οραματίζεστε την πόλη της Λάρισας στο πλαίσιο του προγράμματος μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια;

- 1. Οραματίζομαι μια πόλη που θα γίνει μέρος της καθημερινότητας όλων των πολιτών το να συμμετέχουν σε δράσεις του προγράμματος και όλοι οι πολίτες θα έχουν εσωτερικό κίνητρο γι' αυτό (11 στους 14 ερωτώμενους).**

P6: «Θα ήθελα, ξαφνικά, όλα αυτά που τώρα είναι οράματα να έχουν καταγραφεί. Να έχουν αποκτήσει σάρκα και οστά και να έχουν γίνει σημεία αναφοράς. Θα ήθελα να βλέπω τους γονείς, τα παιδιά μαζί με τους παππούδες τους να πηγαίνουν στις βιβλιοθήκες και να διαβάζουν. Αυτό να είναι μια φυσική λειτουργία. Το ίδιο και στα μουσεία, να μη χρειάζεται δηλαδή ιδιαίτερο κάλεσμα αλλά να είναι η ρουτίνα τους. Αυτό πιστεύω, μιλάω κυρίως για την τέχνη γιατί είναι το κομμάτι στο οποίο

ενεργοποιούμαι. Θα ήθελα λοιπόν όλο αυτό που αυτή τη στιγμή προσπαθεί το πρόγραμμα να καλλιεργήσει να έχει γίνει η ρουτίνα των ανθρώπων. Να είναι κάτι αβίαστο, να είναι η πραγματικότητά τους. Αυτό».

- 2. Οραματίζομαι να υπάρχει η πολιτική βούληση ώστε να συνεχίσει η Λάρισα να είναι μια πόλη που μαθαίνει, μια πόλη που οι πολίτες της θα είναι πιο ενεργοί και θα έχουν αναπτύξει κουλτούρα διαρκούς μάθησης (9 στους 14 ερωτώμενους).**

Π3: «Θα ήθελα κατ' αρχάς αυτό το πράγμα να συνεχιστεί, να συνεχιστεί να είναι μέλος του δικτύου, γιατί δυστυχώς πολλές φορές, αυτό εξαρτάται και από την πολιτική βούληση κάποιου. Τώρα υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που υποστηρίζουν αυτό. Υπήρξε ένας δήμαρχος, ένας αντιδήμαρχος που το υποστήριξε πάρα πολύ αυτό το πρόγραμμα για να μπορέσει να υλοποιηθεί. Θα ήθελα λοιπόν να υπάρχει πάντα αυτή η πολιτική βούληση, να υπάρχει και η θέληση από τους συναδέλφους, βέβαια από όλους μας, να το δουλεύουμε και να το οργανώνουμε, και να εξελίσσεται συνεχώς, όπως σας είπα θα μου άρεσε κάποια στιγμή αντί για 75 φορές να βλέπω τους διπλάσιους. Θα ήθελα να βλέπω συνέχεια προγράμματα και να βλέπω τον κόσμο να εκπαιδεύεται συνεχώς. Οραματίζομαι λοιπόν μια πόλη που μαθαίνει συνέχεια».

- 3. Οραματίζομαι στα επόμενα χρόνια μια ουσιαστική αλλαγή σε όλους τους τομείς που αφορούν την πόλη, τους κατοίκους της και τον τρόπο ζωής στη Λάρισα αναφορικά με θέματα δημοκρατίας, σχέσεων, συμπερίληψης, ενεργούς πολιτειότητας, ευάλωτες ομάδες αγορά εργασίας, εκπαίδευσης, συμμετοχής, συνεργασίας, εξωστρέφειας, ευκαιριών, υποστήριξης και συμπόρευσης, κινητοποίησης δραστηριοποίησης, ενσυναίσθησης, ποιότητας ζωής, καθαριότητας και πιο ανθρώπινης πόλης (11 στους 14 ερωτώμενους).**

Π14: «Θα ήθελα να είναι μια πιο ανθρώπινη πόλη, οι πολίτες να γνωρίζονται μεταξύ τους, να συμμετέχουν σε συνοικιακό επίπεδο να προσπαθούν όλοι μαζί, να γίνουν λίγο πιο ανθρώπινοι. Αυτό φαντάζομαι δηλαδή, να είναι πιο συνειδητοποιημένοι ενεργοί, να μαθαίνουν, να προχωράνε, να ενδιαφέρονται, αυτό θα ήθελα. Δεν ξέρω αν μπορεί να

γίνει αλλά πιστεύω ότι μπορεί να φτιαχτεί μια τέτοιου είδους κουλτούρα και αυτή να περάσει και στα παιδιά μας».

17η ΕΡΩΤΗΣΗ: Κατά τη γνώμη σας αξίζει μια πόλη να ενταθεί στο πρόγραμμα της UNESCO «Οι Πόλεις που Μαθαίνουν»; Αν σας ζητούσε ένας πολίτης της Κορίνθου, η οποία βρίσκεται σε διαδικασία ένταξης, την άποψή σας τι θα του λέγατε;

1. Ναι σίγουρα αξίζει (14 στους 14 ερωτώμενους).

Π5: «Θα του έλεγα ότι ασφαλώς και αξίζει, θα του έδειχνα ορισμένα από τα παραδείγματα των δράσεων του προγράμματος Λάρισα η πόλη που μαθαίνει, και θα του έλεγα επίσης πως δεν υπάρχει καλύτερο πράγμα από το να προσπαθούμε όλοι μας να μάθουμε καινούργια πράγματα και να κάνουμε τη ζωή μας καλύτερη».

2. Θα του έλεγα ότι αξίζει να ενταχθεί γιατί η συμμετοχή αυτή πάει την πόλη μπροστά και τη βοηθάει να εξελιχθεί μέσα από τη δικτύωση με άλλες πόλεις που μαθαίνουν ανά τον κόσμο (9 στους 14 ερωτώμενους).

Π7: «Θα του έλεγα ότι αξίζει τον κόπο, αξίζει πραγματικά τον κόπο γιατί εντάσσεσαι σ'ένα παγκόσμιο δίκτυο συνεργασίας αυτό θα μου πείτε πολλές φορές τη συνεργασία μπορούμε να την έχουμε και χωρίς να ενταχθούμε στο δίκτυο, έτσι δεν είναι, να πιάσουμε κάποιους φορείς της πόλης και να συνεργαστούμε και αυτό μπορεί να γίνει. Αλλά τώρα εντάσσεσαι σε ένα παγκόσμιο δίκτυο συνεργασίας και έρχεσαι σε επαφή με άλλες κουλτούρες, με άλλες πόλεις. Εμείς τώρα ως πόλη σαν παρένθεση σας το λέω, είμαστε συντονιστές μαζί με μια πόλη της Κορέας, παγκόσμιοι συντονιστές σε μια θεματική ενότητα που λέγεται *citizen ship of education*, δηλαδή εκπαίδευση για την ενεργό πολιτεότητα. Διοργανώνουμε ένα *On line* συνέδριο τώρα το Νοέμβρη. Αυτό σημαίνει ότι συνεργαζόμαστε πολύ στενά με την πόλη της Κορέας αλλά έχουμε κάνει και πάρα πολλές συναντήσεις διαδικτυακές με πόλεις της Αφρικής, της Ασίας, της Ευρώπης. Αυτό σημαίνει ότι βλέπεις και μια άλλη κουλτούρα ανταλλάσσεις και άλλες απόψεις βλέπεις καλές πρακτικές αυτών των πόλεων. Που σε βοηθάνε και σένα να εξελιχθείς φυσικά. Οπότε ναι αξίζει τον κόπο».

- 3. Ναι θα του έλεγα ότι αξίζει γιατί έχει πολλά να μάθει κανείς από την εμπειρία άλλων πόλεων που είναι μέλη του δικτύου, προς όφελος των πολιτών με σκοπό τη βελτίωση της ζωής τους (6 στους 14 ερωτώμενους).**

Π12: «Για όλους αυτούς τους λόγους που είπα νωρίτερα θα του έλεγα ότι αξίζει να ενταχθεί. Αξίζει να ενταχθεί γιατί έχει να μάθει πολλά από την εμπειρία της UNESCO, έχει να μάθει πολλά από τις εμπειρίες των άλλων πόλεων που είναι μέλη του δικτύου, θα έχει την ευκαιρία να βελτιώσει δικά της προγράμματα, δικές της δράσεις αλλά και τρόπους για ενισχύσει αυτή την κουλτούρα της δια βίου μάθησης στους πολίτες. Και τελικά να οργανώσει δράσεις που θα είναι προς όφελος των πολιτών. Θα μάθει, θα πάρει εμπειρία θα πάρει τεχνογνωσία και θα καλλιεργήσει νομίζω, αυτό το θεωρώ πάντοτε πολύ σημαντικό, την εξωστρέφεια της πόλης, πράγμα το οποίο θα το αντιληφθούν νομίζω και οι πολίτες και θα συμμετέχουν ακόμα περισσότερο ενεργά σε δράσεις που αφορούν τον ίδιο και την πόλη του».

- 4. Ναι θα του έλεγα ότι αξίζει παίρνοντας ως παράδειγμα δράσεις που έγιναν στη Λάρισα στο πλαίσιο του προγράμματος που δείχνουν ότι η πόλη ζωντανεύει, αποκτά γνώση και δύναμη και γίνεται εξωστρεφής (5 στους 14 ερωτώμενους).**

Π6 «Φυσικά και αξίζει, είναι πάρα πολύ σημαντικό για την πόλη, γιατί η πόλη βράζει όταν είναι μια πόλη που μαθαίνει, γίνονται πάρα πολλές δραστηριότητες, ζωντανεύει η πόλη. Πολλές φορές ένιωσα κι εγώ να μην ξέρω τι να πρωτοδιαλέξω κι αυτό είναι πάρα-πάρα πολύ σημαντικό να δίνεις στους πολίτες μια πολύ μεγάλη γκάμα επιλογών για να μαθαίνουν πράγματα, πράγματα που τους αφορούν και τους κάνουν καλύτερους, γιατί εγώ το πιστεύω αυτό ότι η μάθηση και η γνώση είναι δύναμη και μας κάνει καλύτερους. Ναι θα έλεγα φυσικά ναι».

- 5. Ναι θα του έλεγα ότι αξίζει, αρκεί να υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων που ενδιαφέρεται, που ασπάζεται το κοινό όραμα και επιδιώκει την αλλαγή στάσης και κουλτούρας στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης (6 στους 12 ερωτώμενους).**

Π8 «Θα του έλεγα αυτό ακριβώς, ότι αξίζει να προσπαθήσει, αξίζει να ενταχθεί στο δίκτυο το πιο σημαντικό βέβαια είναι να υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων που δουλεύει και συνεργάζεται και ασπάζεται το κοινό όραμα, νομίζω αυτό είναι πολύ βοηθητικό για όλους μας, το να μη νιώθουμε μόνοι γιατί σας είπα ότι και οι απογοητεύσεις και οι δυσκολίες και τα προβλήματα και η αλλαγή κουλτούρας της στάσης και συμπεριφοράς είναι πιο δύσκολο από την απόκτηση γνώσης και δεξιότητας. Η αλλαγή της στάσης είναι ένα στοίχημα οπότε ναι αξίζει να το προσπαθήσει, έχοντας όμως κοινές αρχές και κοινές αξίες. Βρίσκοντας δηλαδή συμπορευτές σε όλο αυτό εγχείρημα».

18^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Να εκφράσετε ελεύθερα κάθε άλλη άποψη και γνώμη που έχετε σχετικά με το πρόγραμμα, που ίσως δεν καλύφθηκε από τις παραπάνω ερωτήσεις.

1. Μία πόλη που μαθαίνει έχει διαφορές έναντι μιας συμβατικής πόλης, σε θέματα Δια Βίου Μάθησης, καινοτομίας, κουλτούρας, δημοκρατίας, ενεργών πολιτών και αλληλεγγύης (12 στους 14 ερωτώμενους).

Π1: «Νομίζω ότι οι ερωτήσεις σας ήταν σαφείς και πλήρεις, κάλυψαν ένα πολύ μεγάλο μέρος από αυτά που σκεφτόμουν κι εγώ για την πόλη που μαθαίνει, θα εστίαζα στις διαφορές μιας συμβατικής πόλης και μιας πόλης που μαθαίνει, και σίγουρα θα έβλεπα πλεονεκτήματα στην πόλη που μαθαίνει, και όχι στη συμβατική βάζοντας μπροστά θέματα συνεργασίας ατόμων, συνεργασίας φορέων, και γενικότερα μιας κουλτούρας που εμπνέει δημοκρατία».

2. Η μέχρι τώρα εμπειρία στη Λάρισα δείχνει ότι είναι σημαντικό να υπάρχει μια καλά οργανωμένη ομάδα ανθρώπων, με ξεκάθαρες αρμοδιότητες που θα αναλάβει την οργάνωση και την επίβλεψη του προγράμματος (4 στους 14 ερωτώμενους).

Π8: «Νομίζω ότι καλύψαμε όλα τα πεδία και όλους τους τομείς, η άποψή μου είναι ότι ναι αξίζει να το προσπαθήσει κανείς, χρειάζεται βέβαια μια πολύ οργανωμένη προσπάθεια, χρειάζεται ένα συγκεκριμένο, έτσι team, ανθρώπων με ξεκάθαρες αρμοδιότητες που να μπορούν να δουλεύουν γι'αυτό, δομημένα οργανογράμματα,

χρονοδιαγράμματα, βέβαια καλό είναι να εμπλεκόμαστε όλοι αλλά χρειάζεται να είναι ενταγμένο και σε ένα τμήμα και σε μία υπηρεσία και σε μια δομή γιατί καταλαβαίνετε ότι δεν είναι εθελοντικό πρόγραμμα, πάμε και υλοποιούμε κάτι που μας αρέσει, έτσι, έχει προϋπολογισμούς, έχει κόστη, έχει προτεραιότητες, έχει ανάγκες πολιτών, οπότε αυτό που θα σχολιάζα είναι ότι όποιος εμπλακεί να ξέρει ότι είναι μία μεγάλη δέσμευση, είναι ένα εργασιακό αντικείμενο από μόνο του, που έχει έρευνα, που έχει παρακολούθηση, που έχει αξιολόγηση, που έχει μεταπαρακολούθηση, για να μπορείς να μην σχεδιάζεις στον αέρα, να μπορείς να είσαι εκεί και να ακούς και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας».

3. Είναι σημαντικό η εκάστοτε Δημοτική Αρχή να στηρίζει αυτή την προσπάθεια πέρα από πολιτικές κόντρες, συμπαρασύροντας ανθρώπους να εμπλακούν ενεργά στο πρόγραμμα (3 στους 14 ερωτώμενους).

Π12: «Ότι είναι σημαντική προϋπόθεση να στηρίζει αυτή την προσπάθεια η εκάστοτε δημοτική αρχή. Και να θέσει το όραμα και να συμπαρασύρει όπως στη δική μας περίπτωση ανθρώπους που δουλεύουν για την τοπική αυτοδιοίκηση όχι μόνο τους υπαλλήλους, ανθρώπους που εργάζονται κοντά στην τοπική αυτοδιοίκηση, ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην πόλη, να τους πείσει ότι αυτό είναι κάτι που θα αφήσει ένα θετικό αποτύπωμα σε όλους».

Σε μία περίπτωση τονίστηκε η ανάγκη να εντάσσονται σε μια διαδικασία Δια Βίου Μάθησης περισσότερο οι ευάλωτες ομάδες (Π3). Σε μια άλλη περίπτωση τονίστηκε ιδιαίτερα η ανάγκη μεγαλύτερης διάδοσης και διαφήμισης των δράσεων του προγράμματος ώστε να γίνεται γνωστό και στο τελευταίο σπίτι (Π4). Σε μια ακόμα περίπτωση αναφέρθηκε ότι είναι ανάγκη να ονειρευόμαστε και να κάνουμε πράγματα για τα παιδιά μας (Π6). Είναι πολύ σημαντικό να μη γίνονται δράσεις πρόχειρα σχεδιασμένες (Π7), αλλά να υπάρχει επιστημονικός σχεδιασμός και επιστημονικά υπεύθυνος του προγράμματος με εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη Δια Βίου Μάθηση (Π7). Αναφέρθηκε ότι ο κορονοϊός αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη του προγράμματος, ιδιαίτερα σε ότι έχει να κάνει με δράσεις στο εξωτερικό, όπως για

παράδειγμα στην Κορέα (Π10). Τέλος τονίστηκε σε μία περίπτωση ότι πρέπει να γίνουν προγράμματα στενής εξειδίκευσης για ανέργους και νοικοκυρές σε μια προσπάθεια όλοι οι πολίτες να αποτελούν μέρος αυτής της προσπάθειας (Π14).

ΜΕΡΟΣ Δ΄
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Συζήτηση, Περιορισμοί, Προτάσεις

5.1 Συζήτηση

Από τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας, τη λεπτομερή, κατά λέξη καταγραφή τους, την επεξεργασία τους, την κατηγοριοποίηση και την ανάλυσή τους, αναδύθηκαν τα παρακάτω ερευνώμενα δεδομένα, σύμφωνα με τους τρεις άξονες που διερευνούν το τρίπτυχο: Γνώση-Δραστηριότητες, Εμπειρία από τη Λάρισα-Τι προτείνουν οι πολίτες. Τα συμπεράσματα είναι σημαντικά γιατί απαντούν στις αρχικές υποθέσεις της έρευνας και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος στο μέλλον.

5.1.1 ΑΞΟΝΑΣ 1: Γνώση-Δραστηριότητες

Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι αντιλήψεις των πολιτών της σχετικά με το πρόγραμμα της UNESCO οι πόλεις που μαθαίνουν και τις δραστηριότητες που έχουν γίνει;

Οι πολίτες της Λάρισας γνωρίζουν ότι το πρόγραμμα της UNESCO πόλεις που μαθαίνουν είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα που χρησιμοποιεί τις βασικές αρχές της Δια Βίου Μάθησης για να εκπαιδεύσει τους πολίτες. Σχεδόν όλοι γνωρίζουν ότι πρόκειται για ένα δίκτυο πόλεων από όλο τον κόσμο, οι οποίες επικοινωνούν και ανταλλάσσουν εμπειρίες και καλές πρακτικές, με σκοπό τη βελτίωση της ζωής των πολιτών, μέσω της απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων. Σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό γνωρίζουν ότι οργανώνονται πολλές δράσεις από το Δήμο Λαρισαίων, επιμορφώσεις και ημερίδες, σε συνεργασία με φορείς της πόλης και άτομα που μπορούν να προσφέρουν, όπως επίσης ότι η Λάρισα εντάχθηκε στο δίκτυο αυτό το 2016. Οι περισσότεροι αντιλαμβάνονται ότι μέσω του προγράμματος αυτού επιδιώκεται η συλλογική βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών χωρίς διακρίσεις με στόχο την απόκτηση κουλτούρας μάθησης. Επίσης σε ένα μεγάλο βαθμό ξέρουν ότι ένας μεγάλος αριθμός πόλεων ανά τον κόσμο έχουν συνδεθεί στο δίκτυο και συνομιλούν μεταξύ τους, με σκοπό τη βελτίωση μέσω της εκπαίδευσης σε οτιδήποτε ενδιαφέρει τους πολίτες. Σε σημαντικό βαθμό οι πολίτες της Λάρισας γνώρισαν το πρόγραμμα από πρωτοβουλία του τότε

αντιδημάρχου κοινωνικής, ο οποίος οραματίστηκε τη Λάρισα ως πόλη που μαθαίνει. Αρκετοί το γνώρισαν μέσα από τα ηλεκτρονικά μέσα και την ιστοσελίδα του Δήμου. Ενώ κάποιοι εργάζονταν στο Δήμο Λαρισαίων και το γνώρισαν μέσω της εργασίας τους. Υπήρξαν και κάποιες περιπτώσεις που γνώρισαν το πρόγραμμα από το ανοιχτό κάλεσμα σε φορείς που έκανε ο Δήμος στο Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο Λάρισας. Ενώ υπήρξαν και λίγοι που το γνώρισαν μέσω προσωπικών επαφών με τους συντελεστές του. Όλοι ενεπλάκησαν σε δράσεις του προγράμματος, σε μεγάλο βαθμό εκπροσωπώντας το φορέα του ο καθένας και σε αρκετές περιπτώσεις οργανώνοντας ατομικά δράσεις έπειτα από πρόσκληση του Δήμου. Κάποιοι οργάνωσαν δράσεις ως υπάλληλοι του Δήμου που εργάζονται στο πρόγραμμα, ενώ υπήρξαν και μερικοί που συμμετείχαν σε οργανωμένες δράσεις ως απλοί πολίτες. Οι περισσότεροι ενεπλάκησαν σε δράσεις κοινωνικο-πολιτικού χαρακτήρα ή εκπαιδευτικές-ψυχαγωγικές-πολιτιστικές. Αρκετές δράσεις αφορούσαν τη συνεργασία φορέων και Δήμου, ενώ σε πολλές περιπτώσεις μέσω των δράσεων υποστηρίχθηκαν διάφορες ευάλωτες ομάδες σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, αθλητικό. Τελικά πάρα πολλοί πολίτες συμμετείχαν σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφωτικά σεμινάρια, μέσω των οποίων καλλιεργήθηκαν σε ένα βαθμό ικανότητες, δεξιότητες νέων, εργαζομένων και ανθρώπων τρίτης ηλικίας. Σε πολλές δραστηριότητες προωθήθηκε η συμμετοχή των νέων στη λήψη αποφάσεων και η αλλαγή κουλτούρας στην αποδοχή των διαφορετικών ομάδων, ενώ οι περισσότερες ήταν βιωματικές. Οι περισσότερες πραγματοποιήθηκαν από εκπαιδευτές ενηλίκων και ήταν δωρεάν για τους πολίτες.

5.1.2 ΑΞΟΝΑΣ 2: Η εμπειρία από τη Λάρισα

Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι εμπειρίες και οι αντιλήψεις των εμπλεκομένων στο πρόγραμμα Λάρισα πόλη που μαθαίνει;

Οι πολίτες της Λάρισας την περιγράφουν ως μια πόλη με πλούσια παράδοση και πολιτιστική κουλτούρα. Κάποιοι την περιγράφουν ως μια πόλη με μεγάλη ιστορία και

κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι ο αθλητισμός είναι σημαντικό κομμάτι της ταυτότητας της Λάρισας. Σε ορισμένες περιπτώσεις θεωρούν ότι η Λάρισα έχει κάποια θρησκευτική ταυτότητα, ενώ όλοι σχεδόν έχουν την εμπειρία μιας πόλης δραστήριας, ανοιχτής, φιλόξενης και εξωστρεφούς, με έντονη κοινωνική ζωή που προωθεί την καινοτομία. Ορισμένοι αντιλαμβάνονται τη Λάρισα ως μία μεγαλούπολη μέσα στον κάμπο με πλούσιο φυσικό περιβάλλον και περιβαλλοντολογικό ενδιαφέρον και αρκετοί δηλώνουν ότι είναι μια πόλη όπου υπάρχει η κουλτούρα συνεργασίας, η οποία έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης σε ζητήματα Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Σχεδόν όλοι βίωσαν την εμπειρία από συνέδρια που έγιναν στη Λάρισα σχετικά με το πρόγραμμα, επιμορφωτικά σεμινάρια, προγράμματα και δωρεάν δράσεις καθώς και προγράμματα βασισμένα στις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, στο πλαίσιο του προγράμματος, αν και σε κάποια μεμονωμένα άτομα δε δόθηκε επαρκώς αυτή η δυνατότητα γιατί το πρόγραμμα απευθύνεται κυρίως σε φορείς και όχι σε άτομα. Σχεδόν όλοι συμμετείχαν σε διεθνή συνέδρια στη Λάρισα και σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις σε διεθνή συνέδρια εκτός Λάρισας. Πολλοί περιγράφουν ότι αναπτύχθηκε κουλτούρα συνεργασίας και εξωστρέφειας στο πλαίσιο του προγράμματος και ότι δικτυώθηκαν οι φορείς της Λάρισας οι οποίοι πριν το πρόγραμμα δρούσαν αυτόνομα. Πάρα πολλοί περιγράφουν ότι οργανώθηκαν καινοτόμες δράσεις για παιδιά και νέους όπως το Δημοτικό Συμβούλιο Νέων, η κατασκήνωση της πόλης και το θερινό σχολείο καθώς και καινοτόμες δράσεις για ενήλικες όπως το πανεπιστήμιο των πολιτών, οι σχολές γονέων, το Συμβούλιο προσφύγων. Σχεδόν όλοι θα ήθελαν να ενταχθούν στο πρόγραμμα δράσεις σχετικά με την νεανική επιχειρηματικότητα και την αγορά εργασίας, τον αθλητισμό, τη θρησκεία, τα διατηρητέα κτίρια, την υγεία, τις νέες τεχνολογίες, το προσφυγικό, την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, τη συνεργασία με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, την παιδεία, τη διασκέδαση-ψυχαγωγία, τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και την τρίτη ηλικία, αρκετοί με την τέχνη και την ιστορία και κάποιοι σχετικά με την παράδοση. Κάποιοι περιγράφουν πολύ θετικά τη συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων παρατάξεων και φορέων με σκοπό την ανάπτυξη της πόλης. Πολλοί θεωρούν ότι το πρόγραμμα πρέπει να διατηρηθεί, να βελτιωθεί, να συνεχιστεί

και να είναι δεκτικό σε νέες προτάσεις. Κάποιοι πιστεύουν ότι πρέπει να ανοίξει το πλαίσιο πέρα από τους φορείς και στους απλούς πολίτες και να μπαίνουν καινούργιοι άνθρωποι, κυρίως να εμπλακούν περισσότερο οι νέοι. Κάποιοι θεωρούν ότι πρέπει να βελτιωθεί η διάχυση της πληροφορίας μέσω οργανωμένης ιστοσελίδας του Δήμου και δημιουργίας info kiosk. Σε μεγάλο βαθμό η εκπαίδευση ενηλίκων θα ενδιέφερε πολλούς αν αναλάμβαναν υπεύθυνοι κάποιου τομέα του προγράμματος. Κάποιοι άλλοι θα προτιμούσαν την εκπαίδευση ευάλωτων ομάδων, ΑΜΕΑ, ατόμων τρίτης ηλικίας και ρομά, ενώ ορισμένοι θα επέλεγαν να ασχοληθούν με ανέργους και κοινωνικά αποκλεισμένους. Πολλοί θεωρούν ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στη σύνδεση των δράσεων του προγράμματος με την αγορά εργασίας. Ορισμένοι προτείνουν να σχεδιαστούν εστιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, έπειτα από καταγραφή των αναγκών των πολιτών, περιβαλλοντικά, συμπεριφοράς υπαλλήλων δημοτικών επιχειρήσεων, νέες τεχνολογίες και ψηφιακός πολιτισμός, εκμάθησης ξένων γλωσσών, οδικής ασφάλειας. Σχεδόν όλοι συμμετείχαν σε συνέδρια ή ημερίδες που έγιναν στο πλαίσιο του προγράμματος στη Λάρισα ή κάπου αλλού. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι εμπειρίες που καταγράφονται από τη συμμετοχή σε αυτά τα συνέδρια και ημερίδες είναι πάρα πολύ ωραίες και σημαντικές. Όλοι πιστεύουν ότι το πρόγραμμα Λάρισα πόλη που μαθαίνει έχει επηρεάσει θετικά τη ζωή τους. Στη συντριπτική πλειοψηφία τους έχει επηρεάσει σε επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων όπως επίσης και σε επίπεδο κοινωνικό.

5.1.3 ΑΞΟΝΑΣ 3: Τι προτείνουν οι πολίτες

Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι αντιλήψεις και οι απόψεις των κατοίκων της Λάρισας αναφορικά με τα αποτελέσματα του προγράμματος στη Λάρισα και τι προτείνουν στους πολίτες της Κορίνθου σχετικά.

Όλοι οι πολίτες της Λάρισας θεωρούν πολύ σημαντικό να συνεχίσει η Λάρισα να είναι μέλος του παγκόσμιου δικτύου της UNESCO πόλεις που μαθαίνουν. Πολλοί

απ' αυτούς πιστεύουν ότι η γνώση και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας είναι πολύ σημαντικά στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης. Όλοι σχεδόν θεωρούν ότι είναι πρόκληση το γεγονός ότι γίνονται αλλαγές και μετασχηματίζεται η κοινωνική ζωή, αναπτύσσονται σημαντικές συνεργασίες, ανταλλάσσονται καλές πρακτικές και δίνονται ευκαιρίες στους πολίτες να ανταλλάξουν απόψεις και να πάρουν ιδέες από άλλες πόλεις του κόσμου για τον τρόπο που μπορούν να βελτιώσουν τη Λάρισα. Οι περισσότεροι οραματίζονται μια πόλη στην οποία οι θα συμμετέχουν ενεργά σε διάφορες δράσεις. Προσδοκούν σε μια εσωτερική αλλαγή της στάσης των πολιτών απέναντι στα πράγματα, ώστε μέσα από το πρόγραμμα να αποκτήσουν κίνητρο και κουλτούρα ενεργούς μάθησης. Οραματίζονται δηλαδή στα επόμενα χρόνια μια ουσιαστική αλλαγή σε όλους τους τομείς που αφορούν την πόλη, τους κατοίκους της και τον τρόπο ζωής στη Λάρισα. Όλοι προτείνουν ανεπιφύλακτα στους πολίτες της Κορίνθου την ένταξη της πόλης τους στο δίκτυο γιατί, όπως θεωρούν οι περισσότεροι, η συμμετοχή αυτή πάει την πόλη μπροστά και τη βοηθάει να εξελιχθεί μέσα από τη δικτύωση με άλλες πόλεις που μαθαίνουν ανά τον κόσμο. Άλλωστε πολλοί πιστεύουν ότι ένας λόγος που αξίζει και η Κόρινθος να ενταχθεί στο δίκτυο, είναι γιατί έχει πολλά να μάθει από την εμπειρία άλλων πόλεων που είναι μέλη του δικτύου προς όφελος των πολιτών με σκοπό τη βελτίωση της ζωής τους. Αρκετοί θεωρούν ότι αξίζει να ενταχθεί και η Κόρινθος γιατί, παίρνοντας ως παράδειγμα δράσεις που έγιναν στη Λάρισα στο πλαίσιο του προγράμματος, η πόλη ζωντανεύει, αποκτά γνώση και δύναμη και γίνεται εξωστρεφής. Πολλοί θεωρούν σημαντικό να υπάρχει στην Κόρινθο μια ομάδα ανθρώπων που ενδιαφέρεται, που ασπάζεται το κοινό όραμα και επιδιώκει την αλλαγή στάσης και κουλτούρας στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης. Οι περισσότεροι πολίτες της Λάρισας θεωρούν ότι μία πόλη που μαθαίνει έχει διαφορές έναντι μιας συμβατικής πόλης, σε θέματα Δια Βίου Μάθησης, καινοτομίας, κουλτούρας, δημοκρατίας, ενεργών πολιτών και αλληλεγγύης. Αρκετοί επαναλαμβάνουν και τονίζουν πόσο είναι σημαντικό να υπάρχει μια καλά οργανωμένη ομάδα ανθρώπων, με ξεκάθαρες αρμοδιότητες που θα αναλάβει την οργάνωση και την επίβλεψη του προγράμματος, ενώ ορισμένοι θεωρούν επίσης σημαντικό η εκάστοτε Δημοτική Αρχή να στηρίζει αυτή την

προσπάθεια πέρα από πολιτικές κόντρες, συμπαρασύροντας έτσι τους ανθρώπους να εμπλακούν ενεργά στο πρόγραμμα.

5.2 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα αφορά την Λάρισα πόλη που μαθαίνει, στάσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες των πολιτών από το πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης της UNESCO. Η Λάρισα είναι πρωτοπόρος πόλη στην Ελλάδα ως προς την ένταξή της στο παγκόσμιο δίκτυο αλλά και ως προς την μέχρι σήμερα πορεία και υλοποίησή του. Οι πολίτες στους οποίους απευθυνθήκαμε για την πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας ανταποκρίθηκαν με μεγάλη προθυμία. Από την έρευνα προέκυψαν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα συμπεράσματα, τα οποία όμως λόγω του περιορισμένου μεγέθους του δείγματος δεν προσφέρονται για γενίκευση.

Η έρευνα περιορίστηκε σε άμεσα εμπλεκόμενους με το πρόγραμμα πολίτες της Λάρισας και απουσιάζουν οι απλοί πολίτες. Η άμεση συμμετοχή τους σε δράσεις του προγράμματος αποτέλεσε ένα κριτήριο για την επιλογή τους να συμμετέχουν στην έρευνα, το οποίο όμως περιορίζει σε ένα βαθμό την αυθόρμητη συμμετοχή και εμπειρία. Σε μια επόμενη έρευνα θα μπορούσε πιθανόν να επιλεγεί το δείγμα με διαφορετικά κριτήρια, έτσι ώστε να ακουστούν και αντίθετες ενδεχομένως απόψεις ή να φανούν και περισσότερες αδυναμίες και ελλείψεις στη διεξαγωγή των δράσεων του προγράμματος.

Ένας άλλος περιορισμός της έρευνας αφορά την αναγκαστική εξ αποστάσεως λήψη του υλικού, λόγω της υγειονομικής κρίσης. Η προσωπική επαφή κατά τη λήψη του υλικού, αφήνει μεγαλύτερο περιθώριο στην έκφραση μιας άποψης και δίνει τη δυνατότητα να καταγραφούν με μεγαλύτερη ακρίβεια συναισθήματα και εμπειρίες. Ίσως σε μια επόμενη έρευνα να καταστεί δυνατή η επί τόπου λήψη του υλικού, η οποία ενδεχομένως θα φωτίσει και κάποια σημεία περαιτέρω.

Από την παρούσα έρευνα απουσιάζουν οι απόψεις των πολιτών της Λάρισας για τους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι δράσεις του προγράμματος, ηλικιωμένοι, γονείς, παιδιά, νέοι, ευάλωτες ομάδες, οι οποίες περιγράφονται από τους συμμετέχοντες στην

έρευνα. Θα ήταν πολύ χρήσιμο σε μια επόμενη έρευνα να συμμετέχουν οι άνθρωποι που έγιναν αποδέκτες και βίωσαν τις δράσεις του προγράμματος, ώστε να καταγραφούν άμεσα οι εμπειρίες τους.

5.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα σαφώς προκύπτει η ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση των απόψεων των πολιτών της Λάρισας, σε μεγαλύτερο δείγμα. Αυτό προέκυψε σε αρκετές περιπτώσεις της παρούσας έρευνας, αφού αρκετοί δήλωσαν ότι πέρα από τη δική τους εμπειρία καλό θα ήταν να ερωτηθούν και άλλοι πολίτες για το πώς εισέπραξαν διάφορες δράσεις του προγράμματος, πέρα από τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς και υπεύθυνους του Δήμου που συμμετείχαν ως οργανωτές των δράσεων.

Προκύπτει με σαφήνεια ότι το πρόγραμμα άλλαξε τη ζωή και τις αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας, τους έδωσε ώθηση και κίνητρο να ασχοληθούν, να μάθουν, να κοινωνικοποιηθούν περισσότερο, να συνεργαστούν, να αγαπήσουν την πόλη τους και τους συμπολίτες τους και να ενδιαφερθούν περισσότερο για τη βελτίωση της καθημερινότητας όλων. Ωστόσο είναι ασαφές σε ποιο βαθμό τα παραπάνω επηρέασαν τη ζωή όλων των πολιτών και αν οι αλλαγές αυτές έφτασαν και στον τελευταίο πολίτη. Αρκετοί δήλωσαν ότι η πληροφορία σχετικά με το πρόγραμμα ήταν οργανωμένη και διάχυτη παντού, ωστόσο πρότειναν ακόμα περισσότερη πληροφόρηση των πολιτών, ώστε όλοι οι πολίτες να ενεργοποιηθούν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

Στο πλαίσιο αυτό, τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για μια επόμενη έρευνα, η οποία θα αναδείκνυε λεπτομερέστερα όλες τις πτυχές των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και τις αλλαγές που επέφεραν στη ζωή των πολιτών της Λάρισας. Αυτό θα ήταν πολύ χρήσιμο έτσι ώστε και άλλες πόλεις που ενδιαφέρονται να ενταχθούν στο πρόγραμμα ή έχουν ήδη ενταχθεί και είναι στην αρχή όπως η Κόρινθος, να πάρουν καλά παραδείγματα και πρακτικές από την έτοιμη εμπειρία της Λάρισας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πίνακας Βιβλιογραφίας

Γεωργαντά, Β. (2017). *Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης στη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής όσον αφορά στην ένταξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην ελληνική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Διεθνείς κι Ευρωπαϊκές Πολιτικές στην Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Έρευνα. Τελευταία προσπέλαση στις 3/12/2020 στο: http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10379/Georganta_Vasiliki.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Δ. Θέρμης. (2019): *Στην Πολωνία παιδιά και εκπαιδευτικοί της «Πόλης που Μαθαίνει»*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021, στο: <https://www.aftodioikisi.gr/ota/dimoi/d-thermis-stin-polonia-paidia-kai-ekpaideytikoi-tis-polis-poy-mathainei/>.

Δεληγιάννης, Δ. (2019). *Νέες δράσεις για την «Πόλη που Μαθαίνει»*. Μεγάλη διεθνής συνάντηση της UNESCO το ερχόμενο καλοκαίρι στην Λάρισα. Ανακοίνωση στον Τύπο. Τελευταία προσπέλαση στις 23/11/2020 στο: <https://www.ert.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/nees-drasesis-gia-tin-poli-poy-mathainei/>.

Δεληγιάννης, Δ. (2019). *Δημοκρατία και Πόλεις που Μαθαίνουν στα χρόνια της κρίσης: η περίπτωση της Λάρισας*. Στο: Μπαγάκης, Γ., Δεληγιάννης, Δ., Κουλαουζίδης, Γ., & Ηλιοπούλου, Μ. (Επιμ.). *Πόλεις που Μαθαίνουν, Καλές Πρακτικές, Μεθοδολογίες και Πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Δήμος Ηρακλείου, 1^ο Επιστημονικό Συνέδριο 2019. *Ηράκλειο η Πόλη που Μαθαίνει*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021 στο: <https://www.heraklion.gr/resilient/educongress>.

Δήμος Κορινθίων & ομάδα της Κορίνθου για το παγκόσμιο δίκτυο της Unesco των «Πόλεων που Μαθαίνουν». (2021). Η Κόρινθος γιορτάζει, με διαδικτυακή εκδήλωση, την ένταξη της στο δίκτυο «Οι πόλεις που μαθαίνουν». *Ημερησία Κορίνθου*. Τελευταία προσπέλαση στις 19/1/2021 στο: <https://hmerisiakorinthou.gr/%CE%B7-%CE%BA%CF%8C%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CE%BC%CE%B5-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B5/>

Δήμος Λαρισαίων, (2015) *Η Πόλη που Μαθαίνει. Μία σημαντική μορφωτική πρωτοβουλία του Δήμου Λάρισας, με τη συνεργασία της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Τελευταία προσπέλαση στις 2/12/2020, στο: <http://www.adulteduc.gr/images/larisa.pdf>

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών. *Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών*. Τελευταία προσπέλαση στις 2/12/2020 στο: https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10.

Διεθνής Αμνηστία. *Η ιστορία της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Τελευταία προσπέλαση στις 21/10/2020 στο: <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>.

Δουργκούνας, Γ. (2019). *Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και πολιτικές διά βίου μάθησης στην Ελλάδα: διερεύνηση της επίτευξης των στόχων της απασχολησιμότητας και της άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων πριν και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης*. Διδακτορική Διατριβή. Πάντειο πανεπιστήμιο κοινωνικών και πολιτικών επιστημών. Σχολή πολιτικών επιστημών. Τμήμα κοινωνικής πολιτικής. Τελευταία προσπέλαση στις 10/1/2021 στο: <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/45587#page/1/mode/2up>.

Δρακάκη, Μ. (2017). *Οι πόλεις που μαθαίνουν: Παγκόσμιοι στόχοι-τοπικές δράσεις*. Τελευταία προσπέλαση στις 18/10/2020 στο: https://www.citybranding.gr/2017/09/blog-post_27.html.

Έγγραφο Προβληματισμού προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_el_v2_web.pdf).

ΕΕΚΔΒΜΝ. (2013). *Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης (UIL)*. Τελευταία προσπέλαση στις 15/11/2020 στο: <http://www.gsae.edu.gr/el/international-organisations/to-institoyto-dia-viou-mathisis-uil-tis-unesco-unesco-institute-for-lifelong-learning>.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στην Ουνέσκο. (2015). *Η Ουνέσκο και ο ρόλος της*. Τελευταία προσπέλαση στις 25/10/2020 στο: <https://www.mfa.gr/missionsabroad/unesco/greece-in-organization/unesco-kai-rolos.html>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (1996). *Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 6ης Μαΐου 1996 για τη Λευκή Βίβλο «Διδασκαλία και μάθηση. Προς την κοινωνία της γνώσης»*. Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 195 της 06/07/1996 σ. 0001 – 0005. Τελευταία προσπέλαση στις 18/1/2021 στο: [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996Y0706\(01\):EL:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996Y0706(01):EL:HTML).

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος. *Ο δρόμος προς την παγκόσμια βιωσιμότητα*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021 στο: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EEtYkK78hSQJ:https://www.eea.europa.eu/el/simata-eop-2010/semata-2012/arthra/o-dromos-pros-ten-pagkosmia-biosimoteta+&cd=1&hl=el&ct=clnk&gl=gr>.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτικής για τη Δια Βίου Καθοδήγηση. (2014). *Γλωσσάρι ευρωπαϊκού δικτύου πολιτικής για τη δια βίου καθοδήγηση (ELGPN)*. (Σελ. 29). Τελευταία προσπέλαση στις 18/1/2021 στο: <http://www.elgpn.eu/publications/browse->

[by-language/greek/glossari-europaikou-diktuou-politikes-gia-te-dia-biou-kathodegese-elgrn/](https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_el).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εκπαίδευση και κατάρτιση. *Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία, πλαίσιο «ΕΚ 2020»*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/12/2020 στο: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_el.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έγγραφο προβληματισμού προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030. (2019). *Βιώσιμη ανάπτυξη για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού: Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρώπης*. Σελ. 6.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. ΟΟΣΑ. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/international-organisations/oecd_el.

Ηλιοπούλου, Μ., Χαζάπη, Ε., Μπακοβασίλη, Ρ. (2019). Τα Ανοιχτά Σχολεία του Δήμου Αθηναίων. Στο: Μπαγάκης, Γ., Δεληγιάννης, Δ., Κουλαουζίδης, Γ., & Ηλιοπούλου, Μ. (Επιμ.). *Πόλεις που Μαθαίνουν, Καλές Πρακτικές, Μεθοδολογίες και Πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Ηνωμένα Έθνη. Περιφερειακό κέντρο πληροφόρησης του ΟΗΕ. Unesco – Οργάνωση του ΟΗΕ για την εκπαίδευση, την επιστήμη, και τον πολιτισμό. Τελευταία προσπέλαση στις 15/10/2020 στο: <https://unric.org/el/unesco-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B7%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-2/>.

Ηνωμένα Έθνη. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ. *Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης. 17 Στόχοι για να αλλάξουμε τον κόσμο μας*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9->

[%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/.](#)

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: [http://www.un.org/millenniumgoals/.](http://www.un.org/millenniumgoals/)

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ. Οικονομικό και κοινωνικό συμβούλιο. Στρατηγική της UNESCO για την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Τελευταία προσπέλαση στις 6/12/2020 στο: <https://unece.org/DAM/env/esd/strategytext/strategyiinGreek.pdf>.

Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO. Δια Βίου Μάθηση. Τελευταία προσπέλαση στις 15/10/2020 στο: <https://uil.unesco.org/lifelong-learning>.

Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της Unesco. *Μέλη του Παγκόσμιου Δικτύου Εκπαιδευτικών Πόλεων της Unesco*. Τελευταία προσπέλαση στις 15/10/2020 στο: <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/members>.

Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO. *Η Διεθνής Επισκόπηση της Εκπαίδευσης - Εφημερίδα της Δια Βίου Μάθησης*. Τελευταία προσπέλαση στις 1/12/2020 στο: <https://uil.unesco.org/journal-international-review-of-education>.

Καμπουράκη, Ε. (2020). *Η συμβολή της δράσης της Unesco, «η Πόλη που Μαθαίνει» στην ενίσχυση της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης σε συνάρτηση με τις ανάγκες των μελών της τοπικής κοινωνίας. Η περίπτωση της πόλης του Ηρακλείου Κρήτης*. Διπλωματική εργασία. Ελληνικό ανοικτό πανεπιστήμιο. Σχολή ανθρωπιστικών σπουδών. Εκπαίδευση ενηλίκων. Τελευταία προσπέλαση στις 8/1/2021 στο: https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/48776/1/STD111876_%ce%9a%ce%91%ce%9c%ce%a0%ce%9f%ce%a5%ce%a1%ce%91%ce%9a%ce%97_%ce%95%ce%9b%ce%95%ce%9d%ce%97.pdf.

Καρβούνης, Α. (2017). *Διπλωματία Πόλεων II. Τα Διεθνή Δίκτυα Πόλεων των Ελληνικών Δήμων, 2006-2016*. Τελευταία προσπέλαση στις 2/12/2020 στο:

<https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/Diplomatia-Poleon2.pdf>.

Κατευθυντήριες γραμμές της παγκόσμιας εκπαίδευσης. (2012). *Έννοιες και μεθοδολογία της παγκόσμιας εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς και διαμορφωτές πολιτικής*. Επικαιροποιημένη έκδοση: Λισσαβώνα, 2012. Τελευταία προσπέλαση στις 3/12/2020, στο: <https://rm.coe.int/168070eb88>.

ΚΕΔΕ. (2015). *Στο Παγκόσμιο Δίκτυο των «Πόλεων που μαθαίνουν» της Unesco η Λάρισα*. Τελευταία προσπέλαση στις 1/12/2020 στο: <https://kedke.gr/otanews/sto-pagkosmio-diktyo-ton-poleon-pou-mathainoun-tis-unesco-i-larisa/>.

ΚΕΔΕ. (2019). *Νέες δράσεις της Λάρισας ως συντονίστριας πόλης του Ινστιτούτου Δια Βίου Μάθησης της Unesco*. Τελευταία προσπέλαση στις 1/12/2020 στο: <https://kedke.gr/otanews/nees-drasesis-tis-larisas-os-syntonistriasis-polis-tou-institoutou-dia-viou-mathisis-tis-unesco/>.

Κυριαζή, Ν. (2005). *Η Κοινωνιολογική Έρευνα. Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*. Μπουκάλα, Α. (Επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. ΟΟΣΑ. Τελευταία προσπέλαση στις 10/12/2020 στο: <https://www.aueb.gr/el/lib/content/%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82>.

Παρατηρητήριο CSGs. Δήμος Αθηναίων. *Πρωτοβουλίες Βιώσιμης Ανάπτυξης που αναπτύσσονται στην Ελλάδα*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021 στο: <https://observatory.sustainablegreece2020.com/gr/practice/anoixta-sxoleia-toy-dhmoy-a8hnaiwn.1296.html>.

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών. *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση*. Τελευταία προσπέλαση στις 2/12/2020 στο:

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27342:sdg4&catid=36:sgds-2016&Itemid=72.

Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*. Κριτικός αναγνώστης: Διονύσης Κλάδης. Σύνδεσμος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Τελευταία προσπέλαση στις 3/12/2020 στο:

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/226/1/00_master%20document_StamelosVasilopoulosKavasakalis_Final.pdf.

Τόγια, Κ. (2006). *Η Περιβαλλοντική Ηθική και το μάθημα της Χριστιανικής Αγωγής στην Α' Β/θμια Εκπαίδευση*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα ΤΕΠΑΕΣ, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών. Μεταπτυχιακό Τμήμα: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Φλαμουρτζόγλου, Φ. (2017). *Αειφόρος Ανάπτυξη και Εκπαίδευση: Βιωματικές Δραστηριότητες και Εκπαιδευτικά Παιχνίδια σε Παιδιά Δημοτικού Σχολείου*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Τελευταία προσπέλαση στις 8/1/2021 στο: <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18727>.

Φλογαΐτη, Ε. (2009). *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φωτιάδη, Ι. (2019). Πόλη που «μαθαίνει» το Ηράκλειο Κρήτης. *Η Καθημερινή*. Τελευταία προσπέλαση στις 2/12/2020 στο: <https://www.kathimerini.gr/society/1008565/poli-poy-mathainei-to-irakleio-kritis/>.

Bell, J. (1993). *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Κοινωνικής Έρευνας. Οδηγός για Φοιτητές και Υποψήφιους Διδάκτορες*. Ρήγα, Β., Α. Πρόλογος-Εισαγωγή-Απόδοση. Αθήνα: Gutenberg.

Commission of the European Communities (1993). *White Paper: Growth, Competitiveness and Employment, the challenges and ways forward into the 21st century*". COM, 93, 700 final, 11 December. Τελευταία προσπέλαση στις 11/12 2020 στο:

https://www.cvce.eu/obj/commission_white_paper_on_growth_competitiveness_and_employment_1993-en-b0633a76-4cd7-497f-9da1-4db3dbbb56e8.html.

Commission of the European Communities (1995). *White Paper: Education and Training – Teaching and Learning Towards the Learning Society*. COM,95, 590 final, 29 November. Τελευταία προσπέλαση στις 11/12 2020 στο:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0a8aa7a-5311-4eee-904c-98fa541108d8/language-en>.

Council of Europe. *Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education (EDC/HRE)*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/1/2021 στο:

<https://www.coe.int/en/web/edc>.

Council of Europe. *North-South Centre*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/1/2021 στο:
http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/GE/GE_recommendation2011.pdf.

European Commission, Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO. *Ετήσια Έκθεση 2019*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο:
<https://epale.ec.europa.eu/el/resource-centre/content/institoyto-dia-vioy-mathisis-tis-unesco-etisia-ekthesi-2019> .

European Commission. (2020). EPALÉ - Ηλεκτρονική Πλατφόρμα για την Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ευρώπη. *Κάνοντας τη Διά Βίου Μάθηση πραγματικότητα σε τοπικό επίπεδο - Η Κόρινθος ανάμεσα στα νέα μέλη του Δικτύου Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/12/2020 στο:
<https://epale.ec.europa.eu/el/content/kanontas-ti-dia-vioy-mathisi-pragmatikotita-se-topiko-epipedo-i-korinthos-anamesa-sta-nea>.

EURYDICE. (2020). *Ελλάδα: Στρατηγική Δια Βίου Μάθησης*. Τελευταία πρόσβαση στις 3/12/2020 στο: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-33_el.

Field, J. (2003). Civic engagement and lifelong learning: Survey findings on social capital and attitudes towards learning, *Studies in the Education of Adults* 35:2, pp.142-156. Στο: Καμπουράκη, Ε. (2020). *Η συμβολή της δράσης της Unesco, «η Πόλη που Μαθαίνει» στην ενίσχυση της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης σε συνάρτηση με τις ανάγκες των μελών της τοπικής κοινωνίας. Η περίπτωση της πόλης του Ηρακλείου Κρήτης*. Ελληνικό ανοικτό πανεπιστήμιο. Σχολή ανθρωπιστικών σπουδών. Εκπαίδευση ενηλίκων. Διπλωματική εργασία. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/48776/1/STD111876_%ce%9a%ce%91%ce%9c%ce%a0%ce%9f%ce%a5%ce%a1%ce%91%ce%9a%ce%97_%ce%95%ce%9b%ce%95%ce%9d%ce%97.pdf.

Jarvis, P. (2003). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, θεωρία και πράξη*. Μτφ: Αλεξάνδρα Μανιάτη. Αθήνα: Μεταίχμιο.

KNOWLES, M. S. (1998). *The Modern practice of adult education – from pedagogy to andragogy*. New Jersey: Cambridge books. Διαθέσιμο στο: [http://www.umsl.edu/~henschkej/articles/a The %20Modern Practice of Adult Education.pdf](http://www.umsl.edu/~henschkej/articles/a%20The%20Modern%20Practice%20of%20Adult%20Education.pdf).

OECD (1996). *Lifelong learning for all: policy directions*. Τελευταία προσπέλαση στις 11/11/2020 στο: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DEELSA/ED/CERI/CD\(2000\)12/PART1/REV2&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DEELSA/ED/CERI/CD(2000)12/PART1/REV2&docLanguage=En).

OECD – Organization for Economic co-operation and Development. (2002): *Education Policy Analysis*. Paris: OECD. Στο: Καραλής, Θ. (2003). *Δια βίου μάθηση και εκπαίδευση: θεωρητικές προσεγγίσεις, προκλήσεις και προοπτικές*. Τελευταία προσπέλαση 3/12/2020 στο: <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1453/dve.pdf>.

Sustainable Development. *The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

UNEP. (1987). Έκθεση Brundtland. Τελευταία προσπέλαση στις 3/12/2020 στο: <http://www.agenda21.gr/brundt.htm>.

UIL, Learning cities: *Drivers of inclusion and sustainability*. Τελευταία προσπέλαση στις 3/1/2021 στο: <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/learning-cities-drivers-inclusion-and-sustainability>.

UNESCO. Ελληνική Εθνική Επιτροπή. (2018). *Ενημερωτικό Υλικό. Λάρισα -1ο Θερινό σχολείο. Χτίζοντας μια πόλη που μαθαίνει. Καινοτόμες μέθοδοι και προγράμματα*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: https://www.eetaa.gr/anakoynoseis/07062018_poli_pou_mathainei_larissa_enhmerwtiko.pdf.

UNESCO Global Network of Learning Cities. *Lifelong learning for all is our city's future*. (2016). *Learning, sharing and collaborating: Portraits of participating cities of the first Members' Meeting of the UNESCO Global Network of Learning Cities 15 – 16 November 2016*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://www.heraklion.gr/files/items/6/62411/online-learning-sharing-collaborating-portraits-of-participating-cities.pdf?rnd=1485339646>.

UNESCO Global Network of Learning Cities. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://uil.unesco.org/LIFELONG-LEARNING/LEARNING-CITIES>.

United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20>.

UNESCO HELLAS. (2019). *Η σημασία της Δια Βίου Μάθησης*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <http://www.unesco-hellas.org/%CE%B7-CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82->

[%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%AC%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82/](#).

UNESCO, Learning cities. *Learning cities: Drivers of inclusion and sustainability*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/1/2021 στο: <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/learning-cities-drivers-inclusion-and-sustainability>.

United Nations, Member States. *Member States*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://www.un.org/en/member-states/index.html>.

United Nations. The 17 Goals. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://sdgs.un.org/goals>.

United Nations. Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development. *The 17 Goals History*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://sdgs.un.org/goals>.

Unesco, Ert.gr. (2019). *Βραβείο Unesco για τις Πόλεις που Μαθαίνουν στο Ηράκλειο Κρήτης*. Τελευταία προσπέλαση στις 8/12/2020 στο: <https://www.knowledgebridges.gr/el/news/625>.

United Nations. *Sustainable development goals*. Τελευταία προσπέλαση στις 10/1/2021 στο: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

UNESCO. *Education for All Movement*. Τελευταία προσπέλαση στις 22/10/ 2020 στο: <http://www.unesco.org/new/en/archives/education/themes/leading-the-international-agenda/educationfor-all/>.

United Nations. *Meeting Coverage and Press Releases. World Education Forum in Dakar – Senegal – 26-28 April to Boost Drive Education for All*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11 2020 στο: <https://www.un.org/press/en/2000/20000411.soc4543.doc.html>.

Unesco. *World Conference on Education for Sustainable Development calls for Renewed Commitment by all Countries*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11 2020:

<https://en.unesco.org/news/world-conference-education-sustainable-development-calls-renewedcommitment-all-countries>.

Unesco. *Global Action Programme on Education for Sustainable Development*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11/2020 στο: <https://en.unesco.org/gap>.

Unesco. *Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11/2020 στο: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>.

Unesco. *Leading Education 2030*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11/2020 στο: <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>.

Unesco. *Lifelong Learning Systems*. Τελευταία προσπέλαση στις 12/11/2020 στο: <http://en.unesco.org/themes/lifelong-learning-systems>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Β' ΑΞΟΝΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΡΙΣΑ

5. ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΨΕΤΕ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΤΗΝ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ, ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, κ.ά.
6. ΠΟΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΤΟΜΕΙΣ;
7. ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΠΟΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΑΣ ΑΞΙΖΕΙ ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΤΕΧΝΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΑΛΛΟ;
8. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΣΑΣ ΔΟΘΗΚΕ ΕΠΑΡΚΩΣ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΕΤΕ ΕΝΕΡΓΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ;
9. ΠΟΙΑ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΕΝΑΙ Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΛΛΑΓΗ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗ ΛΑΡΙΣΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ, ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ;
10. ΤΙ ΘΑ ΠΡΟΤΕΙΝΑΤΕ ΣΤΟΥΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ;
11. ΑΝ ΣΑΣ ΔΙΝΟΤΑΝ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΕΤΕ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΠΟΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΕΠΙΛΕΓΑΤΕ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΣΧΕΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΘΑ ΣΧΕΔΙΑΖΑΤΕ ΠΡΩΤΗ;
12. ΠΟΙΕΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ; ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΜΕ ΦΘΙΝΟΥΣΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ.
13. ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΤΕ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Ή ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ Ή ΚΑΠΟΥ ΑΛΛΟΥ; ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΨΕΤΕ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΑΣ.

14. ΕΧΕΙ ΕΠΗΡΕΑΣΕΙ ΘΕΤΙΚΑ ΤΗ ΖΩΗ ΣΑΣ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ; Α) ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ, Β) ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ.

Γ' ΑΞΟΝΑΣ: ΤΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

15. ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ Η ΛΑΡΙΣΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ; ΑΙΤΙΟΛΟΓΕΙΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ.

16. ΠΩΣ ΟΡΑΜΑΤΙΖΕΣΤΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΕΧΕΤΕ ΑΠ' ΑΥΤΟ, ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ;

17. ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΑΞΙΖΕΙ ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ UNESCO «ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ»; ΑΝ ΣΑΣ ΖΗΤΟΥΣΕ ΕΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Η ΟΠΟΙΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ, ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ ΤΙ ΘΑ ΤΟΥ ΛΕΓΑΤΕ;

18. ΝΑ ΕΚΦΡΑΣΕΤΕ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΘΕ ΑΛΛΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΙ ΓΝΩΜΗ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, ΠΟΥ ΙΣΩΣ ΔΕΝ ΚΑΛΥΦΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.

Κώδικας Δεοντολογίας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιείται στο πλαίσιο των αναγκών της διπλωματικής μου εργασίας, η οποία γίνεται στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής και στο Μεταπτυχιακό Τμήμα: «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση», που βρίσκεται στην Κόρινθο. Ο τίτλος της διπλωματικής εργασίας είναι: «Λάρισα η Πόλη που Μαθαίνει: στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας».

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι στάσεις, οι απόψεις και οι αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας σε σχέση με το πρόγραμμα της UNESCO Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει.

Στόχοι της έρευνας είναι να καταγραφούν οι αντιλήψεις των πολιτών της Λάρισας σε σχέση με το πρόγραμμα Λάρισα Πόλη που Μαθαίνει. Να περιγραφούν από τους πολίτες οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος και να αναδειχθούν οι προοπτικές που δημιουργήθηκαν. Να διατυπωθούν προτάσεις που μπορούν να χρησιμεύσουν για την περαιτέρω συνέχιση του προγράμματος στη Λάρισα και άλλες πόλεις όπως η Κόρινθος.

Θα πραγματοποιηθεί συνέντευξη με βάση ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από 18 ερωτήσεις. Η διάρκεια της συνέντευξης είναι περίπου 30 λεπτά, οι απαντήσεις θα μαγνητοφωνηθούν με δημοσιογραφικό καταγραφικό και θα απομαγνητοφωνηθούν κατά λέξη. Τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας, ενώ θα τηρηθεί η ανωνυμία και η εχεμύθεια. Αν επιθυμείτε μετά την κατά λέξη απομαγνητοφώνηση μπορεί να σας αποσταλεί το απομαγνητοφωνημένο κείμενο προκειμένου να ελέγξετε την πιστή, κατά λέξη ακρίβεια της απομαγνητοφώνησης. Μπορείτε να ρωτήσετε οτιδήποτε σας απασχολεί τώρα ή να διακόψετε τη συνέντευξη αν θέλετε κάποια διευκρίνιση. Αν επιθυμείτε μπορείτε να ζητήσετε και να λάβετε τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας.

Ημερομηνία:

Έναρξη συνέντευξης:

Λήξη συνέντευξης:

Ερευνήτρια: Κωνσταντίνα Τόγια

Συνεντευξιαζόμενος:

Παράτημα 2

Οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντα 2030..118

- 1: Μηδενική Φτώχεια - Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας, παντού.
- 2: Μηδενική Πείνα - Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε τη διατροφή και τη βιώσιμη γεωργία.
- 3: Καλή Υγεία και Ευημερία - Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες.
- 4: Ποιοτική Εκπαίδευση - Διασφαλίζουμε την ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση.
- 5: Ισότητα των Φύλων - Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και την χειραφέτηση όλων των γυναικών και των κοριτσιών.
- 6: Καθαρό Νερό και Αποχέτευση - Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους.
- 7: Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια - Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε οικονομική, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.
- 8: Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη - Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους.
- 9: Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές - Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε την ανοιχτή και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία.
- 10: Λιγότερες Ανισότητες - Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών.

11: Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες - Δημιουργούμε ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς.

12: Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή - Διασφαλίζουμε τη βιώσιμη κατανάλωση και μεθόδους παραγωγής.

13: Δράση για το Κλίμα - Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της .

14: Ζωή στο Νερό - Προστατεύουμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους για βιώσιμη ανάπτυξη.

15: Ζωή στη Στεριά - Προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων και δασών, καταπολεμούμε την ερημοποίηση, αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και της βιοποικιλότητας.

16: Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί - Προάγουμε τις ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες, παρέχουμε πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα.

17: Συνεργασία για τους Στόχους - Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και ανανεώνουμε την Παγκόσμια Συνεργασία για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Γενική Γραμματεία Κυβέρνησης, 2017).

Παράρτημα 3

Οι Σταθμοί της ιστορικής πορείας προς την Ατζέντα 2030

ΟΗΕ: Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Άρθρο 26. Γενικό Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών. Άγιος Φραγκίσκος, 19 Δεκεμβρίου 1948.

«Η εκπαίδευση πρέπει να κατευθύνεται στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προβάλλει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία μεταξύ όλων των εθνών, φυλετικών ή θρησκευτικών ομάδων και να προάγει τις δραστηριότητες των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης» (Διεθνής Αμνηστία).

UNESCO, Γενικό Συνέδριο, Παρίσι, 19 Νοεμβρίου 1974

Η Εκπαίδευση μπορεί να συμβάλλει στη Διεθνή Κατανόηση, Συνεργασία και Ειρήνη. Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και οι Θεμελιώδεις Ελευθερίες προάγονται με τη μάθηση, η οποία πρέπει να προάγει την κατάλληλη διανοητική και συναισθηματική εξέλιξη του ατόμου. Ταυτόχρονα μέσω της μάθησης πρέπει να καλλιεργείται και να αναπτύσσεται η κοινωνική υπευθυνότητα και η αλληλεγγύη για του μη προνομιούχους με βάση το σεβασμό και την ισότητα (UNESCO, KATEYΘNTHPIES ΓPAMMEΣ THΣ ΠAΓKOΣMIAΣ EKΠAIDEUΣHΣ, 2012).

Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Ρίο ντε Τζανέιρο, 3-14 Ιουνίου 1992, Agenda 21.

Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι και οι κοινωνίες μπορούν να φτάσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Έχει κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και βελτιώνει την ικανότητα των ανθρώπων να αντιμετωπίζουν τα θέματα του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης (ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ).

UNESCO: Διακήρυξη και Ενσωματωμένο Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση για την Ειρήνη, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία, Γενικό Συνέδριο, Παρίσι 1995

Μέσω της εκπαίδευσης μπορούν να εκπαιδευτούν οι πολίτες στην εξεύρεση λύσεων, να αναπτύξουν ικανότητες, να αποκτήσουν κλίσεις για αυτονομία και ατομική υπευθυνότητα. Έννοιες όπως η ελευθερία, η κριτική συμμετοχή, η συνεργασία, η επίλυση προβλημάτων και η οικοδόμηση μιας δίκαιης, ειρηνικής και δημοκρατικής κοινωνίας μπορούν και πρέπει να προωθηθούν μέσω της εκπαίδευσης (UNESCO, ΚΑΤΕΥΘΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, 2012).

Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τη Χιλιετία, 2000. Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, 8 Σεπτεμβρίου 2000

Η παγκοσμιοποίηση είναι μια πρόκληση, η οποία ανοίγει το δρόμο για μεγάλες ευκαιρίες. Εμπόδιο αποτελεί η ανισότητα ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες χώρες ως προς τα οφέλη, ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Για να υπάρξει ένα κοινό μέλλον θα πρέπει κάθε προσπάθεια να τους συμπεριλάβει όλους και να είναι δίκαιη. Στο πλαίσιο αυτό, η εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει όχημα για μια αειφορική μάθηση (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ).

2002, Διακήρυξη του Γιοχάνεσμπουργκ

Η Παγκόσμια Διάσκεψη κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη στη Νότια ενέκρινε μέσω της Διακήρυξης του Γιοχάνεσμπουργκ το Σχέδιο Εφαρμογής για την Αειφορία. Η Διάσκεψη επιβεβαίωσε τις δεσμεύσεις της παγκόσμιας κοινότητας για την εξάλειψη της φτώχειας και το περιβάλλον με βάση την Ατζέντα 21 και τη Διακήρυξη της Χιλιετίας, προάγοντας τη συνεργασία των εταίρων σε κάθε επίπεδο (UNITED NATIONS, THE 17 GOALS).

Ηνωμένα Έθνη: Δεκαετία Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη Σχέδιο Διεθνούς Εφαρμογής, 2005-2014

Η Εκπαίδευση για την Αειφορία συμπεριλαμβάνει κάθε πολίτη που θέλει να συμμετέχει σε ένα μέλλον αειφόρο, μέσω του κοινωνικού μετασχηματισμού (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ).

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία για την Ανάπτυξη: Η συνεισφορά της Αναπτυξιακής Εκπαίδευσης και της Αύξησης Συνειδητοποίησης, 2007.

Ο σκοπός της Αναπτυξιακής Εκπαίδευσης και της Ενίσχυσης της Ενημερότητας είναι να δώσει τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη στην Ευρώπη στη διά βίου πρόσβαση σε ευκαιρίες μάθησης και ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, *ως κάτοικος ενός αλληλεξαρτώμενου και μεταβαλλόμενου κόσμου επιδρώντας στην αλλαγή για έναν δίκαιο και αειφόρο κόσμο* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Ευρωπαϊκό έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρώπης, Απόφαση Αρ. 1983/2006/Ευρ. Επιτροπή, 18 Δεκεμβρίου 2006.

Οι γενικοί αντικειμενικοί στόχοι του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου είναι η ενημέρωση όλων των ευρωπαίων πολιτών, ειδικά των νέων, πάνω σε θέματα που αφορούν την ενεργό πολιτειότητα, την εξωστρέφεια και το σεβασμό στο διαφορετικό και στις κοινές αξίες της ΕΕ, όπως παρατίθενται στο Άρθρο 6 της Συνθήκης της ΕΕ και στο Κεφάλαιο των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα ενισχύεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επιτυχία των παραπάνω στόχων, και υιοθετούνται άριστες κοινωνικές πρακτικές, ενώ τονίζεται και ο κεντρικός ρόλος των μέσων ενημέρωσης ως προς την προβολή της αρχής της ισότητας και της αμοιβαίας κατανόησης (UNESCO, ΚΑΤΕΥΘΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, 2012).

Συμβούλιο της Ευρώπης, Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο, Ιούνιος 2008

Οι κατευθυντήριες γραμμές της παγκόσμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνουν την διαπολιτισμική προσέγγιση που έχει ως βάση της την αποδοχή της πολιτιστικής διαφορετικότητας. Ο σεβασμός στην ατομική αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου είναι

βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Αυτός ο σεβασμός βασίζεται σε θεμελιώδεις αξίες ως προς την κοινή κληρονομιά και την πολιτιστική διαφορετικότητα, καθώς επίσης και στο σεβασμό για ισότιμη αξιοπρέπεια κάθε ατόμου. Με τον διαπολιτισμικό διάλογο καλλιεργείται η αλληλοκατανόηση και συνεργασία σε κάθε τομέα που αφορά την εθνική, τη θρησκευτική, τη γλωσσική και την πολιτιστικές διάσταση. Δημιουργεί συνθήκες κοινής προοπτικής που προάγουν την αποτελεσματική διαχείριση και τη δημοκρατία στη βάση των κοινών πανανθρώπινων αξιών (UNESCO, ΚΑΤΕΥΘΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, 2012).

Συμβούλιο της Ευρώπης, Καταστατικός Χάρτης Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Πολιτότητα και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 11 Μαΐου 2010).

Η Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Πολιτότητα και η Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους. Η Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Πολιτότητα προάγει ιδιαίτερα τα δημοκρατικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια, πολιτική, κοινωνική, οικονομική, νομική και πολιτιστική ζωή της κοινωνίας. Η Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ασχολείται με το ευρύ πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών του ανθρώπου (COUNCIL OF EUROPE).

Πρόταση CM/Rec(2011)4 της Επιτροπής των Υπουργών προς τα κράτη-μέλη με θέμα την εκπαίδευση για την παγκόσμια αλληλεξάρτηση και αλληλεγγύη (υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στη συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών της 5ης Μαΐου 2011).

Πρόκειται για την πρώτη ευρωπαϊκή πρόταση νομικού χαρακτήρα για την εκπαίδευση, την παγκόσμια αλληλεξάρτηση και αλληλεγγύη (COUNCIL OF EUROPE).

Ιούνιος 2012, διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών.

Στις 20-22 Ιουνίου 2012 έγινε η διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη (Ρίο + 20) στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας. Τα αποτελέσματα της

διάσκεψης διατυπώθηκαν σε ένα κοινό δεσμευτικό κείμενο με τίτλο: «*Το μέλλον που θέλουμε*». Στο κείμενο αυτό αναφέρονται ξεκάθαρα τα μέτρα για την εφαρμογή της αειφόρου ανάπτυξης. Βασική δέσμευση αποτελεί η χάραξη πορείας ανάπτυξης στόχων για την αειφορία (SDGs), στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (MDGs, Millennium Development Goals). Στην ίδια διάσκεψη ιδρύθηκε το Πολιτικό Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου του ΟΗΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη (UN High-level Political Forum on Sustainable Development) (United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20).

2013, Ανοικτή Ομάδα Εργασίας.

Η Γενική Συνέλευση δημιούργησε την Ανοικτή Ομάδα Εργασίας αποτελούμενη από τριάντα μέλη, για την ανάπτυξη μιας πρότασης για τους SDGs (UNITED NATIONS)

Ιανουάριος 2015, αναπτυξιακή ατζέντα μετά το 2015.

Η Γενική Συνέλευση σχεδίασε τη διαπραγματευτική διαδικασία για την αναπτυξιακή ατζέντα μετά το 2015. Παράλληλα, εγκρίθηκε η ατζέντα για την αειφόρο ανάπτυξη του 2030. Τον Σεπτέμβριο του 2015 στη σύνοδο κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη του ΟΗΕ τέθηκαν συγκεκριμένα οι 17 αναπτυξιακοί στόχοι (SDGs) της Ατζέντα 2030 (UNITED NATIONS).

Το 2015 ήταν ένα έτος ορόσημο για τη διαμόρφωση πολυμερούς και διεθνούς πολιτικής, με την έγκριση πολλών σημαντικών συμφωνιών:

- Πλαίσιο Sendai για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών (Μάρτιος 2015)
- Πρόγραμμα δράσης της Αντίς Αμπέμπα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης (Ιούλιος 2015)
- Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας: η ατζέντα του 2030 για την αειφόρο ανάπτυξη με τα 17 SDGs της εγκρίθηκε στη διάσκεψη κορυφής του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη στη Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο του 2015.

- Συμφωνία του Παρισιού για την αλλαγή του κλίματος (Δεκέμβριος 2015).

Αρμόδια για την υλοποίηση της ατζέντας του 2030 σε παγκόσμια κλίμακα, είναι η Διεύθυνση Στόχων Αειφόρου Ανάπτυξης (Division for Sustainable Development Goals, DSDG) στο Υπουργείο Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (Department of Economic and Social Affairs, UNDESA). Για την υλοποίηση όλων των παραπάνω λειτουργεί και το ετήσιο πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, το οποίο παρακολουθεί την πορεία των στόχων και παράλληλα είναι υπεύθυνο για την αναθεώρηση των SDGs (UNITED NATIONS. Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development. THE 17 GOALS. HISTORY).

Παράτημα 4

Διεθνείς Οργανισμοί και Δια Βίου Μάθηση

UNESCO

Η UNESCO είναι διεθνής οργανισμός που ανήκει στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Έχει την έδρα της στο Παρίσι και αντικείμενό της είναι η Εκπαίδευση, ο Πολιτισμός, οι Επιστήμες και η Επικοινωνία και Πληροφόρηση. Το ακρωνύμιό της άλλωστε είναι επεξηγηματικό: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. Έμβλημά της είναι η πρόσοψη ενός αρχαίου ελληνικού ναού (του Παρθενώνα) όπου τη θέση των δωρικών κιόνων έχουν πάρει τα αρχικά του ονόματός της. Η UNESCO ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1945 με κύριο στόχο την παγίωση της ειρήνης μέσω πολιτιστικών δράσεων και εκφράσεων. Είναι κέντρο επικοινωνίας και συνάντησης λαών και πολιτισμών, αλλά είναι επίσης και κέντρο στο οποίο συνομολογούνται ή και τίθενται σε εφαρμογή διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες, καταβάλλονται προσπάθειες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης, την περιφρούρηση της παγκόσμιας κληρονομιάς, υλικής και άυλης, την ενίσχυση και διάδοση της εκπαίδευσης, ιδίως σε λιγότερο ευνοημένες ζώνες του πλανήτη, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας των πολιτιστικών αγαθών κτλ. (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στην Ουνέσκο).

«Με τον όρο “δια βίου μάθηση” εννοούμε την αντίληψη ότι η παιδεία ενός ανθρώπου είναι κάτι το οποίο ξεκινά από τη γέννησή του και τελειώνει με το θάνατό του. Δεν περιορίζεται λοιπόν σε βασική εκπαίδευση και σπουδές, αλλά επεκτείνεται και σε άλλους τομείς και συνεχίζεται κάθε μέρα, καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ανθρώπου. Έτσι, η εκπαίδευση μπορεί να εμπλουτιστεί από ποικίλες δραστηριότητες, καθώς και από την ανθρώπινη αλληλεπίδραση, με πολλούς τρόπους» (UNESCO HELLAS, 2019).

Η UNESCO εκδίδει δύο ακαδημαϊκά περιοδικά για τη Δια Βίου Μάθηση, κάτι που φανερώνει και τη σημασία που δίνει στον τομέα αυτό. Το International Review of

Education - Journal of Lifelong Learning (IRE) ιδρύθηκε το 1931 από τον διακεκριμένο εκπαιδευτικό Friedrich Schneider του Πανεπιστημίου της Κολωνίας. Μαζί με τον Paul Monroe, του Teacher College του Πανεπιστημίου της Κολούμπια, ήταν οι πρώτοι συντάκτες του. Θεωρείται το μεγαλύτερο διεθνές περιοδικό για την εκπαίδευση στον κόσμο. Το περιοδικό εγκρίθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης της UNESCO στο Αμβούργο θέτοντας ως βασική του αρχή την ακόλουθη διακήρυξη: *«Η Διεθνής Επισκόπηση της Εκπαίδευσης θα παρέχει ένα χώρο συνάντησης για άνδρες και γυναίκες από κάθε χώρα, των οποίων οι σκέψεις και οι ενέργειες αξίζουν την προσοχή των εκπαιδευτικών σε όλο τον κόσμο»*. Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς αλλά και ερευνητές από κάθε τομέα καθώς και υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής σε όλο τον κόσμο (Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO).

Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης UNESCO - Institute for Lifelong Learning (UIL)

Το Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης (UIL) της UNESCO είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός για την πολιτική, τη διεθνή έρευνα, την κατάρτιση, την ενημέρωση, την τεκμηρίωση και τη δημοσίευση. Το UIL προωθεί τη Δια Βίου Μάθηση και χαράσσει πολιτικές για την εκπαίδευση των ενηλίκων, το γραμματισμό και τη μη τυπική εκπαίδευση, δίνοντας ευκαιρίες μάθησης σε περιθωριοποιημένες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Το UIL συνεργάζεται με την κίνηση «Εκπαίδευση για Όλους» (EFA) υλοποιώντας τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ), τους στόχους της Διεθνούς Διάσκεψης για την Εκπαίδευση Ενηλίκων (CONFINTEA), τη Δεκαετία Αλφαριθμητισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNLD), τη Δεκαετία της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (DESD) και την πρωτοβουλία Ενδυνάμωσης Γραμματισμού της UNESCO (LIFE). Πέρα από την Αφρική και τις αναπτυσσόμενες χώρες, το Ινστιτούτο δραστηριοποιείται στον τομέα της μάθησης των ενηλίκων στην Ευρώπη, ενημερώνοντας, αναπτύσσοντας δίκτυα και ευρύτερες ερευνητικές συνεργασίες. Συνεπώς, το Ινστιτούτο αφενός οργανώνει πολιτικές και χαράσσει στρατηγικές Δια Βίου Μάθησης και αφετέρου παρακολουθεί την πορεία τους παρεμβαίνοντας όπου χρειάζεται, σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές που έχει θέσει. Στο πλαίσιο αυτό,

υποστηρίζει και προάγει τη Δια Βίου Μάθηση και υποστηρίζει τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση πολιτικών και στρατηγικών για τη Διά Βίου Μάθηση (ΕΕΚΔΒΜΝ, 2013).

Μεταξύ άλλων το Ινστιτούτο ασχολείται και με την οργάνωση και επέκταση των Πόλεων που Μαθαίνουν, όπως επίσης και με την ανάλυση της πολιτικής της Δια Βίου Μάθησης, τη διαμόρφωση του Διεθνούς Καταλόγου Δια Βίου Μάθησης, την αναγνώριση, την επικύρωση και τη διαπίστευση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, τον προσδιορισμό των εθνικών πλαισίων προσόντων, κ.ά. (Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης της UNESCO).

ΟΗΕ

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε το 1945 από 51 κράτη τα οποία δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη καθώς και να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία. Σήμερα ο Οργανισμός αριθμεί 193 κράτη μέλη, δηλαδή σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανεξάρτητα έθνη (United Nations, Member States).

Σύμφωνα με τον «Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών», ο ΟΗΕ έχει τέσσερις βασικούς στόχους βάσει των οποίων διαμορφώνει τα Προγράμματα, τις πολιτικές και τις δράσεις του: α. η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, β. η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, γ. η εναρμόνιση των δράσεων των κρατών μελών για την επίτευξη κοινών στόχων και δ. η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, καθώς και για την επίλυση «διεθνών προβλημάτων οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως».

Οι παραπάνω στόχοι των Ηνωμένων Εθνών συνοψίζονται, από το 2015, στους «17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Οι «17 Στόχοι» εκφράζουν τις σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις και έχουν ως στόχο να δεσμεύσουν τα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα παγκόσμια προβλήματα για έναν κόσμο χωρίς φτώχεια, πείνα και ανισότητες. Καθώς η απόκτηση ποιοτικής Εκπαίδευσης αποτελεί θεμέλιο για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής ένας στόχος από

τους «17 Στόχους» αφιερώθηκε αποκλειστικά στον τομέα της Εκπαίδευσης. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών θέλοντας να εξασφαλίσει ότι όλα τα κορίτσια και τα αγόρια θα έχουν ίση πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική και σχολική εκπαίδευση έθεσε επτά υποστόχους, οι οποίοι προσδιορίζουν λεπτομερώς το πώς οραματίζεται τον τομέα της Εκπαίδευσης μέχρι το 2030 (Καταστατικός Χάρτης Ηνωμένων Εθνών).

Για την επιτυχή υλοποίηση των υποστόχων του 4ου Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ο ΟΗΕ όρισε ως Ηγέτη Οργανισμό τον εξειδικευμένο Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization). Από τους πέντε τομείς αρμοδιότητας της UNESCO, η Εκπαίδευση αποτελεί τον βασικότερο τομέα δράσης της από την ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού μέχρι και σήμερα. Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Καταστατικού της, η UNESCO έχει ως στόχο την προώθηση της Εκπαίδευσης ως θεμελιώδους Ανθρώπινου Δικαιώματος, προσφέροντας βοήθεια στα κράτη – μέλη της για την προώθηση ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς φυλετικές, οικονομικές ή κοινωνικές διακρίσεις. Τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα της UNESCO «στεγάζονται» κάτω από την ομπρέλα του Προγράμματος Εκπαίδευση για Όλους (Education for All), το οποίο έχει ως βασικό στόχο την ίση πρόσβαση, ανδρών και γυναικών, σε ποιοτική εκπαίδευση όλων των βαθμίδων. Καθώς η ευθύνη για την επίτευξη των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ανήκει αποκλειστικά στα κράτη μέλη, η UNESCO παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές στις κυβερνήσεις των κρατών μελών προκειμένου να ενσωματώσουν τους υποστόχους του 4ου Στόχου στην εθνική τους νομοθεσία (ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ).

OOSA

Ο OOSA (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) είναι ένας διεθνής οργανισμός με έδρα το Παρίσι. Ιδρύθηκε το 1948 με την αρχική ονομασία Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ) για να διαχειριστεί την οικονομική ενίσχυση της αμερικανικής βοήθειας στην Ευρώπη, μετά το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου, μέσω του Σχεδίου Μάρσαλ, με σκοπό την ανοικοδόμηση. Στις 21 Δεκεμβρίου του 1959 οι ηγέτες της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, Γαλλίας

και Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, έθεσαν τις βάσεις του ΟΟΣΑ. Η Σύμβαση υπογράφηκε στο Παρίσι στις 14 Δεκεμβρίου του 1960 από είκοσι χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, ενώ τέθηκε σε ισχύ στις 30 Σεπτεμβρίου του επόμενου έτους. Βασική αρχή που δεσμεύει τα κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ είναι ο σεβασμός στις αρχές της δημοκρατικής διακυβέρνησης και της οικονομίας της αγοράς (Γεωργαντά, 2017).

Σήμερα, εξήντα και πλέον χρόνια μετά την ίδρυσή του, παραμένει ο σκοπός της ίδρυσής του που είναι να ενισχύει τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών του να χαράσσουν πολιτικές που βελτιώνουν τη ζωή των πολιτών, προσαρμοζόμενος στα σύγχρονα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα. Αρχικά ο ΟΕΟΣ, πριν μετονομαστεί σε ΟΟΣΑ, περιορίστηκε στην Ευρώπη προκειμένου να ανασυγκροτήσει τις χώρες που είχαν πληγεί ανεπανόρθωτα από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Αργότερα μετονομάστηκε σε ΟΟΣΑ και επεκτάθηκε παγκόσμια προωθώντας το έργο του σε περισσότερες χώρες, με την ιδρυτική Σύμβαση να τίθεται σε ισχύ το 1961. Αυτή η ιδρυτική Σύμβαση υπογράφηκε από είκοσι χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (Καραμπούλη, 2020).

Στον ΟΟΣΑ συμμετέχουν 37 από το πιο ανεπτυγμένα κράτη του κόσμου, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα που συνεργάζονται με στόχο την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των πολιτών σε όλο τον κόσμο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Κάθε μέλος διαθέτει μόνιμη αντιπροσωπεία στην έδρα του ΟΟΣΑ στο Παρίσι. Βασική αποστολή του ΟΟΣΑ είναι η συνεργασία των κρατών-μελών, ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή βελτίωση της ζωής των πολιτών, στον τομέα των οικονομικών αλλά και του γενικότερου επιπέδου ζωής (Καραμπούλη, 2020). Πέρα από τα κράτη-μέλη συνεργάζεται και με άλλους εταίρους εθνικά και περιφερειακά σε ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος, προωθώντας μεταρρυθμίσεις σε εκατό και πλέον χώρες του κόσμου.

Ο ΟΟΣΑ έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα, δηλαδή χωρίς να θέτει κανονισμούς επιδιώκει να πείσει και να προτείνει τις πολιτικές του στα κράτη-μέλη, ενώ ταυτόχρονα τους προσφέρει στήριξη ώστε να καθορίζουν κυβερνητικές πολιτικές, ενθαρρύνοντας τον αντικειμενικό διάλογο. Ταυτόχρονα συνεργάζεται και με 70 κράτη που δεν είναι επίσημα μέλη του Οργανισμού (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Ο Οργανισμός βρίσκεται σε διαρκή συνεργασία με εκπροσώπους των μόνιμων αντιπροσωπειών των κρατών-μελών στο Παρίσι αλλά και με κοινοβούλια, άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, επιχειρήσεις και εκπροσώπους φορέων εργαζομένων και πολιτών ανά τον κόσμο, προκειμένου να ανταποκριθεί στις συνεχώς αναδυόμενες νέες παγκόσμιες προκλήσεις. Έργο του είναι να διατυπώνει τεκμηριωμένες αναλύσεις και συστάσεις, να διαμορφώνει πρότυπα (standards), τα οποία προκύπτουν έπειτα από στενή συνεργασία με τα δίκτυα πολιτικής, όπως είναι οι ομάδες G7 και G20, προωθώντας πρωτοπόμενες μεταρρυθμίσεις (Καραμπούλη, 2020).

Στο πλαίσιο αυτό προωθεί, μεταξύ άλλων, και την εκπαιδευτική πολιτική που επικεντρώνεται ήδη από το 1989 στην προσαρμογή της εκπαίδευσης στις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές απαιτήσεις. Έχει αναδείξει μάλιστα, την ανάγκη της Δια Βίου Μάθησης ως ένα σημαντικό στόχο που μπορεί να αναβαθμίσει τις δεξιότητες των εργαζομένων καθώς και τις ευκαιρίες για απασχόληση. Αυτό έχει ως συνέπεια η έννοια της εκπαίδευσης να διαφοροποιείται σημαντικά τα τελευταία χρόνια, διευρύνοντας το πλαίσιο των εκπαιδευόμενων ηλικιακά πέρα από την συνήθη τυπική εκπαίδευση, αναδεικνύοντας τύπους εκπαίδευσης που αφορούν κάθε κοινωνική ομάδα. Έτσι ο ΟΟΣΑ με μια σειρά από αποφάσεις τις τελευταίες δεκαετίες χαράσσει μια εκπαιδευτική πολιτική που υπηρετεί σταθερά τη Δια Βίου Μάθηση, μέσω καινοτόμων προγραμμάτων που προτείνει στα κράτη-μέλη (Σταμέλος & Βασιλόπουλος & Καβασακάλης, 2015).

Η Δια Βίου Εκπαίδευση προτείνεται στα κράτη-μέλη από τον ΟΟΣΑ ως αναγκαία λύση και στρατηγική στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των πολιτών και των κοινοτήτων στην νέα παγκόσμια κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα (OECD, 1996).

Παράρτημα 5

Η πολιτική της Ε.Ε για τη Δια Βίου Μάθηση

Η εκπαιδευτική πολιτική της Ε.Ε. για την Δια Βίου Μάθηση προέκυψε από την ανάγκη σύνδεσης της επαγγελματικής κατάρτισης με την βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε. στο παγκόσμιο πλαίσιο. Η οικονομική αποτελεσματικότητα, η απασχολησιμότητα, η βελτίωση της παραγωγικότητας και του ανταγωνισμού, η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, η ενσωμάτωση, η ένταξη, η καταπολέμηση της ανεργίας και του κάθε είδους αποκλεισμού, συσχετίζονται με τη Δια Βίου Μάθηση στο πλαίσιο της οικονομικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε. Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας αποτελεί βασικό προσανατολισμό της Ε.Ε. από την αρχή της υπάρξεώς της (αρχικά ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ΕΟΚ). Εξ αρχής θεωρήθηκε ότι η επίτευξη ενός ενιαίου οικονομικού-εργασιακού χώρου στο πλαίσιο της Ε.Ε. απαιτεί την εκπαίδευση των εργαζομένων ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στην μελλοντική προοπτική των διαρκώς μεταβαλλόμενων και εξελισσόμενων κοινωνικοοικονομικών αναγκών της Ε.Ε. και όχι μόνο. Ωστόσο η ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης του 1957 δεν περιελάμβανε την εκπαίδευση στους στόχους της ΕΟΚ, η οποία εθεωρείτο ως εσωτερική υπόθεση του κάθε κράτους-μέλους. Το 1985 η απόφαση Gravier διεύρυνε το πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα να ακολουθήσουν και άλλες αποφάσεις όπως η Blaisot το 1998, που καλλιέργησαν τη φιλοσοφία Συνθήκης του Μάαστριχτ για την εκπαίδευση (Σταμέλος, Καβασακάλης, Βασιλόπουλος, 2015).

Κατά τη δεκαετία του 1990 η Ευρώπη συστηματοποίησε το ενδιαφέρον της για την εκπαιδευτική πολιτική, εστιάζοντας στη Δια Βίου Μάθηση με σκοπό την προώθηση της Επαγγελματικής Κατάρτισης. Τρεις σημαντικοί σταθμοί τη δεκαετία του 1990 οριοθέτησαν την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική: α) Η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, β) το 1996 ονομάστηκε επίσημα « Έτος Δια Βίου Μάθησης», γ) η νομισματική ένωση της Ε.Ε. που περιόρισε την αυτονομία των κρατών-μελών στη χάραξη εθνικών

πολιτικών και έδωσε το προβάδισμα στα κεντρικά όργανα της Ε.Ε να χαράσσουν κοινές πολιτικές και στο πεδίο της εκπαίδευσης, πέρα από αυτό της οικονομίας (Δουργκούνας, 2019).

Το 1992 με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ η ΕΟΚ μετεξελίχθηκε σε Ε.Ε. εντάσσοντας στο πλαίσιο των υπερεθνικών αρμοδιοτήτων της Ε.Ε. κάθε κοινωνικοοικονομικό τομέα των κρατών-μελών, μεταξύ των οποίων και την εκπαίδευση. Ο ευρωπαϊκός χώρος οικονομικής ανάπτυξης πλέον στρέφει το ενδιαφέρον του σε κάθε τομέα που μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της οικονομίας μέσω της αγοράς εργασίας στην Ε.Ε. Η ανάπτυξη εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου σε συνδυασμό με στοχευμένες κοινές εκπαιδευτικές πολιτικές, που σχεδιάζονται σε κεντρικό επίπεδο από τα όργανα της Ε.Ε. και απευθύνονται σε όλα τα κράτη-μέλη, μπορεί να φέρει εξαιρετικά αποτελέσματα στην οικονομία και την κοινωνική συνοχή της Ε.Ε. Έτσι διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες της Ε.Ε. και στον τομέα της εκπαίδευσης, προκειμένου η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης. Οι ταχύτατες παγκόσμιες αλλαγές στην τεχνολογία δημιούργησαν ένα νέο προφίλ επαγγελματικών προσόντων, το οποίο υπερβαίνει τις δεξιότητες που καλλιεργούνται στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης. Αυτό είχε ως συνέπεια να δημιουργηθεί η ανάγκη της διαρκούς βελτίωσης των ενηλίκων σε νέες επαγγελματικές δεξιότητες μέσω της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για πρώτη φορά συνδέθηκε η απασχόληση με την εκπαίδευση των ενηλίκων μέσω ενός σημαντικού εγγράφου το οποίο εκδόθηκε το 1993 για την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση», και εντάχθηκε στη «Λευκή Βίβλο» (Publications Office of the EU, 1993). Στο κείμενο αυτό τονίζεται ότι τη Ε.Ε. στηρίζεται στο ανθρώπινο για να προοδεύσει στο παγκόσμιο αποτελεί απαραίτητη επένδυση. Ωστόσο η πρώτη συγκροτημένη προσπάθεια της Ε.Ε. για τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα της ΔΒΜ πραγματοποιήθηκε όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1995 προσδιόρισε με σαφήνεια τους στόχους για την εκπαίδευση, σε ένα νέο κείμενο της Λευκής Βίβλου με τίτλο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση – Διδασκαλία και Μάθηση προς την Κοινωνία της Γνώσης» (Publications Office of the EU, 1995). Αυτό το κείμενο χαράσσει και προτείνει δράσεις

των κρατών-μελών που επικεντρώνουν στην έρευνα και ανάπτυξη νέας γνώσης, τη σύνδεση του ακαδημαϊκού χώρου με τις επιχειρήσεις, την αύξηση των επενδύσεων για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, με σαφή προσανατολισμό στην ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 συνέδεσε την Επαγγελματική Εκπαίδευση με την πολιτική απασχόλησης της Ε.Ε. με όχημα την ΔΒΜ. Ενώ η Σύνοδος Κορυφής του Λουξεμβούργου το 1997 θέσπισε συνολικά την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης η οποία ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση. Το 2000 με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας τέθηκε ο στρατηγικός στόχος της δεκαετίας 2000-2010 για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, έτσι ώστε η Ε.Ε. να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης παγκόσμια (Δουργκούνας, 2019).

Το 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέταξε το «Υπόμνημα σχετικά με την Εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια της Ζωής», συνδέοντας την απασχολησιμότητα με την ευημερία, το οποίο αποτέλεσε και την βασική στόχευση του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010». Για πρώτη φορά δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε έννοιες όπως η «ποιότητα» στην εκπαίδευση, η «προσβασιμότητα» και το «άνοιγμα». Η διαδικασία της Κοπεγχάγης το 2002, ενίσχυσε τη συνεργασία στην Ευρώπη για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, οικοδομώντας την Ευρώπη του μέλλοντος. Εκεί καθορίστηκαν και οι μετρήσιμοι δείκτες επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την απασχολησιμότητα. Το ανακοινωθέν του Μάαστριχτ το 2004, ενίσχυσε τη διαδικασία της Κοπεγχάγης εκσυγχρονίζοντας τα ευρωπαϊκά συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών του 2005 επαναπροσδιόρισε τη στρατηγική της Λισσαβόνας σε σχέση με τη γνώση, την καινοτομία και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Στη συνέχεια η Πράσινη Βίβλος, με αφορμή τον Εκσυγχρονισμό της Εργατικής Νομοθεσίας, έθεσε το θέμα της πραγμάτωσης της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης θέτοντας ως κέντρο τη ΔΒΜ για τη σύνδεση του εργατικού δυναμικού με την αγορά εργασίας. Ακολούθησε το Ανακοινωθέν του Ελσίνκι το 2006 και του Μπουρντώ το 2008, για την προαγωγή της εξατομικευμένης μάθησης

χωρίς αποκλεισμούς. Ταυτόχρονα, το 2008, τίθεται σε ισχύ το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (European qualifications framework, EQF), Για τη σύνδεση των επαγγελματικών προσόντων σε όλα τα κράτη-μέλη. Μέχρι το 2010 τα κράτη-μέλη καλούνται να θεσπίσουν Εθνικά Πλαίσια Προσόντων τα οποία θα συσχετίζονται με το EQF, διευρύνοντας τη ΔΒΜ. Στη συνέχεια αναπτύχθηκαν δύο εργαλεία για την βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, τη διαφάνεια, την κινητικότητα και τη μεταφορά των προσόντων μεταξύ των κρατών-μελών, το ECVET και το EQAVET. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» είχε ως σκοπό τον εξευρωπαϊσμό των εθνικών μέσα από ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη ΔΒΜ (Δουργκούνας, 2019).

Το 2020 θεσπίστηκε το πλαίσιο «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020», ΕΚ 2020, το οποίο: *παρέχει ευκαιρίες για την οικοδόμηση βέλτιστων πρακτικών στην εκπαιδευτική πολιτική, για τη συγκέντρωση και διάδοση γνώσεων και για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εκπαίδευση και κατάρτιση). Βασικό θεμέλιο του πλαισίου για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020 είναι η Δια βίου Μάθηση, μέσω της οποίας προωθούνται ευκαιρίες για την *οικοδόμηση βέλτιστων πρακτικών στην εκπαιδευτική πολιτική, για τη συγκέντρωση και διάδοση γνώσεων και για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εκπαίδευση και κατάρτιση). Το πεδίο ενασχόλησης διευρύνεται από την προσχολική εκπαίδευση και φθάνει ως την επαγγελματική και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβάνοντας κάθε είδους μάθηση, τυπική, μη τυπική και άτυπη. Το πλαίσιο «ΕΚ 2020» έχει θέσει τέσσερις βασικούς στόχους προς επίτευξη στα κράτη-μέλη ΕΕ:

- *εφαρμογή στην πράξη της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας*
- *βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης*
- *προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά*
- *ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης* (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εκπαίδευση και κατάρτιση).